

VANTAAN HYVINVOINTI- SUUNNITELMA

VANDAS VÄLFÄRDSPLAN
VANTAA'S PLAN ON WELLBEING

2023–2025

Vantaa
Vanda

SISÄLLYS

VANTAAN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2023–2025

VANDAS VÄLFÄRDSPLAN 2023–2025

VANTAA'S PLAN ON WELLBEING 2023–2025

APULAIKAUPUNGINJOHTAJAN TERVEISET	3
SELKOKIELINEN TIIVISTELMÄ	4
SAMMANFATTNING PÅ SVENSKA	7
SUMMARY IN ENGLISH	8
VANTAAN VÄESTÖ	9
1 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAUSTA	11
1.1 Hyvinvoinnin tila Vantaalla	12
1.2 Hyvinvointisuunnitelman painopisteet	15
1.3 Hyvinvointisuunnitelman tehtävä, tavoitetilat ja toteutus	19
2 HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN KUNNAN TEHTÄVÄNÄ	22
3 HYVINVOINTITYÖ VANTAALLA	24
3.1 Hyvinvointityön toimintamalli	25
3.2. Vaikuttamistoimielimet osana hyvinvointityötä	26
3.3 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kaupungin muissa ohjelmissa ja suunnitelmissa	28
4 HYVINVOINTISUUNNITELMAN PÄÄMÄÄRÄT JA TOIMENPITEET	31
Hyvinvointisuunnitelman toteutus, seuranta ja arviointi	32
LIITE 1 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA	34
LIITE 2 TYÖIKÄISTEN JA NUORTEN AIKUISTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA	63
LIITE 3 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTISUUNNITELMA	90

APULAISKAUPUNGINJOHTAJAN TERVEISET

Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan tärkeimpiä tehtäviä. Sen eteen teemme kaupungilla joka päivä töitä jokaisella palvelualueellamme. Tämän hyvinvointisuunnitelman tehtävä on auttaa meitä huomioimaan juuri tällä hetkellä asukkaiden hyvinvoinnin kannalta oleellisia kipupisteitä ja asettamaan niihin liittyviä yhteisiä tavoitteita, joita kohden eri palveluiden keinoin etenemme. Hyvinvointisuunnitelma koostuu yleisestä osasta ja kolmesta ikäryhmittäin jaotellusta erillisestä hyvinvointisuunnitelmasta: lapset, nuoret ja lapsiperheet; työkäiset ja nuoret aikuiset sekä ikääntyneet. Näiden lisäksi kokonaisuuteen liitetään myöhemmin muun muassa vammaispoliittinen ohjelma sekä koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma.

Vuoden 2023 alusta alkaen, hyvinvointialueuudistuksen myötä, hyvinvointityö on järjestetty kaupungilla hieman uudella tavoin. Kaupunkikulttuurin toimiala muuttui kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialaksi ja otti kokonaisvastuun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaiskoordinoinnista ja johtamisesta. Uudessa hyte-työn rakenteessamme on sekä kaupunkitasoiset hyvinvointisuunnitelmat että yhteistyötä ohjaava työskentelyrakenne jaoteltu ikäryhmittäin, jotta kokonaisuus olisi selkeämpi ja yhteistyö helpompaa.

Iso julkisen sektorin rakenneuudistus, sotepalveluiden siirto hyvinvointialueille, on johtanut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen roolin vahvistumiseen, kun se rajapinnalle sijoittuvana kokonaisuutena saa nyt entistä enemmän huomioita ja siihen kohdistuu uusia lakisääteisiä veloitteita. Tässä tilanteessa meidän on mahdollista rakentaa entistä toimivampi kokonaisuus, jossa hoidamme tämän elintärkeän tehtävän entistä huolellisemmin. Vantaan ja Keravan kaupunkien, Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sekä HUSin kesken hyte-työn yhdessä kehittäminen on lähtenyt liikkeelle erittäin hyvissä merkeissä.

Tämä hyvinvointisuunnitelma kuvaa vain pientä osaa siitä työstä, jota kaupungilla tehdään joka päivä asukkaidemme hyvinvoinnin eteen. Suurin osa työstä tapahtuu arjen työssä, muun muassa varhaiskasvatuksessa, liikuntapaikoilla, nuorisotiloilla, kirjastoissa, kulttuuritapahtumissa, asukastiloilla, pyöräteillä, puistoissa ja oppilaitoksissa. Tässä suunnitelmassa on pyritty nostamaan esiin muutamia juuri nyt olennaisia kaupunkitasoisia tavoitteita ja luomaan niihin erityisiä tekoja, joita suunnitelman puitteissa tulevana vuosina erityisesti tehdään.

Lähdetään tämän laajan hyvinvointisuunnitelmien kokonaisuuden myötä tekemään yhdessä kumppaniemme kanssa entistä kunnianhimoisempaa hyvinvointityötä!

Riikka Åstrand

apulaiskaupunginjohtaja
Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala
Vantaan kaupunki

Selkokielen tiivistelmä

Miten edistämme asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä?

Tammikuusta 2023 alkaen sosiaalipalvelut, terveystyökalut sekä pelastustoimi siirtyivät pois Vantaan kaupungin palveluista. Nyt Vantaan ja Keravan hyvinvointialue järjestää ne.

Vantaan kaupungilla on edelleen velvollisuus edistää Vantaan asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia. Tämä tarkoittaa esimerkiksi mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa, turvallista elinympäristöä ja mahdollisuutta tehdä mukavia asioita yhdessä muiden kanssa.

Seuraavaksi kerromme 10 asiaa, joiden avulla Vantaan kaupunki edistää Vantaan asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä vuosina 2023–2025.

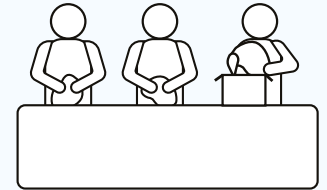
Vantaa tekee näitä asioita yhdessä järjestöjen, seurakuntien, Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sekä muiden kumppanien kanssa.

Näin edistämme Vantaan asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä vuosina 2023–2025

1. Vahvistamme asukkaiden työkykyä ja toimintakykyä.

Esimerkiksi:

- Vantaalla on nuoria, joilla ei ole työpaikkaa tai opiskelupaikkaa. Autamme heitä löytämään työpaikan tai opiskelupaikan.
- Kannustamme ikääntyneitä eli vanhoja ihmisiä harrastamaan liikuntaa. Järjestämme heille lisää ohjatun liikunnan ryhmiä.

2. Vahvistamme Vantaan asukkaiden mielen hyvinvointia.

Esimerkiksi:

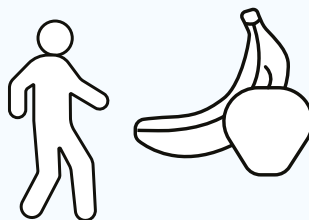
- Järjestämme tukiryhmiä lukion opiskelijoille, joilla on ongelmia mielen hyvinvoinnin kanssa. Autamme heitä, jotta he eivät keskeytä opintoja.
- Järjestämme koulutusta Vantaan kaupungin työntekijöille mielen hyvinvoinnista ja sen edistämisestä. Siten he osaavat paremmin auttaa ihmisiä, joilla on ongelmia.

3. Tuemme Vantaan asukkaiden terveellisiä elintapoja.

Esimerkiksi:

- Kannustamme lapsia ja nuoria harrastamaan arkiliikuntaa. Arkiliikuntaa on esimerkiksi pyöräily ja kävely kouluun.
- Jatkamme hyvinvointimentorointia. Mentoroinnissa ihminen saa apua, jotta hän liikkuisi enemmän ja söisi terveellisemmin.

4. Vahvistamme kaiken ikäisten Vantaan asukkaiden hyvinvointia liikunnan ja kulttuurin avulla.

Esimerkiksi:

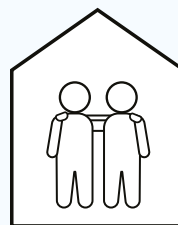
- Järjestämme Euroopan urheiluviikolla syyskuussa 2023 urheilutapahtuman 3.-6.luokan oppilaille.
- Järjestämme ilmaisia taidetapahtumia ja kulttuuritapahtumia.

5. Tuemme Vantaan asukkaiden ja yhteisöjen mahdollisuuksia tehdä erilaisia asioita yhdessä. Haluamme, että kukaan ei jää yksin.

Esimerkiksi:

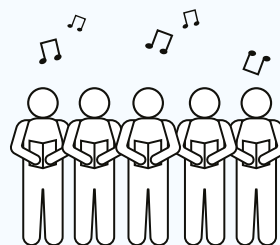
- Tarjoamme asukkaille tiloja, joissa he voivat järjestää esimerkiksi tapahtumia, kerhoja tai harrastusryhmiä.
- Järjestämme lapsiperheille ohjattua liikuntaa.

6. Edistämme Vantaan asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Esimerkiksi:

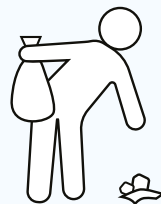
- Järjestämme yhteisiä tapahtumia ja juhlia, esimerkiksi kesäpäivä rannalla ja joululaulutapahtuma.
- Kannustamme lapsia ja nuoria järjestämään itse esimerkiksi tapahtumia tai kirpputoreja.

7. Kannustamme kuntalaisia huolehtimaan yhteisestä ympäristöstä.

Esimerkiksi:

- Järjestämme asukkaiden kanssa tapahtumia, joissa siivotaan roskia luonnosta yhdessä.
- Parannamme kouluruoan laatua, erityisesti kasvisruoan.

8. Edistämme turvallisuuden tunnetta ja yhdenvertaisuutta.

Esimerkiksi:

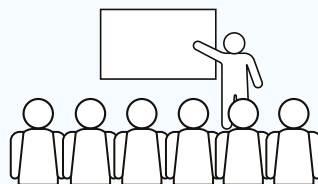
- Otamme käyttöön turvallisemman tilan periaatteet kaikissa kaupungin tiloissa. Turvallisempi tila tarkoittaa, että kaikilla on hyvä ja turvallinen olla muiden kanssa. Esimerkiksi rasismi tai kiusaaminen eivät ole sallittuja.

9. Tarjoamme Vantaan asukkaille koulutusta.

Esimerkiksi:

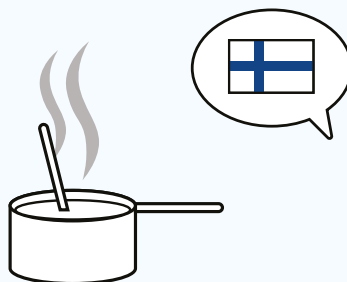
- Järjestämme ilmaisia luentoja erilaisista teemoista kirjastoissa ja Vantaan aikuisopistossa.
- Tarjoamme lapsille ja nuorille taiteen opetusta Vantaan kuvataidekoulussa, Vantaan musiikkiopistossa ja Vantaan aikuisopistossa.

10. Tarjoamme muunkielisille asukkaille kielikoulutusta ja lisäämme kulttuurienvälistä ymmärrystä.

Esimerkiksi:

- Järjestämme tapahtumia, joissa voi oppia muista kulttuureista: esimerkiksi ruoanlaittoa yhdessä.
- Järjestämme suomen kielen kursseja Vantaan osaamiskeskuksessa.

Lue lisää yleiskielellä siitä, miten edistämme eri ikäisten Vantaan asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä:

- lapset ja nuoret sivu 31
- työkäiset ja nuoret aikuiset sivu 60
- ikääntyneet eli vanhat ihmiset sivu 87.

SAMMANFATTNING PÅ SVENSKA

En av kommunens viktigaste uppgifter är att främja invånarnas välbefinnande och hälsa. Vandas särdrag med avseende på främjandet av välbefinnande och hälsa är kulturell och språklig mångfald. Arbetet med främjandet av välbefinnande och hälsa kallas hyte-arbetet. Dessa särdrag syns i hyte-arbetet på så sätt att man fäster särskild uppmärksamhet bland annat vid tillgången till tjänster för olika befolkningsgrupper.

I och med välfärdsområdesreformen överfördes social- och hälsovårdsservicen samt räddningsväsendet till Vanda och Kervo välfärdsområde från början av 2023. Vanda stads arbete för att främja välbefinnande och hälsa fortsätter dock. Kommunen utför sitt välfärdsarbete/ arbete med välbefinnande och hälsa bland annat inom följande områden: fostran, utbildning, kultur, fysisk aktivitet, främjande av delaktighet och gemenskap samt en trygg livsmiljö.

Välfärdsplanen baserar sig på forskningsrön. Bakgrundsuppgifterna i denna välfärdsplan har utgjorts av välfärdsberättelsen och välfärdsöversiktarna för åren 2020–2022. Utöver detta påverkas innehållet i välfärdsplanen av lagstadgade noteringar samt kommentarer och förslag om delaktiggörande av påverkansorganen, organisationerna och kommuninvånarna.

I välfärdsplanen synliggörs hur kommunen främjar invånarnas välbefinnande och hälsa både på egen hand och tillsammans med organisationer och andra samarbetsparter samt välfärdsområdet. I textavsnitten i den allmänna delen och i de åldersgruppsspecifika planerna berättar vi på ett allmänt plan om Vandas arbete för att främja välbefinnande och hälsa. Åtgärderna och

insatserna är speciella lyft som vi vill fästa särskild uppmärksamhet vid under de kommande åren.

Välfärdsplanens fokus ligger på tre strategiska mål:

1. främja alla kommuninvånarnas välbefinnande och minska välfärdsskillnaderna
2. stärka trygghetskänslan
3. säkerställa smidiga tjänster i samarbete med välfärdsområdet och andra samarbetspartner

Dessa strategiska mål konkretiseras i välfärdsplanen som åtgärder och åtgärderna i sin tur som konkreta insatser enligt åldersgrupp.

Åtgärder i välfärdsplanen 2023–2025:

Arbete och utkomst

Åtgärd 1: Vi stärker invånarnas arbets- och funktionsförmåga genom heltäckande tjänster.

Hälsa

Åtgärd 2: Vi stärker kommuninvånarnas psykiska välbefinnande.

Åtgärd 3: Vi stöder kommuninvånarnas hälsosamma levnadsvanor.

Åtgärd 4: Vi stärker välbefinnandet genom fysisk aktivitet och kultur under hela livscykeln.

Samhällsgemenskap

Åtgärd 5: Vi stöder invånarnas och sammanslutningarnas verksamhetsmöjligheter så att ingen blir ensam.

Åtgärd 6: Vi främjar kommuninvånarnas erfarenheter av delaktighet och gemenskap.

Livsmiljö

Åtgärd 7: Vi uppmuntrar kommuninvånarna att ta hand om den gemensamma miljön.

Åtgärd 8: Vi främjar känslan av trygghet och jämlikhet.

Livslångt lärande

Åtgärd 9: Vi upprätthåller och främjar kommuninvånarnas kompetens och erbjuder mångsidig utbildning för alla åldrar.

Åtgärd 10: Vi stärker förtroendet för och delaktigheten i samhället hos invånare med andra språk än finska, svenska, samiska eller teckenspråk som modersmål genom att erbjuda språkutbildning och öka den interkulturella förståelsen.

Under de åtgärder som beskrivs ovan följer de konkreta insatserna i de åldersgruppsspecifika välfärdsplanerna. De konkreta insatserna är 74 till antalet. Välfärdsplanen består av en allmän del och tre välfärdsplaner som indelas efter åldersgrupperna barn och unga, personer i arbetsför ålder och unga vuxna samt seniorer. Utöver dessa fogas ett handikappolitiskt program och utbildningsanordnarens studerandevårdsplan senare till helheten.

Välfärdsplanen följs upp och utvärderas enligt tidtabellen för utvärdering av fullmäktigeperiodens strategi. De åldersspecifika sakkunniggrupperna följer årligen upp hur åtgärderna för välfärdsplanens olika åldersgrupper genomförs och rapporterar hur åtgärderna framskrider åt ledningsgruppen för Ett Vanda som stärker välfärden samt åt Vanda stads lagstadgade och övriga påverkansorgan.

SUMMARY IN ENGLISH

Residents' health and welfare constitutes one of municipalities' most important tasks. From the perspective of health and welfare promotion work, Vantaa's special characteristics are cultural and linguistic diversity and strong regionalization. These characteristics are seen in our health and welfare promotion work, for instance, in the fact that accessibility of services by different population groups is paid special attention to.

Due to the wellbeing services county reformation, health and social welfare services and rescue operations were transferred to the responsibility of Vantaa and Kerava wellbeing services county's responsibility as of the beginning of 2023. Nevertheless, the City of Vantaa's health and welfare promotion work still continues. The city conducts its welfare work on upbringing, education, sports, inclusion, and community togetherness, as well as safe environment.

Plan on Wellbeing is based on research. The background documents of this welfare plan were the welfare account and reviews conducted in 2020-2022. In addition, the contents of the welfare plan are dictated by legislation, as well as comments and suggestions gained by influencing bodies, organizations and residents.

The welfare plan states how the city promotes the residents' welfare and health both independently and in cooperation with organizations, other partners, and the wellbeing services county. The general part and the age-group-specific plans tell on a general level about Vantaa's health and welfare promotion work. The measures and acts are the ones we wish to pay special attention to during the following years.

The welfare plan has three strategic goals:

1. To promote all the residents' welfare and to bridge welfare gaps
2. To bolster the sense of security
3. To ensure flexible services in cooperation with the wellbeing services county and other partners.

These strategic goals are turned into measures in the welfare plan, and the measures are turned into age-group-specific concrete acts.

Measures of the 2023-2025 welfare plan:

Employment and Livelihood

Measure 1: We boost the residents' work and functional capacities by comprehensive services.

Health

Measure 2: We bolster the residents' mental wellbeing.
Measure 3: We support the residents' healthy lifestyles.
Measure 4: We bolster wellbeing with the help of physical exercise and culture throughout one's life cycle.

Social Inclusion

Measure 5: We support the residents' and communities' functional options, so that nobody will be left alone.
Measure 6: We promote the residents' experiences of involvement and sense of community.

Living Environment

Measure 7: We encourage the residents to care for our shared environment.

Measure 8: We promote the sense of security and non-discrimination.

Life-long Learning

Measure 9: We maintain and promote the residents' competence and offer versatile education for people of all ages.

Measure 10: We bolster non-native speakers' trust and involvement in society by offering language training and by increasing inter-cultural understanding.

The above-mentioned measures will also include concrete acts of the age-group-specific welfare plans, which amount to altogether 74 plans. The welfare plan consists of a general part and three age-group-specific welfare plans: children, the young, and families with children; working-age people and young adults; as well as the elderly. These will later on be supplemented by a program for the disabled, as well as a student-welfare plan by education arrangers.

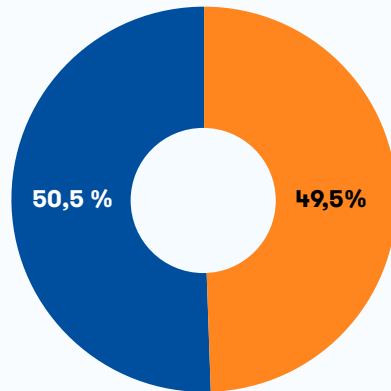
Monitoring and assessing the welfare plan takes place according to the council term's strategy-assessment schedule. In addition, age-group-specific expert teams will monitor the realization of the age-group-specific acts included in the welfare plans per year, as well as report on their progress to the Wellbeing-creating Vantaa management group as well as to other statutory and other City of Vantaa influencing bodies.

VANTAAN VÄESTÖ

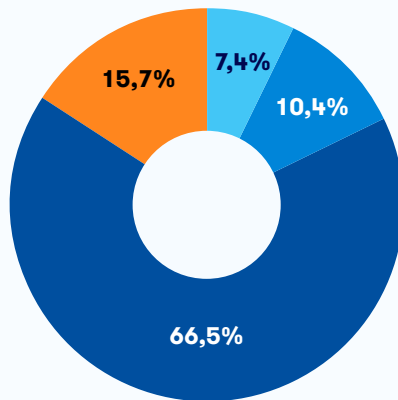
Väestörakenne

[31.12.2022, ennakkotieto]

Väestö yhteensä 242 917

- 0-6-vuotiaita
- 7-15-vuotiaita
- 16-64-vuotiaita
- 65 vuotta täyttäneitä

Lähde: Tilastokeskus, ennakkotieto

25 vuotta täyttäneen väestön koulutusaste 2021

36% Korkea-aste*

38% Toinen aste

26% Korkeintaan perusaste

*Korkea-aste voidaan jakaa kolmeen osaan, joista:

12% oli ylempään korkeakouluasteen suorittaneita

15% oli alemman korkeakouluasteen suorittaneita

9% oli alimman korkea-asteen suorittaneita

Lähde: Tilastokeskus, tutkintorekisteri

Työmarkkinat ja talous

118 500

Työpaikat
(12/2021)

104,6%

**Työpaikka-
omavaraisuus**
(12/2021)

10,7%

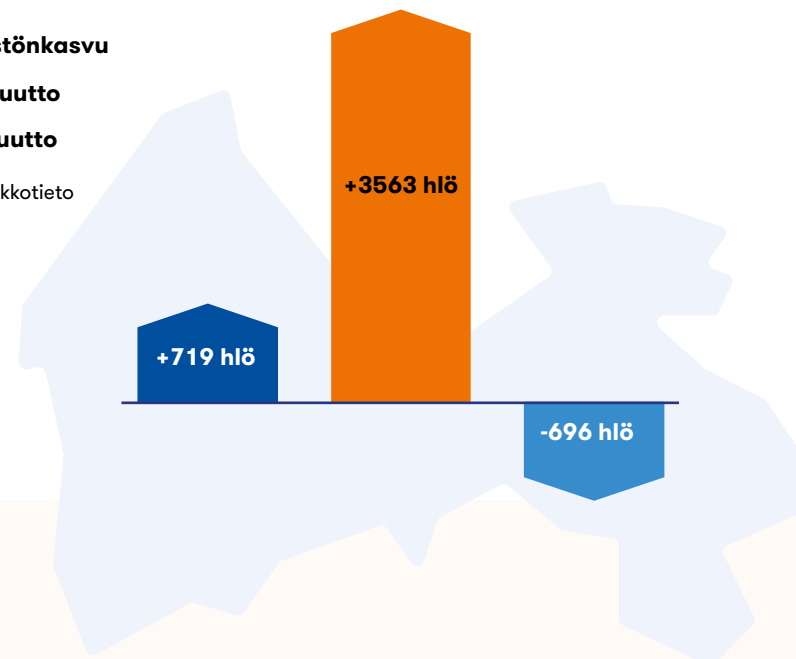
Työttömyysaste
(2/2023)

Muuttoliike ja väestönkasvu

(31.12.2022, ennakkotieto)

- Luonnollinen väestönkasvu
- Ulkomaan nettomuutto
- Kotimaan nettomuutto

Lähde: Tilastokeskus, ennakkotieto

Vantaalaisten äidinkielet

31.12.2022

Vantaalla puhutaan äidinkielenä 125 eri kieltä.

72,9% SUOMI

2,2% RUOTSI

24,8% MUUT (SUURIMMAT KIELIRYHMÄT VENÄJÄ, VIRO, ARABIA, ALBANIA JA SOMALI)

25 hlö SAAME

1 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAUSTA

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi tärkeimpiä kunnan tehtäviä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eli hyte-työn näkökulmasta Vantaan erityispiirteitä ovat kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus ja voimakas alueellinen eriytyminen.

Vantaan 243 000 asukkaasta 55 000 on muunkielisiä, ja he puhuvat yhteensä yli 120 eri kieltä. Vantaan muunkielisen väestön ikärakenne on melko nuori, ja suurin osa heistä, lähes 38 000, on 20–65-vuotiaita nuoria aikuisia ja työikäisiä. Muunkielisten epätasainen jakautuminen asuinalueille näkyy erityisesti kaikkein nuorimmissa alle kouluikäisten ikäryhmissä, joissa heidän määränsä on joillain alueilla hyvin korkea, jopa yli 70 %. Vantaalle muuttaa paljon ihmisiä, erityisesti nuoria. Kasvava kaupunki on rikkaus, mutta myös haaste. Nämä erityispiirteet näkyvät hyte-työssä niin, että erityistä huomiota kiinnitetään muun muassa palveluiden saatavuuteen eri väestöryhmille. Vantaalla toteutetaan myös Myönteisen erityiskohtelun ohjelmaa (2019–2025), joka pureutuu eriytymiseen ja eriarvoisuuden muun muassa aluekohtaisilla toimenpiteillä.

Hyvinvointisuunnitelma perustuu tutkittuun tietoon. Tässä hyvinvointisuunnitelmassa taustatietoina ovat olleet laaja hyvinvointikertomus 2020, hyvinvointikatsaus 2021 ja hyvinvointikatsaus 2022. Näiden lisäksi hyvinvointisuunnitelman sisältöön vaikuttavat lakisääteiset kirjaukset sekä vaikuttamistoimielinten, järjestöjen ja kuntalaisten osallistamisesta saadut kommentit ja ehdotukset.

Hyvinvointikatsauksen 2022 teemana oli koettu hyvinvointi ja osallisuus. Katsauksessa havaittiin muun muassa, että yksinäisyyden kokemus on kasvanut kaikissa ikäryhmissä ja erityisen hälyttävää se on nuorten tyttöjen keskuudessa. Myös ahdistuneisuus ja psykisesti kuormittuneiden osuus on kasvussa. Suurin osa vantaalaisista ei liiku terveytensä kannalta riittävästi, ja vain noin puolet nuorista syö kouluruokaa. Muun muassa näihin haasteisiin pyrimme vastaamaan hyvinvointisuunnitelman toimenpiteillä ja teoilla.

Vantaan hyvinvointisuunnitelma on kaupunkitasoinen, strategiaa toimeenpaneva ohjelma, jota toteutetaan 2023–2025. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään Vantaan kaupungilla Hyvinvointia rakentava Vantaa -strategiateeman kautta. Strategiateeman

tehtävänä on Vantaan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, hyvinvointierojen kaventaminen ja turvallisuuden tunteen lisääminen. Strategiateeman organisaatio vastaa myös lakisääteisten raporttien ja kertomusten tekemisestä, kuten tämän hyvinvointisuunnitelman. Hyvinvointisuunnitelmassa tehdään näkyväksi, miten kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä sekä itsenäisesti että yhdessä järjestöjen ja muiden kumppanien sekä hyvinvointialueen kanssa. Yleisen osion ja ikäryhmäkohtaisten suunnitelmien tekstiosiossa kerromme yleisellä tasolla Vantaan tekemästä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työstä. Toimenpiteet ja teot ovat erityisiä nostoja, joihin haluamme seuraavina vuosina kiinnittää erityistä huomiota. Toimenpiteiden ja tekojen lisäksi teemme paljon muutakin, mikä edistää vantaalaisten terveyttä ja hyvinvointia.

1.1 HYVINVOINNIN TILA VANTAALLA

Koronakriisi, Ukrainan sota, energiakriisi sekä korkojen ja hintojen nousu ovat muuttaneet toimintaympäristöä, haastaneet laajasti asukkaiden hyvinvointia ja aiheuttaneet huono-osaisuuden kasautumista. COVID-19-pandemia on heikentänyt erityisesti nuorten psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Vantaalla voidaan keskimäärin kuitenkin melko hyvin ja aikuisväestö on valtakunnallista keskitasoa terveempää. Sosioekonomiset ja väestöryhmien erot näkyvät kuitenkin hyvinvoinnissa ja koetussa terveydessä, esimerkiksi matalammin koulutetut voivat huonommin kuin korkeammin koulutetut. (Vake-hyvinvoinnin tilannekuva 2022.)

Vantaalaisten koetusta hyvinvoinnista, elämänlaadusta ja onnellisuudesta voidaan tiivistää se, että suurin osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä. Koronapandemia on kuitenkin vähentänyt tyytyväisten lasten ja nuorten määrää selkeästi. Lisäksi tytöt ovat huomattavasti tyytymättömämpiä verrattuna poikiin, ja tyttöjen tyytyväisyys on alentunut selvästi voimakkaammin (tyytyväisten tyttöjen osuus pienentyi 65 prosentista 55 prosenttiin 8.–9.luokilla). Työikäisistä noin 50 prosenttia kokee elämänlaatunsa hyväksi – tämäkin luku on laskenut viime vuosien aikana. Toisaalta ikääntyneissä (yli 65-vuotiaat) elämänlaatunsa hyväksi kokeneiden osuus on kasvanut vuosien 2018 ja 2020 välillä yli viisi prosenttiyksikköä (60,4 prosenttia vuonna 2020). Suunta on samanlainen myös maanlaajuisesti, mutta Vantaalla osuus on kasvanut enemmän (Hyvinvointikatsaus 2022). Heikoimmassa asemassa olevien vanhusten ja vammaisten tilanne on heikentynyt liikkumis- ja sosiaalisten rajoitusten vuoksi, mikä on aiheuttanut sosiaalisten verkostojen kaventumista (Hyvinvointikatsaus 2021).

”Tyttöillä ahdistuneisuus on merkittävästi poikia yleisempää ja kasvanut Vantaalla voimakkaammin kuin koko maassa.”

Lukuisat kriisit ovat haastaneet erityisesti ihmisten fyysistä ja psyykkistä terveyttä viime vuosien aikana. Aikuisväestö on kuitenkin keskimääräistä suomalaista terveempää, mutta nuorten kokemus omasta terveydestään on heikentynyt voimakkaasti verrattuna aikaisempiin vuosiin (Vake-hyvinvoinnin tilannekuva 2022). Erityisesti nuorten kokema ahdistuneisuus on yleistynyt selvästi. Tyttöillä ahdistuneisuus on merkittävästi poikia yleisempää ja kasvanut Vantaalla voimakkaammin kuin koko maassa. Noin kahdeksan prosenttia pojista ja 28 prosenttia tytöistä koki kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta 8.–9.luokalla vuonna 2021. Työikäisistä vantaalaisista noin viidesosa kokee olevansa psyykkisesti merkittävästi kuormittunut. Määrä on kasvanut noin 6,2 prosenttiyksikköä. Vantaalaiset ovat kuormittuneempia suhteessa koko maahan. Myös psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus ikääntyneissä on Vantaalla kasvanut noin 6,4 prosentista noin 10,0 prosenttiin vuonna 2020. Suunta on sama valtakunnallisesti, mutta Vantaalla osuus on hieman suurempi ja kasvu voimakkaampaa (Hyvinvointikatsaus 2022). Myös sosioekonomiset erot näkyvät selvinä terveyseroina aikuisväestössä (Vake-hyvinvoinnin tilannekuva 2022).

Fyysinen terveys on vahvasti riippuvainen elintavoista, joissa vantaalaisilla on huomattavasti parannettavaa. Vantaalaisista suurin osa ei liiku terveytensä kannalta riittävästi, mikä lisää esimerkiksi elintapasairauksien riskiä. Työikäisistä vain noin kolmannes käyttää suosituksen mukaisesti kasviksia ja hedelmiä, mikä on heikkojen liikuntatottumusten tavoin yhteydessä muun muassa elintapasairauksiin ja ylipainoon (Hyvinvointikatsaus 2022).

Yhteisöllisyyttä voidaan tarkastella monen tekijän avulla, kuten ihmissuhteiden, vapaa-ajan toiminnan ja harrastuksien, yhteenkuuluvuuden, katsomuksel-

lisuuden, osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kautta. Yleisesti aikuisväestön osallisuuden kokemus on vahvempi kuin nuorilla (Vake-hyvinvoinnin tilannekuva 2022). Koronapandemia on vähentänyt yhteydenpitoa läheisiin ihmisiin ikäryhmästä ja sukupuolesta riippumatta (Hyvinvointikatsaus 2021). Vantaalaisten kokema yksinäisyys on muuta maata korkeammalla tasolla (Hyvinvointikatsaus 2022). Erityisen huolestuttavaa on lasten ja nuorten yksinäisyyden kokemuksen voimakas kasvu erityisesti tyttöjen kohdalla. Yli viidennes tytöistä kokee itsensä yksinäiseksi 8.-9.luokalla. Vantaan työikäisistä noin 15 prosenttia tuntee itsensä yksinäiseksi. Osuus on kasvanut 6,1 prosenttiyksikköä vuodesta 2018

vuoteen 2020. Yli 65-vuotiaiden yksinäisyyden kokemus on selkeästi vähäisempää, mutta se on miltei kaksinkertaistunut vuosien 2018 ja 2020 välillä 8,9 prosenttiin. Puolestaan osallisuusindikaattorin perusteella Vantaalla asuvat kokevat osallisuutta hieman vähemmän kuin pääkaupunkiseudulla keskimäärin. Osallisuusindikaattorin mukaan naiset kokevat enemmän osallisuutta kuin miehet (Hyvinvointikatsaus 2022).

”Työntekemisen tapa on myös mullistunut koronapandemian johdosta, mikä tarkoittaa etätönn tekemisen lisääntymistä.”

Elinympäristö (rakennettu ympäristö, luonto, asuminen ja liikkuminen) on keskeinen hyvinvoinnin osa-alue. Koronapandemia on lisännyt kotihälytysten, väkivalta-rikosten sekä huumausainerikosten määrää. Pandemia näkyi myös rikosten ja häiriöiden siirtymisessä koteihin. Lisäksi kouluväkivalta, nuorten tekemä väkivalta yleensä sekä nuorten häiriökäyttäytyminen ja päihteiden käyttö ovat lisääntyneet. Etninen ja sosioekonominen segregatio näkyy myös Vantaan turvallisuustilanteessa ([Turvallisuussuunnitelma 2021](#)). Kuitenkin reilu kolme neljästä vantaalaisesta työikäisestä on tyytyväisiä asuinalueensa olosuhteisiin. Ikääntyneissä tyytyväisyys omaan asuinalueeseen nousi peräti 85,7 prosenttiin vuonna 2020. Vantaalla asuvista noin 12 prosenttia on kokenut väkivaltaa tai uhkailua, mikä ei ole merkittävästi suurempi luku kuin pääkaupunkiseudulla yleisesti. Naiset joutuvat kuitenkin väkivallan ja uhkailun kohteeksi miehiä huomattavasti useammin. Väkivallan tai uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus vuonna 2021 oli naisilla 16 prosenttia ja miehillä 8 prosenttia. (Hyvinvointikatsaus 2022.) Myös lähes joka kymmenes alakoululainen kertoo tulevansa kiusatuksi koulussa viikoittain (Hyvinvointikatsaus 2021).

Kriisiajat haastoivat myös ihmisten työn ja toimeentulon. Koronasulut ja muut pakotteet heikensivät ajoitain erityisesti tiettyjen palvelualueiden toimintaa, mikä aiheutti laajoja lomautuksia ja työttömyyttä. Toisaalta koronatoimien jälkeen työllisyys on kehittynyt vahvasti, vaikka Vantaan pitkäaikaistyöttömien määrä pieneekin hitaasti. Lisäksi koronakriisin jälkeen korkea

inflaatio sekä korkojen ja hintojen nousu ovat heikentäneet asukkaiden taloudellista tilannetta. Epävarmuus taloudellisesta tilanteesta on osunut voimakkaimmin työikäisiin ja kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin. Työntekemisen tapa on myös mullistunut koronapandemian johdosta, mikä tarkoittaa etätönn tekemisen lisääntymistä, mutta toisaalta pandemia on aiheuttanut myös sairauspoissaolojen määrän kasvua (Hyvinvointikatsaus 2021).

Jatkuvan oppimisen osa-alue on tärkeä siinä, että koulutus ennustaa monia hyvinvoinnin osa-alueita niin tuloista ja toimeentulosta fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Yleisesti Vantaan väestö on huomattavasti vähemmän koulutettua suuriin naapureihinsa Espooseen tai Helsinkiin verrattuna. Vantaalla korkeintaan perusasteen käyneiden osuus 25–44-vuotiaista vuosina 2015–2020 on vaihdellut noin 22–24 prosentin välillä, kun taas Helsingissä osuus on pudonnut samassa ajassa vajaasta 19 prosentista noin 16 prosenttiin (Sosiaalisesti kestävä Vantaa 2023–2025).

Tutustu hyvinvointikatsauksiin ja -kertomukseen tarkemmin [verkkosivullamme](#).

Luvun 1.1. lähteenä on käytetty myös Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kokoamaa hyvinvoinnin tilannekuvaa, jonka tiedot on koottu [Sotkanet-palvelun](#) tilastoista.

1.2 HYVINVOINTI-SUUNNITELMAN PAINOPISTEET

Hyvinvointisuunnitelma koostuu yleisestä osiosta sekä ikäryhmäkohtaisista hyvinvointisuunnitelmista. Kaikissa ikäryhmäkohtaisissa suunnitelmissa ja niiden konkreettisissa teoissa kulkevat mukana läpileikkaavat teemat: osallisuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, vammaisuus, turvallisuus ja turvallisuuden tunne sekä monikulttuurisuus.

Osallisuus

Osallisuus on käsite, jolla ei ole yhtä vakiintunutta määritelmää, mutta eri määritelmiä yhdistää se, että kyse on aina tavalla tai toisella kuulumisen ja mukanaolon tunteesta. Osallisuuden käsitettä voi tarkastella ainakin kolmesta näkökulmasta eli hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen kautta. Esimerkiksi yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta osallisuus tarkoittaa yksilön oikeutta ja mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon niin lähiympäristössään kuin laajemmin yhteiskunnassa. Tässä hyvinvointisuunnitelmassa taustalla ovat erityisesti hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden näkökulmat. Vantaalla osallisuuden kehittämistä ohjaa [Osallistuva Vantaa](#) -ohjelma.

Hyvinvoinnin näkökulmasta osallisuus tarkoittaa sitä, että yksilöllä on sellaiset fyysiset ja henkiset resurssit, joiden myötä hän voi elää omannäköistään elämää ja vaikuttaa omaan elämäänsä. Tästä näkökulmasta osallisuuden vastakohtana on syrjäytyminen. Osallisuuden edistäminen on myös syrjäytymisen ehkäisyä. Hyvinvointisuunnitelmassa osallisuuden tätä näkökulmaa

huomioidaan tukemalla ja voimauttamalla vantaalaisia omassa elämässään esimerkiksi elintapaohjauksen, matalan kynnyksen oppimisen, liikkumisen ja kulttuurin palveluilla sekä mielen hyvinvointia edistämällä.

Yhteisöllisyyden näkökulmasta osallisuus tarkoittaa kuuluvuuden tunnetta. Ihmisellä on tunne siitä, että hän on osa jotakin – yhteisöä tai ympäröivää yhteiskuntaa – jolloin hän haluaa sitoutua, ottaa omalta osaltaan vastuun toiminnasta ja usein myös vaikuttaa. Kuuluvuuden tunne voi syntyä omaan perheeseen, lähiyhteisöön tai kuntaan. Hyvinvointisuunnitelmassa osallisuuden tätä näkökulmaa huomioidaan yhteisöllisillä palveluilla ja yhteisöjen toimintaedellytyksiä vahvistamalla.

Yksi keino lisätä osallisuutta ja vaikuttaa lähiympäristöön ja yhteisöllisyyteen on osallistuva budjetointi, jossa asukkaat pääsevät miettimään oman suuralueensa tarpeita. Osallistuva budjetointi laajenee Vantaalla 2023 kaupunkitasoiseksi.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Vantaa on sitoutunut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen kaikessa toiminnassaan, ja Vantaalla on jo pitkään tehty ansiokasta työtä niiden edistämiseksi. Tasa-arvolla tarkoitetaan sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuudella kaikkien ihmisten yhdenvertaisuutta, ja kunnan on edistettävä niitä kaikessa toiminnassaan. Velvoite perustuu tasa-arvolakiin (609/1988) ja yhdenvertaisuuslakiin (1325/2014). Vantaan kaupunki hyväksyi päivitetyn tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelman kuluvalle strategiakaudelle helmikuussa 2022. Kaupunkitasoinen suunnitelma huomioi muun muassa lakien kunnalliselle toiminnalle asettamat vaatimukset ja suunnitteluelvoitteen. Suunnitelman perusteella toimialat ja palvelualueet jatkavat kukin omaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluaan.

”Vantaa on sitoutunut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen kaikessa toiminnassaan, ja Vantaalla on jo pitkään tehty ansiokasta työtä niiden edistämiseksi.”

”Esteettömyys ei ole pelkkiä rakennusteknisiä asioita, vaan se muodostaa yhdessä saavutettavuuden kanssa ajattelutavan, että kaikilla on mahdollisuus osallistua, eikä ihmisiä erotella heidän toimintakykynsä perusteella.”

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman painopisteet ovat luottamushenkilöiden toiminta, viranomaisen velvollisuus edistää tasa-arvoa, tasa-arvon edistäminen kouluissa ja oppilaitoksissa, syrjimättömyys sukupuolen perusteella, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy, syrjimättömyys omassa toiminnassa ja oman toiminnan arviointi. Lisäksi suunnitelmassa huomioidaan henkilöstöpoliittinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Tarkemmin Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä kuvataan Vantaan kaupungin verkkosivuilla.

Hyte-työn näkökulmasta edistämiselvoite merkitsee, että toiminnan suunnittelussa kiinnitetään huomiota asukkaiden yhtäläisiin osallistumismahdollisuuksiin ja syrjimättömyyteen. Se edellyttää erilaisten asukaryhmien tarpeiden tunnistamista ja sukupuoli-, kieli- ja kulttuuritietoista toiminnan arviointia. Keinoja ovat muun muassa sukupuolinäkökulman sisällyttäminen tilastoihin, kyselyihin ja esityksiin sekä omien taustaryhmiensä elinoloja tuntevien vaikuttamistoimielinten ja yhdistysten kuuleminen ja mukaan ottaminen toiminnan suunnitteluun.

Vammaisuus

Sote-uudistuksen myötä lakisääteiset palvelut vammaisille siirtyivät hyvinvointialueen vastuulle. Kunnalla on kuitenkin edelleen velvoite kaikessa toiminnassaan huomioida, että henkilöt, joilla on jokin vamma tai toimintarajoite, voivat osallistua kunnan toimintaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa kohtuullisia mukautuksia, jotta esimerkiksi kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut ovat yhdenvertaisesti kaikkien saavutettavissa ja niiden toimintoihin osallistuminen on mahdollista ja mielekästä. Vammaisneuvosto edistää ja seuraa vammaisten henkilöiden oikeuksia Vantaalla ja antaa lausuntoja niihin liittyen.

Esteettömyys ja saavutettavuus tulee huomioida kaikilla kaupungin toimialoilla – näkyvimmin niiden merkitys näkyy kaupunkiympäristön toimialalla. Esimerkiksi opasteet, äänimajakat, huolellisesti auratut kevyenliikenteenväylät, tehokas valaistus ja induktiosilmukat ovat konkreettisia ja näkyviä keinoja edistää esteettömyyttä. Esteettömyys ei kuitenkaan ole pelkkiä rakennusteknisiä asioita, vaan se muodostaa yhdessä saavutettavuuden kanssa ajattelutavan, että kaikilla on mahdollisuus osallistua, eikä ihmisiä erotella heidän toimintakykynsä perusteella.

Esteettömyyttä ja saavutettavuutta on myös esimerkiksi se, että järjestetään nuorisopalveluissa matalan kynnyksen iltoja vammaisille nuorille tai että lisätään selkokielen käyttöä kunnan viestinnässä. Toimenpiteiden ja päätöksenteon yhteydessä olisi hyvä tehdä vammaisvaikutusten arviointia. Vammaisuuteen liittyviä teemoista kerromme laajemmin vammaispoliittisessa ohjelmassa, joka liitetään tämän hyvinvointisuunnitelman liitteeksi vuoden 2023 aikana.

Turvallisuus ja turvallisuuden tunne

Yksi keskeisimmistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävistä on turvallisuuden tunteen lisääminen. Vantaalla on tehty turvallisuuksuunnitelma, jonka toimenpiteillä vastataan turvallisuushaasteisiin ja -ongelmiin. Turvallisuuksuunnitelman neljä kärkeä ovat lähisuhdeväkivalta, nuoriso, päihteet ja liikkumisen

turvallisuus. Toimenpiteitä toteutetaan yhteistyössä kaupungin, viranomaisten, elinkeinoelämän, kolmannen sektorin ja asukkaiden kanssa. Vantaalla turvallisuussuunnittelu on sukupuolitietoista ja ihmis- ja väestölähtöistä. Turvallisuuksuunnittelun tavoitteena on ennaltaehkäistä ja torjua tapaturmia, onnettomuuksia, rikoksia ja häiriöitä ja parantaa asukkaiden ja yhteisön turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Nämä tavoitteet ovat hyvinvointisuunnitelman ja turvallisuussuunnitelman yhteisiä, ja suunnitelmien toimenpiteet tukevat toisiaan.

Vantaan turvallisuussuunnitelmassa todetaan, että hyvinvointia ei voida saada aikaan ilman turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Turvattomuuden juurisyyt ovat

pitkästi syrjäytymisessä. Syrjäytymisen ennaltaehkäisy onkin pitkällä aikavälillä tehokkainta turvallisuustyötä. Kaupunki voi vaikuttaa asukkaiden turvallisuuden tunteeseen myös paikallisilla kohdennetuilla toimilla, kuten parantamalla valaistusta ja siisteyttä sekä lisäämällä valvontaa turvattomiksi koetuilla paikoilla. Ehkäisevä päihdetyö, lähisuhdeväkivallan vastainen työ ja hyviä väestösuhteita edistävä yhteisöllisyyttä lisäävä toiminta ovat kaikki toimia, joissa kaupunki, hyvinvointialue ja kolmannen sektorin toimijat tekevät tiivistä yhteistyötä.

Monikulttuurisuus

Vantaa on Suomen monikulttuurisin kaupunki. Kaupungin kasvu on kokonaan ulkomaalaistaustaisten varassa, jotka muuttavat suoraan ulkomailta tai muualta Suomesta. Ulkomaalaistaustainen väestö on heterogeenistä, eikä sitä voida niputtaa yhteen esimerkiksi maahanmuuttolosyyntä tai palvelutarpeen perusteella. Joukossa on kahden kulttuurin perheitä, joissa puoliso on suomalainen, työn perusteella muuttaneita, pakolaistaustaisia sekä opiskelijoita. Yhä useampi vantaalainen on toista tai jo kolmatta maahanmuuton sukupolvea. He eivät ole maahanmuuttajia, mutta käytännössä erityisesti eri etnistä taustaa edustavat saatetaan nähdä sellaisina. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä monikulttuurisuus huomioidaan esimerkiksi siten, että Vantaa myöntää avustuksia yhdistyksille, jotka tekevät rasminvastaista ja hyviä väestösuhteita edistävää työtä ja järjestävät matalan kynnyksen toimintaa, johon kaikkien on helppo tulla mukaan. Pakolaisille Vantaa tarjoaa joitakin lakisäätöisiä erityispalveluita. Ne kuvataan tarkemmin valmisteilla olevassa kotouttamisohjelmassa, joka julkaistaan vuoden 2023 aikana.

Maahan muuttaneiden kotoutumista tukeva hyvinvointityö on arkista ja käytännönläheistä työtä, jota kaupunki tekee pääsääntöisesti osana peruspalveluita. Kotoutumista tukevien palveluiden kehittäminen lähtee usein hankkeista. On selvää, että suomen tai ruotsin kieltä vielä osaamattomien asukkaiden kotoutuminen helpottuu, jos he saavat tarvitessaan neuvontaa ja palveluita omalla tai jollain muulla osaamallaan kielellä. Esimerkiksi Vantaa-infoissa tarjotaan monikielistä neuvontaa Neuvova Vantaa -hankkeen toimintana. Tavoitteena on monikielisen neuvonnan vakiinnuttaminen ja laajentaminen osaksi peruspalveluita. Lisäksi kotoutumisen tueksi Vantaalla on tarjolla monipuolinen kattaus suomen kielen kursseja, joihin kaupunki panostaa yhä enemmän.

Olemme onnistuneet, kun etniset vähemmistöt ja eri ikäiset ja eri taustoista tulevat maahanmuuttajat ja heidän Suomessa syntyneet lapsensa tuntevat olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa.

1.3 HYVINVOINTI- SUUNNITELMAN TEHTÄVÄ, TAVOITETILAT JA TOTEUTUS

Hyvinvointisuunnitelman tehtävänä on edistää kaikkien kaupunkilaisten hyvinvointia ja kaventaa hyvinvointie- roja, vahvistaa turvallisuuden tunnetta sekä varmistaa sujuvat palvelut yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Vantaan kau- pungin hyvinvoinnin määritelmässä hyvinvointi koostuu terveyden, yhteisöllisyyden, elinympäristön, jatkuvan

oppimisen sekä työn ja toimeentulon osa-alueista, joiden pohjalta rakentuu yksilön koettu hyvinvointi, elä- mänlaatu ja onnellisuus. Hyvinvointisuunnitelman toi- menpiteet ja teot on jaoteltu hyvinvoinnin määritelmän osa-alueiden mukaan. Olemme määritelleet kullekin hyvinvoinnin osa-alueelle tavoitetilän, johon pyrimme vuoteen 2025 mennessä.

Hyvinvointi koostuu useasta osa-alueesta:

Kuva: Vantaan kaupungin hyvinvoinnin määritelmä

Vantaalaisten terveys, tavoitetila 2025

Vantaalaisten mielen hyvinvointi on kohentunut ja ahdistuneisuuden ja yksinäisyyden kokemus on vähentynyt. Vantaan henkilöstöllä on työkaluja mielenterveyden ensiavun tarjoamiseen. Vantaalaisten arkiliikunta, muun muassa pyöräily, on lisääntynyt. Kaupungin tarjoamat ohjatun liikunnan tunnukset ovat entistä suosittuimpia. Liikunnan lisäksi kulttuuriharrastukset ylläpitävät vantaalaisten mielen hyvinvointia ja terveyttä. Lapsilla ja nuorilla on mieluisia harrastuksia. Kaupungin tarjoama hyvinvointimentorointi auttaa kuntalaisia kohti terveempiä elintapoja.

Vantaalaisten jatkuva oppiminen, tavoitetila 2025

Jokaisella vantaalaisella lapsella ja nuorella on vähintään yksi viikoittainen harrastus. Vantaalaiset kartuttavat yleissivistystään ja taitojaan aikuisopiston ja kirjaston tarjoamalla kursseilla ja luennoilla. Osaamiskeskus tukee maahanmuuttajia työhaussa S2-kursseilla. Erilaiset tapahtumat tarjoavat hyödyllistä tietoa ja monikulttuurisia kohtaamisia.

Vantaalaisten työ ja toimeentulo, tavoitetila 2025

Yhä useampi työn ja koulutuksen ulkopuolella oleva nuori saa avun tilanteeseensa kaupungin ja yhteistyökumppaneiden palveluista. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on toimivaa, ja vantaalaiset pääsevät helposti tarvitsemiinsa sosiaali- ja terveyspalveluihin. Vantaalla on paljon liikuntamahdollisuuksia, joiden avulla kuntalaisten on helppo ylläpitää toimintakykyään.

Vantaalaisten elinympäristö, tavoitetila 2025

Kouluruoan laatu on hyvä, ja lapset ja nuoret syövät koululounaan päivittäin. Kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa kaupunkiympäristön kehittämiseen. Kaikissa kuntalaisten käytössä olevissa kaupungin tiloissa on käytössä turvallisemman tilan periaatteet. Kunnan työntekijöillä on taitoa ja työkaluja tilanteisiin, joissa lapsi tai nuori on kokenut sopimatonta käytöstä. Ympäristön siisteyteen kiinnitetään huomioita muun muassa yhteisillä talkoilla ja tempauksilla.

Vantaalaisten yhteisöllisyys, tavoitetila 2025

Vantaalaisia vanhempia tuetaan tärkeässä tehtävässä. Kuntalaisille on tarjolla yhteisöllisiä liikuntamahdollisuuksia ja muita matalan kynnyksen mahdollisuuksia tehdä asioita yhdessä, esimerkiksi erilaisia tapahtumia. Kulttuurista on mahdollisuus nauttia myös lähellä, esimerkiksi ikäntyneiden asumisyksiköissä. Vantaalaisilla on enemmän mahdollisuuksia kohtaamiin toistensa kanssa kaupungin tarjoamissa tiloissa ja puitteissa.

”Vantaan kaupungin ja hyvinvointialueen välillä tehdään tiivistä yhteistyötä hyvinvoinnin tilan seuraamiseksi ja molempien osapuolten hyvinvoinnin tilannekuvien luomiseksi.”

Hyvinvointisuunnitelman toteutukseen osallistuvat Vantaan kaupungin työntekijöiden lisäksi järjestöt ja muut kumppanit. Suunnitelman toteutusta seurataan säännöllisesti toimenpiteiden edistymistä arvioimalla ja hyvinvointia kuvaavia tilastoja seuraamalla. Kaupunkitasoisesti hyvinvointityötä arvioidaan hyte-kerrointa seuraamalla. Hyte-kerroin on valtion kannustin, jossa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä arvioidaan ja tehdyn työn mukaan kunnille jaetaan valtionavustusta ([THL: Hyte-kerroin – kannustin kunnille](#)).

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue laatii myös oman hyvinvointisuunnitelmansa, jonka tavoitteet, toimenpiteet ja teot täydentävät Vantaan hyvinvointisuunnitelmaa. Vantaan kaupungin ja hyvinvointialueen välillä tehdään tiivistä yhteistyötä hyvinvoinnin tilan seuraamiseksi ja molempien osapuolten hyvinvoinnin tilannekuvien luomiseksi. Samalla hyvinvointialueella sijaitseva Keravan kaupunki osallistuu yhteisen hyvinvointitiedon luomiseen osaltaan. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on muodostettu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta vastaavat ikäryhmäkohtaiset asiantuntijaryhmät kuin Vantaallakin. Näiden ryhmien välillä tehdään yhteistyötä yhteisten tavoitteiden edistämiseksi. Myös hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelman on tarkoitus noudattaa samaa rakennetta kuin Vantaan suunnitelman, millä varmistetaan tiivis vuoropuhelu Vantaan kaupungin sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen välillä.

2 HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN KUNNAN TEHTÄVÄNÄ

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan perustehtävä. Kuntien tehtävänä on nimetä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot, seurata asukkaiden hyvinvointia ja terveydentilaa, asettaa hyvinvointia ja terveyttä tukevia tavoitteita sekä seurata niiden toteutumista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään yhteistyössä monen toimijan kanssa. Kuntien tulee tehdä yhteistyötä julkisten toimijoiden, järjestöjen ja yksityisten toimijoiden kanssa. Lain mukaan kunnan on tehtävä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa ja osallistuttava vuosittain hyvinvointialueen järjestämiin alueellisiin neuvotteluihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.)

Kunnilla on vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, ja tämä tulee huomioida kaikkien hallinnonalojen toiminnassa (Terveydenhuoltolaki 1326/2010). Tämän lain mukaan kunnan tulee raportoida valtuustolle kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnin tilasta ja sen eteen toteutetuista toimenpiteistä vuosittain. Lisäksi kerran valtuustokaudessa on valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Hyvinvointikertomuksessa hyvinvointityölle asetetaan tavoitteet ja toimenpiteet. Hyvinvointikertomus on työkalu, jolla hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä suunnitellaan, seurataan, raportoidaan ja arvioidaan. Vantaalla hyvinvointia kuvaava hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma laaditaan erikseen. Vantaan kaupungilla hyvinvointisuunnitelma toimii hyvinvointi-

johtamisen välineenä ja pohjautuu tutkittuun tietoon. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lakisääteinen. Sen laatimisesta, sisällöstä, hyväksymisestä, päivitysaikataulusta ym. säädetään lastensuojelulain (417/2007) 12. §:ssä. Lisäksi kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6. §:n 3. momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.

Vuoden 2023 alusta käynnistynyt Vantaan ja Keravan hyvinvointialue hoitaa sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut vantaalaisille. Hyvinvointialueelle on määritelty seuraavat toimialat: lasten, nuorten ja perheiden palvelut, aikuissosiaalityö ja vammaispalvelut, vanhusten palvelut, terveydenhuollon palvelut sekä pelastustoimen palvelut ja konsernipalvelut. Yhteistyötä hyvinvointialueen toimialojen sekä kaupungin palvelualueiden kanssa tehdään monin eri tavoin. Sote-uudistus ei poistanut kunnilta velvoitetta edistää kuntalaistensa hyvinvointia ja terveyttä; kunnilla on edelleen vastuu

hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä kaikilla toimialoilla. Kulttuuri, elinympäristö, kunnan elinvoima – muun muassa nämä tekijät vaikuttavat kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen. Myös asumisneuvonta, ehkäisevä päihdetyö ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy kuuluvat jatkossakin kunnan tehtäviin. Käytännössä näitä kaikkia tehdään yhdessä hyvinvointialueen kanssa.

Osaamisen ja kulttuurin edistäminen

- Varhaiskasvatus
- Esi- ja perusopetus
- Lukiokoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Vapaa sivistystyö
- Taide- ja kulttuuripalvelut
- Kirjastopalvelut
- Nuorisopalvelut
- Liikuntapalvelut

Elinympäristön kehittäminen

- Maapolitiikka
- Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu
- Liikenne, joukkoliikenne
- Tieverkkojen rakentaminen ja ylläpito
- Vesihuolto
- Jätehuolto
- Energiantuotanto ja -jakelu
- Rakennusvalvonta
- Asuntotoimi
- Ympäristönsuojelu ja terveellisen elinympäristön turvaaminen
- Turvallisuudesta ja varautumisesta huolehtiminen

KUNTALAISEN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Kunnan elinvoiman edistäminen

- Paikkakunnan vetovoimaisuus
- Vaikeasti työllistyvien tuki: etsivä nuorisotyö, työpajat, työttömyyden pitkittymisen ehkäisy, kaupunginosatyö
- Kotouttaminen
- Elinkeinopolitiikka: yritysneuvonta, kehittämishankkeet, yritystontit, alueen markkinointi, avoin data
- Resurssiviisaat toimintatavat

Paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen

- Monipuoliset osallistuumahdollisuudet
- Paikallinen yhteisöllisyys
- Viestintä ja vuorovaikutus
- Vaalit ja edustuksellinen demokratia
- Kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuudet
- Aukkaiden omaehtoinen toiminta

Kuva: Kuntalaisen hyvinvoinnin edistäminen, lähde: Kuntaliitto

3 HYVINVOINTITYÖ VANTAALLA

Vantaan kaupungilla hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään osana kaikkien hallinnonalojen palveluita. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö on monipuolista, ja sitä tehdään moniammatillisesti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Kuntaliiton jaottelun (ks. edellisen luvun kuva) mukaan hyvinvoinnin edistämistyön voi jakaa neljään teemaan. Näitä teemoja ovat osaamisen ja kulttuurin edistäminen, paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen, elinympäristön kehittäminen ja kunnan elinvoiman edistäminen. Osaamisen ja kulttuurin edistämällä tarkoitetaan esimerkiksi oppilaitoksia, kirjastoja, museoita, taide- ja kulttuuripalveluita, harrastuksia, liikuntapaikkoja sekä nuoris- ja asukastiloja. Paikallisen identiteetin ja demokratian edistämällä tarkoitetaan esimerkiksi järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan tukemista, osallistumisen mahdollistamista ja vuoropuhelun lisäämistä. Elinympäristön kehittämisellä voidaan tarkoittaa esimerkiksi toimivaa joukkoliikennettä, turvallisia puistoja, hiekoitettuja katuja, luonnosta huolehtimista ja asukkaiden kuulemista rakentamisen tai kaavoituksen osalta. Elinvoiman edistäminen pitää sekä asukkaat että kunnan hyvinvoivana. Tällä voidaan tarkoittaa esimerkiksi työpaikan mahdollistamista mahdollisimman monelle kuntalaiselle. (Kuntaliitto: Hyvinvoinnin edistämisen hyvät käytännöt.)

3.1 HYVINVOINTITYÖN TOIMINTAMALLI

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä tehdään Vantaan kaupungilla Hyvinvointia rakentava Vantaa -strategiateeman alla, jonka tehtävä on myös varmistaa palveluiden jatkuva hyvinvointialueuudistuksen jälkeenkin. Strategiateema on osa Vantaan kaupunkistrategiaa, ja sen avulla Vantaa toteuttaa myös YK:n Sustainable Development Goals (SDG) -vastuullisuustavoitteita.

Hyte-työhön ja sen suunnitteluun osallistuvat myös kaupungin vaikuttamistoimielimet (lue lisää vaikuttamistoimielimistä seuraavasta luvusta). Lisäksi hyvinvointisuunnitelman laadinnassa on osallistettu kuntalaisia, järjestöjä ja kaupunginhallitusta. Hyte-työn toteutus on verkostomaista rajapintatyöskentelyä, jossa ovat kunnan lisäksi keskeisesti mukana muun muassa erilaiset järjestöt, seurakunnat, hyvinvointialue ja muut ryhmittymät.

Kuva: Hyvinvointia rakentava Vantaa -strategiateeman toimintamalli.

3.2. VAIKUTTAMISTOIMIELIMET OSANA HYVINVOINTITYÖTÄ

Vantaalla toimii useita vaikuttamistoimielimiä, joista nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto ovat lakisääteisiä. Näiden lisäksi Vantaalla toimii myös monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta, svenska kommittén sekä paikallisromanityöryhmä.

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan tavoitteena on Vantaan maahanmuuttajataustaisten asukkaiden osallisuuden sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen. Neuvottelukunta on vaikuttamistoimielin, jonka kaupunginhallitus nimeää valtuustokausittain kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta seuraa etnisten vähemmistöjen elinoloja ja yhdenvertaisuuden toteutumista sekä valtion maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikan vaikutuksia Vantaalla. Neuvottelukunta kokoaa saman pöydän ympärille poliittisia ryhmiä edustavat luottamushenkilöt, maahanmuuttajat, heitä edustavat järjestötoimijat ja asiantuntijat käsittelemään ajankohtaisia kotoutumiseen ja monikulttuurisuuteen liittyviä asioita. Neuvottelukunta seuraa lakisääteisen kotouttamisohjelman, myönteisen erityiskohtelun ja hyvinvointiohjelman toteutusta ja vaikuttaa tekemällä kaupunginhallitukselle aloitteita maahanmuuttajia ja vähemmistöjä koskevien asioiden kehittämiseksi.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto on kuntalain 26. §:ssä tarkoitetulla tavalla nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asetettu vaikuttamistoimielin. Vantaalla nuorisovaltuusto on toiminut jo vuodesta 2000 lähtien. Nuorisovaltuusto toimii nuorten edunvalvojana ja nostaa esille nuorille tärkeitä asioita. Nuorisovaltuustoon valitaan vaaleilla 30 varsinaista jäsentä kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Valtuuston edustajat ovat 13–20-vuotiaita.

Nuorisovaltuuston edustajilla on läsnäolo- ja puheoikeus Vantaan kaupungin lautakunnissa, kaupunginvaltuustossa ja kaupunginhallituksessa. Toiminta on poliittisesti sitoutumatonta. Nuorisovaltuusto kokoontuu kuukausittain. Se tekee aloitteita kaupunginhallitukselle, antaa lausuntoja, osallistuu erilaisiin työryhmiin ja järjestää nuorille suunnattuja tapahtumia. Nuorisovaltuusto tekee myös yhteistyötä koulujen oppilaskuntien hallitusten kanssa koulujen olojen parantamiseksi.

Vammaisneuvosto

Vammaisneuvosto on kuntalain 28. §:ssä tarkoitetulla tavalla vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asetettu vaikuttamistoimielin. Vammaisneuvoston tehtäviin kuuluu mm. vammaisten henkilöiden vaikutusmahdollisuuksien edistäminen, vammaispalvelujen ja muiden tukitoimien kehityksen seuraaminen sekä lausuntojen antaminen vammaisia henkilöitä koskevissa asioissa. Lisäksi neuvosto osallistuu vammaisiin henkilöihin kuuluvan väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itseenäisen suoriutumisen arviointiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Vantaalla vammaisneuvosto on toiminut vuodesta 1979 lähtien.

Vanhusneuvosto

Vanhusneuvosto on kuntalain 27. §:ssä tarkoitetulla tavalla ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asetettu vaikuttamistoimielin. Vanhusneuvosto osallistuu ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen arviointiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, edistää ikääntyneen väestön mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien palvelujen suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan sekä laatii oman toimintasuunnitelman ja -kertomuksen. Lisäksi neuvosto ottaa kantaa ja antaa lausuntoja asioista, joilla on vaikutusta iäkkään väestön elinoloihin ja iäkkäiden henkilöiden palveluihin. Vantaalla vanhusneuvosto on toiminut vuodesta 1999 asti.

Paikallisromanityöryhmä

Vantaan asukkaista noin 2000 kuuluu kansalliseen romanivähemmistöön. Yhdyssiteenä kuntaan toimii Vantaan paikallisromanityöryhmä. Työryhmä pyrkii edistämään paikallisen romaniväestön mahdollisuuksia osallistua omien elinolojensa parantamiseen yhdessä sidosryhmien kanssa.

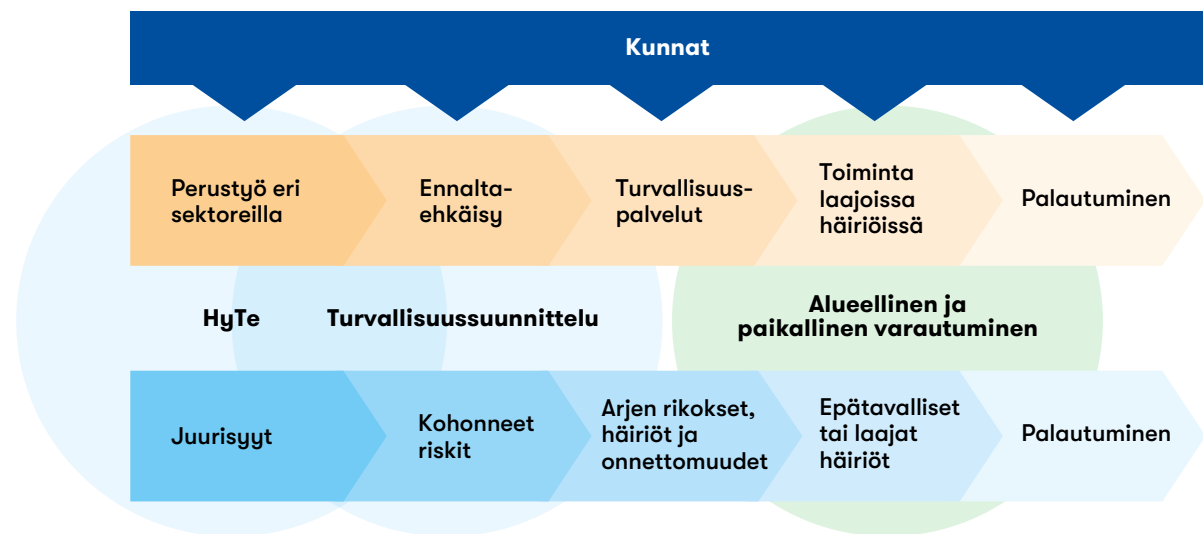
Paikallisromanityöryhmä (PRT) tekee työtä romaniväestön osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Työryhmässä käsitellään romaneihin liittyviä kysymyksiä, edistetään eri toimijoiden välistä vuorovaikutusta ja luodaan uutta toimintakulttuuria ja kumppanuuksia paikallistasolla. Tavoitteena on myös romanien kohtaa-

mien ennakkoluulojen ja stereotyyppien poistaminen sekä aktiivinen tiedottaminen romaneihin liittyvistä kysymyksistä. Työryhmässä on kaupungin eri toimialojen edustajia sekä edustajat Etelä-Suomen aluehallintovirastosta, Vantaan seurakuntayhtymästä, Uudenmaan TE-toimistosta, Itä-Uudenmaan poliisista, Diakista sekä romaniväestöstä.

3.3 HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN KAUPUNGIN MUISSA OHJELMISSA JA SUUNNITELMISSA

Hyvinvointisuunnitelman lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on merkittävässä osassa monissa muissakin kaupungin lakisääteisissä ohjelmissa ja suunnitelmissa. Laajasti ajateltuna, kaikki kaupungin toiminta edistää kuntalaisten hyvinvointia tavalla tai toisella. Eri ohjelmissa voidaan edistää samoja asioita, mutta hieman eri näkökulmista. Kutakin ohjelmaa ja suunnitelmaa johdetaan sen omien tavoitteiden ja toimenpiteiden mukaan, ja raportointi tapahtuu kussakin sovitulla tavalla. Kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistetään ja seurataan muun muassa seuraavien ohjelmien, suunnitelmien ja linjausten kautta:

- kotouttamisohjelma
- Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelma (MEK)
- vastuullisuusraportti
- turvallisuussuunnitelma
- tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma
- maa- ja asuntopoliittiset linjaukset
- resurssiviisauden tiekartta
- liikkumisohjelma
- Osallistuva Vantaa -ohjelma
- elinvoimaohjelma.

Kuva: Turvallisuuden arvoketju

Turvallisuussuunnitelma

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (hyte) ja turvallisuussuunnittelu linkittyvät vahvasti toisiinsa. Onnistuneella hyte-työllä ennaltaehkäistään turvallisuusriskejä sekä onnistuneella turvallisuussuunnittelulla puolestaan voidaan edistää kuntalaisten parempia mahdollisuuksia elää turvallisesti hyvinvoivana ja terveenä. Hyte-perustyöllä voidaan hoitaa juurisytitä, esimerkiksi päihteiden ongelmakäyttöä, syrjäytymistä ja väkivallan uhkaa, ennen kuin ilmiöt kasvavat kohonneiksi riskeiksi tai jopa rikoksiksi tai laajemmiksi häiriöiksi. Turvallinen

elinympäristö on hyvinvoinnin perusta, joten onnistuneella turvallisuussuunnittelulla on suuri vaikutus kuntalaisten hyvinvointiin.

Vastuullisuusraportti (VLR)

Vastuullisuusraporttiin (VLR) on koottu toimet, joiden avulla Vantaa edistää YK:n Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteita. Työtä tavoitteiden eteen tehdään kaikilla kaupungin toimialoilla. Kaikki Agenda 2030:n tavoitteet edistävät hyvinvointia jostakin näkökulmasta.

Hyvinvointia rakentava Vantaa -strategiateemaan keskeisimmin liittyvät tavoitteet ovat:

- ei köyhyyttä
- ei nälkää
- terveyttä ja hyvinvointia
- hyvä koulutus
- eriarvoisuuden vähentäminen
- kestävät kaupungit ja yhteisöt.

Kuva: YK:n Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteet

Resurssiviisauden tiekartta

Vantaan pitkän aikavälin ympäristötavoitteita määrittää koko kaupungin yhteinen resurssiviisauden tiekartta, joka on kaupungin strategiaa toimeenpaneva ohjelma. Resurssiviisauden keskiössä ovat kiertotalous, uusiutuva energia sekä ympäristövastuullisesti toimivat asukkaat ja yritykset. Tavoitetilana vuonna 2030 on hiilineutraali Vantaa, jossa kaupungin suunnittelu ja toteutus on resurssiviisasta, luonto monimuotoista, luonnonvaroja käytetään kestävästi ja jossa asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen toimintatavat ovat vastuullisia. Samalla luodaan edellytyksiä kestäväälle hyvinvoinnille.

Vantaan tärkeimmät toimenpiteet hiilineutraaliuden saavuttamiseksi ovat

- rakentamisen energiatehokkuuden parantaminen
- kaupunkirakenteen eheyttäminen ja kehittäminen
- joukkoliikenteen parantaminen
- kestävien hankintojen tekeminen
- tilojen ja laitteiden käytön energiatehokkuuden huomioiminen.

Kotouttamisohjelma

Kotoutumislain mukaan maahanmuuttajaväestön tarpeet on otettava huomioon kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa. Kotouttamisohjelma on suunnitteluasiakirja, jonka tavoitteena on varmistaa, että kunnan yleiset palvelut soveltuvat maahan muuttaneille ja kunta on valmistautunut järjestämään maahan muuttaneille kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä. Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu kotoutumisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallisesti. Kotouttamisohjelmassa kuvattavien lakisääteisten toimien rinnalla hyvinvointiohjelmassa painotetaan ennalta ehkäisevää hyvinvointityötä, mutta myös siinä huomioidaan maahan muuttaneiden tarpeita esimerkiksi kielellisen saavutettavuuden ja järjestöavustusten myöntämisen näkökulmasta.

4 HYVINVOINTI-SUUNNITELMAN PÄÄMÄÄRÄT JA TOIMENPITEET

Hyvinvointisuunnitelman keskiössä on kolme strategista tavoitetta:

1. edistää kaikkien kaupunkilaisten hyvinvointia ja kaventaa hyvinvointieroja
2. vahvistaa turvallisuuden tunnetta
3. varmistaa sujuvat palvelut yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Nämä strategiset tavoitteet konkretisoituvat hyvinvointisuunnitelmassa toimenpiteiksi ja toimenpiteet puolestaan ikäryhmäkohtaisiksi konkreettisiksi teoiksi.

TYÖ JA TOIMEENTULO

Toimenpide 1: Vahvistamme asukkaiden työ- ja toimintakykyä kattavilla palveluilla.

TERVEYS

Toimenpide 2: Vahvistamme kuntalaisten mielen hyvinvointia.

Toimenpide 3: Tuemme kuntalaisten terveellisiä elintapoja.

Toimenpide 4: Vahvistamme hyvinvointia liikunnan ja kulttuurin avulla koko elämänsä ajan.

YHTEISÖLLISYYS

Toimenpide 5: Tuemme asukkaiden ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksia, ettei kukaan jää yksin.

Toimenpide 6: Edistämme kuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia.

ELINYMPÄRISTÖ

Toimenpide 7: Kannustamme kuntalaisia huolehtimaan yhteisestä ympäristöstä.

Toimenpide 8: Edistämme turvallisuuden tunnetta ja yhdenvertaisuutta.

JATKUVA OPPIMINEN

Toimenpide 9: Ylläpidämme ja edistämme kuntalaisten osaamista ja tarjoamme monipuolista koulutusta kaikenikäisille.

Toimenpide 10: Vahvistamme muunkielisten luottamusta ja osallisuutta yhteiskuntaan tarjoamalla kielikoulutusta ja lisäämällä kulttuurienvälistä ymmärrystä.

HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUS, SEURANTA JA ARVIOINTI

Hyvinvointisuunnitelman toteutuksesta vastaavat kaikki kaupungin toimijat yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Vuosittaiset toimenpiteet sovitaan toimialojen, palvelualueiden ja -yksiköiden tulokorttien laadinnan yhteydessä. Hyvinvointia rakentava Vantaa -johtoryhmä vastaa kokonaisuudesta ja siitä, että hyvinvointisuunnitelman tavoitteet, toimenpiteet ja teot sekä toimijoiden yhteinen työ ja sen kehittäminen huomioidaan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi toteutetaan valtuustokauden strategian arviointiaikataulun mukaisesti. Tämän lisäksi ikäryhmäkohtaiset asiantuntijaryhmät seuraavat ikäryhmäkohtaisten hyvinvointisuunnitelmien tekojen toteutumista vuosittain ja raportoivat niiden edistymisestä Hyvinvointia rakentava Vantaa -johtoryhmälle ja vaikuttamistoimieli-mille.

Hyvinvointisuunnitelmakauden tehtävän edistymistä seurataan koko Vantaan hyvinvointia kuvaavilla seurantamittareilla. Lisäksi jokaista ikäryhmäkohtaista tekoa seurataan omilla tarkemmilla mittareilla.

Hyvinvointisuunnitelman yleisen osan työryhmä:

Suvi Korhonen: projektiasiantuntija, yhteiset palvelut, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Jussi Perämäki: kehittämispäällikkö, yhteiset palvelut, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Anu Anttila: suunnittelija, yhteiset palvelut, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Petri Roikonen: projektipäällikkö, yhteiset palvelut, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Hilda Hakkarainen: erityisasiantuntija, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Katri Kempainen: suunnittelija, kaupunkistrategian ja johdon toimiala

Tia Ristimäki: lasten ja nuorten palvelujen koordinaattori, kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Nicole Mattsson: ruotsinkielisten palveluiden koordinaattori, kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Mari Lehtoruusu: osallisuusasiantuntija, yhteiset palvelut, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Vesa Kokkonen: strategia- ja tutkimuspäällikkö, kaupunkistrategian ja johdon toimiala

Hanna Hänninen: nuorten aikuisten palvelujen päällikkö, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Saana Karjalainen: projektikoordinaattori, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Laura Kotiranta: osallisuussuunnittelija, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Emmi Pasanen: liikenteen kehittämispäällikkö, kaupunkiympäristön toimiala

Laura Metso: projektikoordinaattori, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Kuva: Hyvinvointisuunnitelmakauden seurantamittarit

HYVINVOINTISUUNNITELMAN TEHTÄVÄ	SEURANTAMITTARI	MITTARIN KUVAUS, LÄHTEET: THL JA KELA
Hyvinvoinnin edistäminen ja terveyserojen kaventaminen	Kansallinen terveysindeksi (THL)	Kansallinen terveysindeksi yhdistää THL:n, Kelan ja muiden kansallisten rekisterien tietoja ja antaa mahdollisuuden tarkastella väestön terveyttä esimerkiksi väestörakenteeltaan erilaisissa kunnissa. Terveysindeksi muodostuu osaindekseistä, joissa ovat mukana yleisimmät ja kuormittavimmat sairausryhmät ja terveysongelmat.
	Lasten ja nuorten tyytyväisyys elämään (Kouluterveyskysely, THL) Lasten ja nuorten tyytyväisyys elämään syntyperän mukaan (Kouluterveyskysely, THL)	Kouluterveyskysely tuottaa monipuolista ja luotettavaa, maakunnallista ja paikallista seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palvelujen tarpeisiin vastaavuudesta.
	Vauvaperheen vanhempien tyytyväisyys elämään (FinLapset) Työikäisten ja ikääntyneiden koettu elämänlaatu (Terve Suomi)	FinLapset tuottaa tietoa lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveydestä ja hyvinvoinnista, näihin yhteydessä olevista tekijöistä sekä tekijöissä ajassa tapahtuneista muutoksista. FinLapset tuottaa myös tietoa lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden käytöstä ja palvelukokemuksista.
	Työikäisten ja ikääntyneiden koettu elämänlaatu (Terve Suomi) Asuinalueen olosuhteisiin tyytyväisten määrä (Terve Suomi)	Terve Suomi -tutkimus tuottaa ajankohtaista tietoa Suomessa asuvien aikuisten terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista sekä niissä tapahtuneista muutoksista ja tulevasta kehityksestä. Tutkimuksen avulla selvitetään myös koronaepidemian pitkäaikaisia vaikutuksia väestön terveyteen ja hyvinvointiin sekä muodostetaan hyvinvointialueiden tilannekuva.
	Hyte-kerroin (THL)	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli hyte-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.
	Turvallisuuden tunteen lisääminen	Päivittäisen elämän erittäin tai hyvin turvalliseksi kokoneiden osuus (Terve Suomi)
Päivittäisen elämän turvattomaksi kokoneiden osuus (Terve Suomi)		

LASTEN JA NUORTEN
**HYVINVOINTI-
SUUNNITELMA**
2023–2025

Vantaa
Vanda

SISÄLLYS

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2023–2025

1 TAUSTA	36
2 LAPSEN OIKEUDET, KANSALLINEN LAPSISTRATEGIA JA LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA -TYÖ VANTAALLA	39
3 VANTAALAISTEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI	41
4 LASTEN JA NUORTEN OIKEUS OSALLISTUA JA VAIKUTTAA	45
5 LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN PALVELUT	48
6 KUMPPANUUDET	52
7 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TEOT	53
8 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUS, SEURANTA JA ARVIOINTI	62

1 TAUSTA

Tervetuloa lukemaan Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa! Suunnitelman tarkoituksena on ohjata, johtaa ja kehittää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävää työtä Vantaalla. Se antaa kokonaiskuvan lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta sekä hyvinvointia edistävästä palveluista ja toimista.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa kaupunkitasoista hyvinvointisuunnitelmaa. Kaupunkitasoisessa hyvinvointisuunnitelmassa on kuvattu kaupungin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työn tavoite ja tarkoitus, rakenne, yhteys kaupungin strategiatyöhön sekä kaupunkitasoisesti sovitut toimenpiteet. Ikäkausittaisiin suunnitelmiin, kuten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan, on puolestaan kirjattu kunkin ikäryhmän hyvinvointia tukevat teot.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lakisääteinen. Sen laatimisesta, sisällöstä, hyväksymisestä, päivitysaikataulusta ym. säädetään lastensuojelulain (417/2007) 12. §:ssä.

Kunnan on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (410/2015) 110. §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6. §:ssä tarkoitettua kunnan hyvinvointisuunnitelmaa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot:

1. lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
2. lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevästä toimista ja palveluista
3. yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä
4. suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Tämän lisäksi suunnitelmaan tulee liittää kunnan alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmat (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13. §). Vantaan kaupungin koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmat hyväksytään kasvatuksen ja oppimisen lautakunnassa kesäkuussa 2023. Tämän jälkeen ne liitetään osaksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.

”Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä ensiarvoisen tärkeää on yhdenvertaisuuden edistäminen.”

Lastensuojelulain 12. §:n mukaan myös hyvinvointialueen on laadittava lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueen toimintaa koskeva alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä suunnitelmien laadinnassa noudattaen, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6. §:ssä ja 7. §:ssä säädetään.

Vantaalla lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa työskentelee useiden alojen ammattilaisia, joiden vastuita ja velvollisuuksia määrittelevät eri lait. Näissä laeissa lapsen ja nuoren ikä määritellään eri tavalla. Tämän suunnitelman kohde-ryhmä on ensisijaisesti alle 18-vuotiaat lapset perheineen. 18-vuotta täyttäneiden nuorten aikuisten kanssa tehtävä hyvinvointityö huomioidaan Työkäisten ja nuorten aikuisten hyvinvointisuunnitelma-kokonaisuudessa.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä ensiarvoisen tärkeää on yhdenvertaisuuden edistäminen. Huomioimalla erilaisten ryhmien tarpeita ja kunnioittamalla moninaisuutta tuemme kaikkien yhdenvertaista mahdollisuutta hyvään elämään. Yhdenvertaisuuden huomioiminen hyvinvointityössä parantaa kaikkien asukkaiden mahdollisuuksia saada palveluita, osallistua ja vaikuttaa toimintaan. Se myös lisää turvallisuutta, ehkäisee syrjintää ja poistaa syrjinnästä johtuvaa eriarvoisuutta.

Yhdenvertaisuustyössä ensisijaisen tärkeää on ymmärtää, että lapsilla, nuorilla ja heidän huoltajillaan on erilaisia tiedollisia, taidollisia, taloudellisia, fyysisiä ja sosiaalisia mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa ja käyttää palveluita. Käytännön toimintana se tarkoittaa, että hankimme hyvinvointitietoa ja näkökulmia eri väestöryhmiltä, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien edustajilta, ja hyödynnämme tätä tietoa palvelujen kehittämisessä ja päätöksenteossa.

”Hankimme hyvinvointitietoa ja näkökulmia eri väestöryhmiltä, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien edustajilta, ja hyödynnämme tätä tietoa palvelujen kehittämisessä ja päätöksenteossa.”

Suunnitelman koonnissa on huomioitu laajasti kaupungissa jo tehty ja käynnissä oleva työ, kuten edellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, hyvinvointikertomus ja -katsaukset, toimialoilla käynnissä oleva kehittämistyö sekä useita kaupunkitasoisia suunnitelmia ja ohjelmia:

- [Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma](#)
- [Kotouttamisohjelma](#)
- [Turvallisuussuunnitelma](#)
- [Lapsiystävällinen Vantaa -toimintasuunnitelma](#)
- [Aina oppiva Vantaa](#)
- [Resurssiviisauden tiekartta](#)
- [Liikennepoliittinen ohjelma](#)
- [Osallistuva Vantaa -ohjelma](#)
- [Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelma](#)
- [Vantaan kulttuurilinjaukset 2022–2030](#)
- [Harrastusten Vantaa](#)
- [Liikkuva päiväkot](#)
- [Liikkuva koulu](#)
- [Liikkuva opiskelu](#)
- [Kodin ja oppimisen yhteistyömalli](#)
- [Kiusaamisen ehkäisy ja puuttumisen toimenpideohjelma.](#)

Lasten ja nuorten ideoita siitä, mitä meidän tulisi tehdä sovittujen toimenpiteiden toteutumiseksi on koottu helmikuussa 2023 järjestetyn KUULUUKO KOULU? -hackathonin sekä nuorisovaltuuston edustajille järjestetyn työpajan ideoista. Teot, kuten suunnitelman sisältö kokonaisuudessaan, on viimeistelty yhteistyössä hyvinvointialueen edustajien kanssa.

2 LAPSEN OIKEUDET, KANSALLINEN LAPSISTRATEGIA JA LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA -TYÖ VANTAALLA

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on lapsia koskeva ihmisoikeussopimus. Sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989. Se on maailman laajimmin ratifioitu ihmisoikeussopimus. Suomi allekirjoitti sopimuksen vuonna 1991.

Sopimukseen on kirjattu samoja oikeuksia kuin yleisiin ihmisoikeussopimuksiin. Tämän lisäksi siihen on kirjattu oikeuksia, jotka kuuluvat vain lapsille, kuten velvoite lapsen edun ensisijaiseen harkintaan sekä oikeus lepoon ja leikkiin.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on Suomessa voimassa laintasoisena säädöksenä eli se velvoittaa kaikkia kuntasektorilla toimivia.

Lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteet ovat

1. syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus
2. lapsen edun ensisijaisuus
3. oikeus elämään ja kehittymiseen
4. lapsen näkemysten kunnioittaminen.

Suomen ensimmäinen kansallinen lapsistrategia julkaisiin helmikuussa 2021. Lapsistrategian visiona on aidosti lapsi- ja perhemyönteinen, lapsen oikeuksia kunnioittava Suomi. Lapsistrategia pohjautuu Suomen perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin. Strategia perustuu kolmeen pääajatuksen:

1. Luodaan aidosti lapsi- ja perhemyönteinen, lapsen oikeuksia kunnioittava Suomi.
2. Lasten oikeudet ja asema vakiinnuttamalla varmistetaan, että lapset huomioidaan kaikessa poliittisessa ja tosiasiallisessa toiminnassa ja lapset saavat tietoa heille kuuluvista oikeuksista.
3. Haavoittuvassa asemassa olevien lasten asema turvataan ja heidän tarpeensa tunnustetaan paremmin.

Vantaan kaupunki on kaupunkistrategiassaan sitoutunut lapsiystävällisyyden lisäämiseen. Se on myös hakenut ja hyväksytty mukaan UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malliin. Lapsiystävällinen kunta -malli on UNICEFin kunnille tarjoama työkalu, joka auttaa kuntia tekemään lasten hyvinvoinnin kannalta oikeita ratkaisuja ja varmistamaan, että lapsen oikeudet toteutuvat mahdollisimman hyvin jokaisen, myös heikommassa asemassa olevan, lapsen arjessa.

Lapsiystävällinen kunta -työ käynnistyi Vantaalla vuoden 2021 alussa. Vantaan kaupungin on mahdollista saada lapsiystävällinen kunta -tunnustus vuonna 2023–2024, jos se onnistuu saavuttamaan tavoitteensa ja edistämään lapsen oikeuksia kunnassa. Tätä työtä tukee kaupunginhallituksen hyväksymä Lapsiystävällinen Vantaa -toimintasuunnitelma 2022–2023, joka sisältää viisi tavoitetta:

1. Lasten ja nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia omaan arkeen parannetaan. Lapset ja nuoret kokevat, että heidän ajatuksensa huomioidaan aidosti (osallisuus).
2. Kaikki aikuiset ennaltaehkäisevät väkivaltaa, häirintää, välinpitämätöntä kohtelua ja hyväksikäyttöä sekä puuttuvat niihin välittömästi (oikeus elämään ja kehittymiseen).
3. Kunnan viranhaltijat, työntekijät, luottamushenkilöt ja keskeiset sidosryhmät on perehdytetty lapsen oikeuksiin (lapsen oikeudet kunnan rakenteissa).
4. Lapsia koskevaa tutkimus-, kokemus- ja viranomais-tietoa eritellään kunnassa niin, että keskiarvon lisäksi pystytään analysoimaan eri lapsiryhmien tilanne (yhdenvertaisuus).
5. Lapsen edun ensisijaisuus on otettu huomioon systemaattisesti ja kattavasti kaikissa yksittäistä lasta koskevissa hallinnollisissa päätöksissä (lapsen etu).

Lapsiystävällinen kunta -työllä on ensisijainen vastuu toimeenpanna kansallista lapsistrategiaa Vantaalla. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kokoaa ja täydentää kaupungissa laajasti tehtävää hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyötä, josta yksi osa on lapsiystävällinen kunta -työ.

3 VANTAALAISTEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI

Keskeisiä ilon aiheita vantaalaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnissa viimeisen Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan olivat ([Power BI -raportti Vantaan Kouluterveyskyselyn tuloksista](#)):

- Suuri osa vantaalaisista lapsista ja nuorista voi hyvin. He ovat tyytyväisiä elämäänsä, pitävät koulunkäynnistä ja kokevat terveydentilansa hyväksi.
- Syntyperä ei erottele nuoria sen suhteen, kuinka tyytyväisiä he ovat elämäänsä.
- Ulkomaalaistaustaiset ilmoittavat suomalaistaustaisia useammin pitävänsä koulunkäynnistä.
- Lähes jokaisella lapsella ja nuorella on ainakin yksi viikoittainen harrastus.
- Lähes jokaisella lapsella ja nuorella on ainakin yksi läheinen ystävä.
- Ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten kiusaamiskokemusten ero on kaventunut. Vantaalaisten ulkomaalaistaustaisten kokema koulukiusaaminen on harvinaisempaa kuin koko maassa keskimäärin.
- Vantaalaisten Suomessa syntyneiden, toisen polven maahanmuuttajanuorten elämässä on tapahtunut positiivisia muutoksia 2019–2021, jopa enemmän kuin valtakunnallisesti heidän vertaisryhmässään. Esimerkiksi poikien yhteisöllisyyden kokemukset ovat lisääntyneet ja kiusaamisen kokemukset vähentyneet.
- Päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttö on vähentynyt kaikilla nuorilla, myös ulkomaalaistaustaisilla, erityisesti pojilla. Ulkomaalaistaustaisten muutos poikkeaa positiivisesti valtakunnallisista tuloksista.
- Aiempaa useampi nuori kertoo olevansa täysin raitis.

”Noin puolet vantaalaisista lapsista ja nuorista ei syö koululounasta päivittäin.”

Keskeisiä huolen aiheita vantaalaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnissa viimeisen Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan olivat ([Power BI -raportti Vantaan Kouluterveyskyselyn tuloksista](#)):

- Lasten ja nuorten tyytyväisyys elämäänsä on laskenut selvästi edellisestä kyselystä.
- Nuorten, erityisesti tyttöjen, ahdistuneisuus, yksinäisyyden kokemus ja koulu-uupumus ovat yleistyneet.
- Ulkomaalaistaustaisten koulu-uupumus on lisääntynyt yli kaksi kertaa enemmän kuin suomalaistaustaisilla. Heillä myös yksinäisyyden kokemus on yleisempää kuin suomalaistaustaisilla.
- Aiempaa useampi nuori, erityisesti tyttö, kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.
- Lapset ja nuoret eivät liiku suositusten mukaan. Ulkomaalaistaustaisten liikunta on vähentynyt, samaan aikaan kun suomalaistaustaisilla se on lisääntynyt.
- Ulkomaalaistaustaisten harrastuneisuus on vähäisempää kuin suomalaistaustaisilla, ero on myös kasvanut.
- Noin puolet vantaalaisista lapsista ja nuorista ei syö koululounasta päivittäin.
- Huomattavasti aiempaa useampi nuori tyttö kertoo kokeneensa seksuaalista ahdistelua.
- Monikulttuuristen perheiden nuoret kohtaavat useita haasteita omassa arjessaan: tyytyväisyys elämään, koettu terveys, kouluviihtyvyys ja koulunkäynnistä pitäminen ovat heikentyneet. Muista ryhmistä poiketen monikulttuuristen perheiden tytöt ilmoittavat kokevansa koulukiusaamista aikaisempaa useammin.
- Erityisen haavoittuva ryhmä on ulkomailla syntyneet, ensimmäisen polven maahanmuuttajat, erityisesti pojat. He kokevat muita enemmän yksinäisyyttä ja kiusaamista, harrastavat vähemmän ja heidän elintapansa ovat muita ikätovereita heikotmat (liikunta, uni, ruoka ja tupakointi).

”Merkittävimpiä hyvinvointia vaarantavia tekijöitä ovat muun muassa yksinäisyys, kiusaaminen, väkivalta ja keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa.”

Viimeinen Kouluterveyskysely on tehty keväällä 2021, jolloin koronaepidemiaan liittyviä rajoituksia oli ollut käytössä jo vuoden ajan. Epidemian hillitsemiseksi tehdyt toimenpiteet ovat vaikuttaneet monin tavoin muun muassa lasten ja nuorten koulunkäyntiin, harrastamiseen ja mahdollisuuteen tavata läheisiä ihmisiä. Tämä huomioiden mainitut ilon aiheet ovat erityisen arvokkaita ja jokaiseen huolen aiheeseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Samaan aikaan kun valtaosa lapsista ja nuorista voi hyvin ja on tyytyväinen elämäänsä, hyvinvoinnin pulmat kasautuvat pienelle joukolle lapsia, nuoria ja perheitä. Merkittävimpiä hyvinvointia vaarantavia tekijöitä ovat muun muassa yksinäisyys, kiusaaminen, väkivalta ja keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa. Näitä riskitekijöitä kohtaavat muita enemmän muun muassa toimintarajoitteiset, kodin ulkopuolelle sijoitetut, ulkomaalaistaustaiset, yhden huoltajan perheessä elävät ja matalasti koulutettujen äitien lapset ja nuoret. Korona-aika on heikentänyt erityisesti jo aiemmin haavoittuvassa asemassa olleiden hyvinvointia. (Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille).

”Yksinäisyys, koulu-uupumus ja ahdistuneisuus ovat yleistyneet muita voimakkaammin niillä, jotka arvioivat perheen taloudellisen tilanteen korkeintaan kohtalaiseksi.”

Vanhempien hyvinvointi vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvointiin. Esimerkiksi perheen alhainen toimeentulo heijastuu lapsen hyvinvointiin ja oppimiseen. Alhainen toimeentulo on yhteydessä vanhempien jaksamiseen ja hyvinvointiin. Se vaikuttaa välillisesti myös vanhemmuuteen ja lasten elämään. Suhteellinen köyhyys erottelee lapsia muista ja rajoittaa heidän toimintamahdollisuuksiaan: harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia sekä esimerkiksi puhelimen tai tietokoneen hankintaa. Tämä saattaa heikentää itsetuntoa ja aiheuttaa esimerkiksi yksinäisyyttä tai kiusaamista. Kansallisten tulosten mukaan perheen heikko taloudellinen tilanne heijastuu kielteisesti lapsen terveystottumuksiin, oireiluun, koulunkäyntiin, yksinäisyyteen, kiusatuksi tulemiseen, kokemukseen omasta terveydentilasta sekä tulevaisuudenuskoon. (Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille).

Myös helsinkiläisnuorten Kouluterveyskyselytuloksista tehdyn tutkimuksen mukaan perheen koettu taloudellinen tilanne on yhteydessä nuorten hyvinvointiin. Vahvimmin nuorten hyvinvointia selittää sukupuoli, perhetausta, arjen kasvuympäristöön liittyvät tekijät sekä terveyskäyttäytyminen (ateria- ja unirytmii). Yksinäisyys, koulu-uupumus ja ahdistuneisuus ovat yleistyneet muita voimakkaammin niillä, jotka arvioivat perheen taloudellisen tilanteen korkeintaan kohtalaiseksi. Heillä myös tyytyväisyys elämään ja koettu terveys ovat heikentyneet selkeästi voimakkaammin kuin muissa vertailuryhmissä. (Helsinkiläisnuorten hyvinvoinnin ulottuvuudet. Perhetaustan ja kasvuympäristön yhteydet koettuun hyvinvointiin).

Vaikka vantaalaisten nuorten päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttö on vähentynyt, pienellä osalla päihteiden käyttö on lisääntynyt ja muuttunut aikaisempaa vaarallisemmaksi, mikä aiheuttaa häiriöitä myös kaupunkiympäristössä. Myös sähkösavukkeiden (vape) käyttö vaikuttaa olevan kasvussa, ja sen myyntiin ja välittämiseen liittyy usein velkaantumista, uhkailua ja väkivaltaa. Huolestuttava ilmiö on myös lasten ja nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen lisääntyminen.

Lisätietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista:

- [Yhteen veto Vantaan Kouluterveyskyselyn tuloksista 2021](#)
- [Power BI raportti Vantaan Kouluterveyskyselyn tuloksista](#)
- [Vantaan hyvinvointikatsaus 2022](#)
- [Vantaan hyvinvointikatsaus 2021](#)
- [Vantaan hyvinvointikertomus 2020](#)
- [Kouluterveyskyselyn sähköinen tulospalvelu \(THL\)](#)
- [Lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi \(THL\)](#)
- [FinLapset kyselytutkimuksen tulokset \(THL\)](#)
- [FinLapset rekisteriseuranta \(THL\)](#)
- [Move \(OPH\)](#)
- [Liikuntaindikaattorit \(OKM\)](#)
- [TEA viisari \(THL\)](#)
- [Sotkanet \(THL\)](#)
- [Terveystemme \(THL\)](#)
- [Kotoutumisen indikaattorit \(TEM\)](#)

4 LASTEN JA NUORTEN OIKEUS OSALLISTUA JA VAIKUTTAA

Kuulluksi tuleminen ja osallisuus kuuluvat lasten oikeuksiin. Laki velvoittaa viranomaisia tarjoamaan lapsille ja nuorille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Tämä takaa sen, että lapsella on oikeus ilmaista näkemyksensä häntä koskevissa asioissa ja hänen mielipiteensä on otettava huomioon ikä- ja kehitystason mukaisesti.

Osallisuuden edistäminen kuuluu kaikille kunnan viranhaltijoille ja työntekijöille – myös niille, jotka eivät suoraan kohtaa lapsia ja nuoria työssään. Oikeudesta osallistua säädetään:

- perustuslaissa
- kuntalaissa
- perusopetuslaissa
- nuorisolaissa
- lastensuojelulaissa
- varhaiskasvatuslaissa.

Inklusiivisiin periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa sekä vastataan kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin.

Osallisuutta voidaan tarkastella hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja vaikuttamisen näkökulmasta, portaina tai erilaisten muotojen kautta. Osallistuva Vantaa -ohjelmassa osallisuutta käsitellään osallisuutena kunnassa

ja yhteisöissä, vaikuttamisena kaupungin palveluihin ja lähiympäristöön sekä osattomuuden ehkäisyä. Osallisuus lapsen ja nuoren arjessa on sitä, että lapsi ja nuori voi toimia osana jotakin ja ennen kaikkea kokea olevansa osa jotakin. Vaikuttamisella tarkoitetaan mielipiteiden ja ideoiden esille tuomista, asioiden pohtimista ja niistä keskustelemista, päätösten tekemistä, toimimista sekä toiminnan arvioimista ja kehittämistä.

Osallisuudella ja osallisuuden kokemuksella on tärkeä merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Osallisuuden kokeminen ja sosiaaliset verkostot voivat toimia lapsen tai nuoren suojaavina tekijöinä myös silloin, kun hänen elämässään on hyvinvointia uhkaavia tekijöitä. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Koulupolulla opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta.

Osallisuuden toteutuminen edellyttää tiedon dialogista rakentamista yhdessä ammattilaisten ja huoltajien kanssa sekä moninaisten osallistumisen väylien tarjoamista taustoiltaan, valmiuksiltaan ja kiinnostuksiltaan erilaisille lapsille ja nuorille. Lapsia ja nuoria voidaan kannustaa vaikuttamiseen tunnustamalla heidän asiantuntijuutensa yhtä arvokkaaksi kuin aikuisten. Lasten ja nuorten osallisuus ja sen huomioiminen on asenne ja tapa tehdä työtä. Se toteutuu arjen aidoissa kohtaamisissa ja vuorovaikutustilanteissa.

Vantaalla lasten ja nuorten osallisuuden edistämisen toimenpiteitä on erityisesti Osallistuva Vantaa 2022-2025 ohjelmassa sekä Lapsiystävällinen Vantaa -toimintasuunnitelmassa.

Vaikuttaminen palveluihin

Kaikki kaupungin palvelut edistävät lasten ja nuorten osallisuuden ja toimijuuden vahvistamista. Lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan palveluihin osallistumalla esimerkiksi käynnissä oleviin palvelumuotoiluhankkeisiin, keskustelutilaisuuksiin ja työpajoihin sekä vastamalla asiakaskyselyihin. Kouluissa ja oppilaitoksissa kaikki lapset ja nuoret voivat osallistua ja vaikuttaa kouluyhteisön asioihin oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnan kautta.

Vaikuttaminen elinympäristöön

Maankäyttö- ja rakennuslaki velvoittaa kuulemaan kuntalaisia. Lapset ja nuoret ovat iso joukko kuntalaisia ja siksi heille on tarjottava aitoja mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristön kehittämiseen. Vantaan kaupunki on luonut Lapset ja nuoret ympäristönsä rakentajina -toimintamallin. Sen avulla panostetaan vuorovaikutukseen lasten ja nuorten kanssa kaupungin suunnittelussa.

”Osallistuvassa budjetoinnissa asukkaat pääsevät ideoimaan ja kehittämään ehdotuksia rahojen käytöstä sekä äänestämään lopullisia toteutettavia ehdotuksia, joista eniten ääniä saaneet ehdotukset kaupunki toteuttaa.”

Vaikuttaminen kaupungin päätöksentekoon

Vaikuttamistoimielimet

Vantaalla toimii useita vaikuttamistoimielimiä, joista nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto ovat lakisääteisiä. Näiden lisäksi Vantaalla toimii myös monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta, svenska kommittén sekä paikallisromanityöryhmä. (Lue vaikuttamistoimielinten esittelyt hyvinvointisuunnitelman yleisestä osasta luvusta 3.2.)

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuustossa lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan kaupungin päätöksentekoon. Nuorisovaltuustoon valitaan vaaleilla 30 varsinaista jäsentä kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Valtuuston edustajat ovat 13–20-vuotiaita, ja jokaisella 13–18-vuotiaalla vantaalaisella nuorella on oikeus asettua ehdolle ja äänestää vaaleissa. Toiminta on poliittisesti sitoutumatonta.

Nuorisovaltuusto toimii nuorten edunvalvojana ja nostaa esille nuorille tärkeitä asioita. Nuorisovaltuuston edustajilla on läsnäolo- ja puheoikeus Vantaan kaupungin lautakunnissa, kaupunginvaltuustossa ja kaupunginhallituksessa. Nuorisovaltuusto tekee aloitteita kaupunginhallitukselle, antaa lausuntoja, osallistuu erilaisiin työryhmiin ja järjestää nuorille suunnattuja tapahtumia. Nuorisovaltuusto tekee myös yhteistyötä koulujen oppilaskuntien ja toisen asteen oppilaitosten opiskelijakuntien hallitusten kanssa koulujen ja oppilaitosten olojen parantamiseksi.

Vaikuttajapäivä

Vantaalla vietetään vuosittain lasten ja nuorten Vaikuttajapäivää. Vaikuttajapäivä on Vantaan kaupungin oma lasten ja nuorten vaikuttamisen prosessi. Ennako-tehtävissä käsitellään vuoden teemaa kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa. Prosessi huipentuu kaupungintalon tilaisuuteen, jossa kouluja ja oppilaitoksia edustavat oppilaat ja opiskelijat tuovat kaupungin päättäjien tietoon lapsille ja nuorille tärkeitä asioita. Vaikuttajapäivällä on tärkeä rooli Vantaan kaupungin lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseksi. Vaikuttajapäivä koskee yhdenvertaisesti kaikkia vantaalaisia 7–18-vuotiaita lapsia ja nuoria. Myös esikouluikäiset tuovat omat terveisensä päivään.

Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi on asukkaiden väylä päättää kaupungin rahojen käytöstä. Osallistuvassa budjetoinnissa asukkaat pääsevät ideoimaan ja kehittämään ehdotuksia rahojen käytöstä sekä äänestämään lopullisia toteutettavia ehdotuksia, joista eniten ääniä saaneet ehdotukset kaupunki toteuttaa.

Myös lapsilla ja nuorilla on oikeus osallistua ideointiin ja äänestämiseen mahdollisen ikärajan puitteissa. Kaupunkitasoisessa osallistuvassa budjetoinnissa muussa koulut ovat tärkeitä kumppaneita, mikä mahdollistaa lapsille ja nuorille luontevan keinon päästä vaikuttamaan kaupungin varojen käyttöön. Osallistuva budjetointi on myös vuoden 2023 Vaikuttajapäivän teemana, minkä myötä lapset ja nuoret saavat suunnitella ja päättää, mihin lapsille ja nuorille suunnattuihin kohteisiin rahaa käytetään.

5 LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN PALVELUT

Vantaan kaupunki edistää lasten, nuorten ja perheiden terveyttä ja hyvinvointia kaikissa palveluissa. Sosiaali- ja terveystyö on vuodelta 2023 alusta siirtynyt Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vastuulle: <https://vakehyva.fi/fi/palvelut>.

Tässä kappaleessa listataan kaupungin tuottamia palveluja, jotka on suunnattu erityisesti lapsille, nuorille ja lapsiperheille. Vantaan kaupunkiympäristön toimialan palveluissa ei ole erityisesti lapsille ja nuorille suunnattuja palveluita, mutta kaupunkiympäristö kuuluu kaikille kuntalaisille. Myös lasten ja nuorten osallistumista kaupunki- ja liikennesuunnitteluun tuetaan erilaisilla keinoilla. Vantaan ympäristökeskuksen tehtävänä on huolehtia viihtyisän, terveellisen ja turvallisen elinympäristön säilymisestä ja kaikin puolin edistää kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia Vantaalla. Vantaa järjestää muun muassa luontoretkiä keväästä syksyyn, joista osa on suunnattu erityisesti lapsille ja lapsiperheille.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut on listattu alla toimialoittain. Tämän lisäksi yhteistyötä tehdään kaupungin sisällä toimiala- ja palvelualuearajoja ylittäen, Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen, sekä alueellamme toimivien kolmannen sektorin toimijoiden ja yritysten kanssa.

Vantaan kaupungin tuottamia palveluita lapsille, nuorille ja lapsiperheille

Kasvatus ja oppiminen

Varhaiskasvatusta järjestetään kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa sekä perhe- ja ryhmäperhepäivähoitossa. Lapsille, joita hoidetaan kotona, on tarjolla toimintaa varhaiskasvatuksen kerhoissa, avoimissa kohtaamispaikoissa ja asukaspuistoissa.

Esiopetus on osa elinikäisen oppimisen polkua, joka alkaa kotoa ja varhaiskasvatuksesta ja jatkuu esiopetuksen jälkeen perusopetuksessa.

Perusopetus on jokaisen lapsen oikeus. Vantaalla noudatetaan lähikouluperiaatetta ja yhteisiä arvoja ovat avoimuus, rohkeus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys. Kouluissa huolehditaan, että oppilas saa riittävän yleistiedon ja oppii tarvittavat opiskelutaidot.

Kerhotoiminnalla tuetaan oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia muun muassa onnistumisten, osaamisen ja ilon kokemusten sekä luovaan toimintaan osallistumisen kautta. Kerhotoiminnassa oppilailla on myös mahdollisuus tutustua erilaisiin harrastusmahdollisuuksiin. Koulun kerhoja järjestetään yleensä koulupäivän jälkeen koulujen tai lähialueiden tiloissa. Kerhot ovat oppilaille maksuttomia ja vapaaehtoisia.

Iltapäivätoiminta perusopetuksessa on tarkoitettu 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä tätä vanhemmille oppilaille, joilla on erityisen tuen päätös. Toimintaa järjestävät yksityiset tahot, seurakunta sekä yhdistykset ja järjestöt kouluissa tai koulun lähellä olevissa tiloissa.

Vammaisten lasten päivä- ja loma-ajantoimintaa tarjotaan kaikkien vammaisopetusta antavien koulujen yhteydessä. Toimintaan voivat hakea vammaisopetuksen ryhmissä opiskelevat oppilaat.

Toisen asteen koulutukseen kuuluu lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus.

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutus antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen.

Ammatillista koulutusta järjestetään monessa eri oppilaitoksessa. Ammatillisissa opinnoissa yhdistyvät oppilaitoksessa ja työpaikoilla oppiminen ja tekeminen.

Vantaan ammattiopisto Varia tarjoaa ammatillista perus-, lisä- ja täydennyskoulutusta. Ammatillinen koulutus toteutetaan tiiviissä yhteistyössä alueen elin-

keinoelämän kanssa. Varia vastaa osaltaan siitä, että kaikille vantaalaisille perusopetuksen päättäneille on opiskelupaikka ja että tutkinnon suorittaneet työllistyvät. Ammatillisissa opinnoissa yhdistyvät oppilaitoksessa ja työpaikoilla oppiminen ja tekeminen.

Tutkintoon valmentavan (TUVA) koulutuksen tavoitteena on saavuttaa sellaiset opiskeluvalmiudet, joilla opiskelija suoriutuu toisen asteen tutkintoon johtavasta koulutuksesta. TUVA-koulutuksen aikana nuori voi korottaa perusopetuksen arvosanoja sekä suorittaa lukion ja ammatillisen koulutuksen opintoja ja vahvistaa opiskeluvalmiuksia.

Ruotsinkieliset palvelut vastaavat ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ruotsinkielisen tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA-koulutus) sekä nuorisotyön järjestämisestä ja kehittamisestä. Pääkaupunkiseudulla ruotsinkielistä työpajatoimintaa toteuttaa Svenska produktionskolan. Ruotsinkielistä ammatillista koulutusta järjestää Helsingissä ammattiopisto Prakticum.

Kaupunkikulttuuri ja hyvinvointi

Nuorisotyö tukee nuorten kasvua, asemaa ja elinoloja sekä edistää nuorten vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorisotyötä toteutetaan nuorten tarpeista ja toiveista käsin. Nuorille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua, harrastaa, viettää vapaa-aikaa turvallisesti ja heitä tuetaan erilaisissa nuorten elämään liittyvissä asioissa.

Asukastilat toimivat kaikille vantaalaisille yhteisinä olohuoneina. Ne tarjoavat mahdollisuuden kohtaamiseen, yhdessä tekemiseen ja osallistumiseen. Asukastiloihin voi aukioloaikojen puitteissa piipahtaa koska tahansa vaikka kahville, juttelemaan muiden kanssa tai kysymään neuvoa. Asukastiloissa järjestetään monenlaista harraste-, kerho- ja virkistystoimintaa.

Liikuntapalvelut tarjoavat jokaiselle tilaa ja mahdollisuuksia liikkua Vantaalla. Lähiluonto ja liikuntapaikat ovat kaikkien tavoitettavissa ja käytettävissä. Kaupunki ja yhteistyökumppanit tarjoavat monipuolisesti niin matkan kynnyksen ohjattua liikuntaa kuin tavoitteellista urheilutoimintaa. Liikuntapalveluiden alla toimivassa Hyvinvointikertomus tutuksi ja terveellinen ravitsemus tavaksi -hankkeessa kehitetään kuntalaisten terveyttä ravitsemuksen näkökulmasta vuosina 2022–2024.

Lasten ravitsemusterveyden osalta hanke arvioi esimerkiksi ruokakasvatuksen nykytilaa varhaiskasvatuksessa sekä osallistuu kouluruokailun kehittämistoimenpiteiden suunnitteluun yhteistyössä kasvatuksen ja oppimisen toimialan kanssa.

Lasten liikunta pyrkii vaikuttamaan vantaalaisten lasten aktiivisuuteen päiväkotien ja koulujen arjessa. Tavoitteena on tarjota jokaiselle lapselle mahdollisuus löytää itselleen sopivin tapa olla aktiivinen ja nauttia liikkumisen ilosta, joka auttaa pysyvien liikkumistottumusten ja harrastusten löytämisessä. Turvallinen ja yhdenvertaisesti saavutettava päivittäinen liikkuminen kuuluu kaikille lapsille.

Nuorten liikunta edistää nuorten liikunnallisen elämäntavan omaksumista. Tavoitteena on tarjota edellytykset fyysisen aktiivisuuden ylläpitämiseen. Tärkeää on, että jokaiselle löytyy innostava ja mieluinen tapa liikkua.

Kulttuuripalvelut tarjoavat taide- ja kulttuurikokemuksia kaikille kaupunkilaisille. Monipuolista kulttuurisisältöä pääsee kokemaan kaupungin kulttuuritiloissa, tapahtumissa, museoissa ja kirjastoissa. Kulttuuripalvelut huomioivat kaikenikäiset kaupunkilaiset tarjoamassaan ohjelmistossa.

Lastenkulttuuripalvelut tarjoavat taide- ja kulttuuripalveluja lapsille, nuorille ja perheille.

Kirjastopalvelut pitävät yllä kirjastoja. Kirjasto on kaikille avoin kohtaamispaikka ja kulttuurikeskus. Siellä on tarjolla lehtiä, kirjoja, musiikkia, elokuvia ja muita aineistoja, joihin voi tutustua paikan päällä tai lainata kotiin. Kirjaston tiloissa voi opiskella, harrastaa ja oleskella. Siellä järjestetään myös opastuksia, neuvontaa, tapahtumia ja näyttelyitä.

Elinikäisen oppimisen palvelut tarjoavat mahdollisuuden monipuoliseen harrastamiseen Vantaalla. Tavoitteena on antaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus löytää itselleen parhaiten sopiva tapa päästä harrastamaan ja kokemaan oppimisen iloa yhdessä. Elinikäisen oppimisen palvelualue muodostuu Vantaan aikuisopistosta, musiikkiopistosta ja kuvataidekoulusta. Palvelualue vastaa myös yksityisen taiteen perusopetuksen tukemisesta Vantaalla.

Harrastusmahdollisuudet lapsille ja nuorille

Vantaan aikuisopistossa voi opiskella hyödyllisiä taitoja ja löytää uusia vapaa-ajan harrastuksia.

Lasten ja nuorten taiteen perusopetus Vantaalla on tavoitteellista, tasolta toiselle etenevää eri taiteenalojen opetusta. Sen tarkoituksena on antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Taiteen perusopetuksessa korostuu oppimaan oppimisen, oppimisprosessin ja yhdessä oppimisen merkitys. Taiteen perusopetus jakaantuu alle kouluikäisten varhaisopintoihin, perusopintoihin ja syventäviin opintoihin. Opiskelun voi yleensä aloittaa 5-vuotiaana, mutta joissakin taidelajeissa opetusta on jo vauvaikäisille ja toisissa opinnot alkavat vasta kouluikäisenä.

Hobihobi.fi-palvelu kokoaa harrastusmahdollisuudet yhteen paikkaan.

Harrastusten Vantaa tarjoaa vantaalaisille peruskoululaisille laadukkaita, mieluisia ja maksuttomia harrastusmahdollisuuksia oman koulun ja kodin läheisyydessä heidän toiveitaan kuullen.

6 KUMPPANUUDET

Vantaan kaupungin toimijat ovat rakentaneet erilaisia kumppanuuksia kaupungin ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Kumppanuuksien myötä kaupungin asiantuntijuus sekä osaaminen monipuolistuvat ja lapsia, nuoria ja lapsiperheitä pystytään tukemaan paremmin.

Kumppanien osittain vapaaehtoisperusteisesti tekemä työ on merkittävä osa kaupunkilaisten hyväksi tehtävää hyvinvointityötä. Vantaalla toimivat järjestöt, seurakunnat, uskonnolliset yhteisöt sekä yksityisen sektorin toimijat edistävät monin tavoin kaupunkilaisten hyvinvointia, aktiivista kuntalaisuutta ja osallisuutta sekä kaupungin elinvoimaisuutta. Edellä mainitut ovat Vantaalle tärkeitä yhteistyökumppaneita niin palvelutuotannossa kuin laajemminkin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä. Kumppanien toiminnan piirissä lapset ja nuoret voivat saada erilaisia palveluja, harrastaa, oppia uusia asioita, löytää mielekästä tekemistä ja yhteisön, johon kuulua sekä solmia ystävyyssuhteita.

Vantaan kaupungin ja kumppanien tekemällä työllä on lukuisia yhdyspintoja. Yhteistyötä tehdään verkostoissa, työryhmissä ja hankkeissa. Tämän lisäksi järjestöjen

palvelutuotanto täydentää monilta osin kaupungin omia palveluita. Kaupunki tukee kumppaneitaan muun muassa tarjoamalla tiloja ja avustuksia toimintaan, hankkimalla ostopalveluina asiantuntijuutta ja toimintaa, sekä mahdollistamalla järjestöjen välistä yhteistyötä ja vertaisuutta verkostojen rakentamisella. Lisätietoja Vantaan kaupungin myöntämistä avustuksista löytyy [tästä linkistä](#). Yhteistyö kumppanien kanssa on erittäin merkityksellistä lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta: onnistuessa yhteistyöstä saadaan synergiaetua sekä pystytään ohjaamaan lapsia ja nuoria erilaisten palvelujen pariin.

Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat siirtyneet Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle ja siten hyvinvointialueesta on syntynyt uusi kumppani Vantaan kaupungille. Parhaillaan rakennetaan toimintaa tukevia yhteistyörakenteita ja -sopimuksia hyvinvointialueen kanssa.

7 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TEOT

Vantaalla tehdään paljon töitä kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi. Osa toiminnasta ja kehittämisestä toteutuu perustyönä. Tämän lisäksi kehittämistä tehdään laajasti erilaisissa hankkeissa. Tämän suunnitelman teoiksi on valittu asioista, joihin kiinnitämme jo tehtävän työn lisäksi erityistä huomiota tällä strategiakaudella, jotta kaupunkistrategian tavoitteet toteutuvat. Tässä kappaleessa on tekojen lisäksi mainittu joitakin esimerkkejä jo tehtävästä työstä.

Terveys

Vahvistamme kuntalaisten mielen hyvinvointia

Mielenterveystaitoja, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja opetetaan kaikissa päiväkodeissa ja kouluissa. Perusopetuksessa kouluilla on käytössä hyvinvoinnin vuosikellot, joissa määritellään opetuksen teemat ja sisällöt. Tämän lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan jokapäiväisissä arjen tilanteissa. Tässä työssä ensiarvoisen tärkeää on ammattilaisten yhdessä tekemä työ sekä heidän antama tuki myös vanhemmille. Kasvatuksen ja oppimisen toimialan ja kotien yhteistyötä on linjattu Kodin ja oppimisen yhteistyömallissa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat tärkeitä elementtejä kulttuuritapahtumissa ja -palveluissa, jotka vahvistavat mielen hyvinvointia paitsi yksilön kokemuksen kautta niin myös sosiaalisina tapahtumina. Ylisukupolvisien suhteiden tukeminen perhetyöpajojen ja -tapahtumien kautta sekä kulttuurisen moninaisuuden esiin tuominen ja oman kulttuurin harjoittamisen mahdollisuudet ovat tärkeitä mielen hyvinvoinnin ja identiteetin rakennus- kiviä kaikenikäisille, mutta erityisesti lapsille, nuorille ja lapsiperheille.

Taideopetuksessa taiteen tekeminen ja itseilmaisuus toimivat mielen hyvinvointia tukevinä. Taide tarjoaa kanavan kertoa asioita taiteen kielellä. Taiteesta puhuminen ja taiteen tarkastelu ovat välineitä itsetuntemuksen kehittämiseen.

Terveys

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
2. Vahvistamme kuntalaisten mielen hyvinvointia.	Vahvistamme monialaista yhteistyötä lasten ja nuorten ennaltaehkäisevissä sekä mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluissa hyvinvointialueen, järjestöjen ja yhdistysten kanssa.	Allekirjoitetut yhdyspintasopimukset ja -suunnitelmat sekä niiden toteutuminen	Varhaiskasvatus Perusopetus Toisen asteen koulutus Ruotsinkieliset palvelut Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Elinikäinen oppiminen Liikuntapalvelut Kuntademokratia Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
	Järjestämme vanhempain vertaistukiryhmiä kouluilla yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.	Toteutuneet vertaistukiryhmät	Perusopetus Ruotsinkieliset palvelut Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
	Järjestämme pienryhmätointia mielen hyvinvoinnin haasteiden takia keskeyttämiskäytössä olevien opiskelijoiden tukemiseksi lukiokoulutuksessa.	Osallistuneiden määrä, määräaikaisten keskeytysten (mielenterveysyötyistä) määrä	Toisen asteen koulutus

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
3. Tuemme kuntalaisten terveellisiä elintapoja.	Lisäämme liikunnallista toimintaa ja kannustamme lapsia ja nuoria pyöräilyyn ja muuhun arkiliikuntaan arjessa, päiväkodeissa, koulussa, oppilaitoksissa ja vapaa-ajalla.	Liikkuva päiväkot-, Liikkuva koulu- ja Liikkuva opiskelu -toimintaan osallistuneiden määrä 1.-3.-luokkalaisten järjestettyjen pyöräretkien määrä Vähintään tunnin päivässä liikkuvat (Kouluterveyskysely) Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla vähintään 1 h viikossa (Kouluterveyskysely) Kestävyyskunnan parantuminen, 20 metrin juoksu (Move!)	Varhaiskasvatus Perusopetus Toisen asteen koulutus Ruotsinkieliset palvelut Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Elinikäinen oppiminen Liikuntapalvelut

Nuorten mielen hyvinvointia tuetaan arkisissa kohtaamisissa myös nuorisotyössä. Mielen hyvinvoinnin tukeminen on kannustamista, rohkaisemista, huomioimista sekä mielenterveystaitojen vahvistamista. Arjen toiminnoissa esimerkiksi nuorisotiloilla harjoitellaan tunteiden tunnistamista ja niiden sanoittamista sekä ristiriitojen ratkaisemista.

Tuemme kuntalaisten terveellisiä elintapoja

Lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivat edistävät lasten ja nuorten terveellisiä elintapoja arjen kohtaamisissa ja toiminnassa keskustelemalla esimerkiksi unen, ravinnon ja liikunnan merkityksestä sekä tukemalla lasten ja nuorten terveellisiä elintapoja edellä mainittujen lisäksi esimerkiksi ennaltaehkäisevällä päihdekasvatuksella.

Vantaan kaupunki panostaa kaikkien lasten ja nuorten liikkumiseen [Liikkuva päiväkot-](#), [Liikkuva koulu-](#) ja [Liikkuva opiskelu](#) -toimintamallien avulla. Tämän lisäksi lapsia ja nuoria kannustetaan liikkumaan vapaa-ajalla, esimerkiksi toteuttamalla liikuntaa osana avointa nuorisotilatoimintaa sekä järjestämällä kuntosalin käytön alkeiskursseja nuorille nuorisotiloilla.

Myös Vantaan liikennepoliittinen ohjelma kiinnittää huomiota lasten ja nuorten aktiivisen liikkumisen kannustamiseen sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiensa kehittämiseen.

Vahvistamme hyvinvointia liikunnan ja kulttuurin avulla koko elämänkaaren ajan

Vantaan kulttuurilinjaukset 2022–2030 linjaa kulttuurien edistämistä kaupunkitasoisesti.

Päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa liikunta- ja taidekasvatusta kehitetään yhteistyössä liikunta- ja kulttuuripalveluiden sekä muiden kumppaneiden kanssa. Suomenkielisten koulujen kulttuurikasvatussuunnitelmien avulla kaupunki tarjoaa yhdenvertaisesti taide- ja kulttuurisisältöjä kaikille lapsille ja nuorille osana perusopetusta. Konkreettinen tekeminen, erilaiset kokemukset ja elämykset tuovat vaihtelua toimintaan ja oppimisympäristöön sekä antavat lapsille ja nuorille mahdollisuuden toteuttaa omaa luovuuttaan.

Elinikäisen oppimisen palvelut vahvistavat oppijan oppimisvalmiuksia, tukevat jatkuvaa oppimista ja antavat mahdollisuuksia osaamisen hankkimiseen ja päivittämiseen oppijan omien tarpeiden ja elämäntilanteen mukaisesti. Opinnoissa korostuu oppimaan oppimisen, oppimisprosessin ja yhdessä oppimisen merkitys. Opiskelun voi aloittaa joissakin taidelajeissa jo vauvavaikeana, aikuisopinnot on puolestaan suunnattu yli 19-vuotiaille.

Harrastusten Vantaa tarjoaa vantaalaisille peruskoululaisille laadukkaita, mieluisia ja maksuttomia harrastusmahdollisuuksia oman koulun ja kodin läheisyydessä. Tämän lisäksi alueellisessa nuorisotyössä on yli 60 nuorten harrastusryhmää, joista nuoret voivat valita itseä kiinnostavan harrastuksen. Tarjolla on mm. teatteria, musiikkia, liikuntaa, tanssia, mopotoimintaa sekä taidetoimintaa.

Terveys

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
4. Vahvistamme hyvinvointia liikunnan ja kulttuurin avulla koko elämänkaaren ajan.	Kerromme lapsille, nuorille ja huoltajille liikunta-, kulttuuri- ja harrastusmahdollisuuksista aiempaa paremmin, myös kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.	HobiHobin ja harrastuskalenterin kautta harrastuksen löytäneiden määrä Tietää asuinalueen harrastusmahdollisuuksista (Kouluterveyskysely)	Varhaiskasvatus Perusopetus Toisen asteen koulutus Ruotsinkieliset palvelut Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Elinikäinen oppiminen Liikuntapalvelut
	Toteutamme Euroopan urheiluviikolla monipuolisen suur tapahtuman, jossa ohjelmaa myös lapsille ja nuorille.	Tapahtumaan osallistuneiden määrä	Liikuntapalvelut
	Kutsumme jokaisen vuonna 2023 ja sen jälkeen syntyvän vantaalaisen lapsen perheineen mukaan Vantaan kulttuurilapsi-ohjelmaan.	Osallistumisaste	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut.

Yhteisöllisyys

Tuemme asukkaiden ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksia, ettei kukaan jää yksin

Lasten ja nuorten palveluissa tuetaan lasten ja nuorten mahdollisuuksia kuulua yhteisöön, solmia ystävyyssuhteita ja kokea osallisuutta. Vapaa-ajan palveluissa, kuten nuorisotiloilla ja kirjastoissa, tarjoamme avoimia kohtaamisen paikkoja ja harrastustoimintaa, mikä lisää lasten ja nuorten toimintamahdollisuuksia. Koulu- ja oppilaitosnuorisotyön keskeisimpiä tavoitteita on yhteisöllisyyden vahvistaminen. Nuorisotyö koulujen ja oppilaitosten arjessa keskittyy ryhmädynamiikan rakentamiseen, turvalliseen läsnäoloon ja kiusaamisen ehkäisyyn yhdessä muiden koulun toimijoiden kanssa. Nuorisotyöntekijät vahvistavat nuoren taitoja toimia ryhmässä, lisäävät nuoren osallisuutta ja auttavat ystävyyssuhteiden syntyisessä.

Vanhempien oma hyvinvointi ja vanhemmuuden tuki ovat ensiarvoisen tärkeitä tukipilareita lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamisessa. Kasvatuksen ja oppimisen toimialan ja kotien yhteistyötä on linjattu [Kodin ja oppimisen yhteistyömallissa](#).

Edistämme kuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia

[Osallistuva Vantaa -ohjelma](#) ja [Lapsiystävällinen Vantaa -toimintasuunnitelma](#) kokoavat kaupunkitasoisesti lasten ja nuorten osallisuutta tukevat toimenpiteet ja koordinoivat osallisuuden edistämistä.

Yhteisöllisyys

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
5. Tuemme asukkaiden ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksia, ettei kukaan jää yksin.	ProVaka- ja ProKoulu-toimintamalleilla vahvistamme lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja koko henkilöstön yhdenmukaiseen ohjaukseen ja positiiviseen palautteeseen perustuvalla toiminnalla.	ProVaka- ja ProKoulu-yksiköiden lukumäärä Sosiaalinen kompetenssi (Kouluterveyskysely)	Varhaiskasvatus Perusopetus Ruotsinkieliset palvelut
	Kehitämme olemassa olevia ja uusia toimintamalleja vanhemmuuden tukemiseksi.	Olemassa olevien ja uusien toimintamallien lukumäärä	Varhaiskasvatus Perusopetus Toisen asteen koulutus Ruotsinkieliset palvelut Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Elinikäinen oppiminen Liikuntapalvelut Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
	Tarjoamme lapsiperheille ohjattuja ja yhteisöllisiä liikuntamahdollisuuksia julkisissa tiloissa, avoimissa kohtaamispaikoissa ja liikuntapaikoissa.	Neuvola-palveluiden kyselydata Ohjattujen tilaisuuksien ja osallistujien määrä	Liikuntapalvelut

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
6. Edistämme kuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia.	Kannustamme ja tuemme lapsia ja nuoria järjestämään oman näköistään yhteisöllistä toimintaa, esim. tilaisuuksia, tapahtumia tai kirpputoreja.	Nuorten tuottaman toiminnan määrä nuorisotyössä Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa (Kouluterveyskysely)	Varhaiskasvatus Perusopetus Toisen asteen koulutus Ruotsinkieliset palvelut Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Elinikäinen oppiminen Liikuntapalvelut

Elinympäristö

Kannustamme kuntalaisia huolehtimaan yhteisestä ympäristöstä

Resurssiviisauden tiekartta kokoaa Vantaan ympäristötavoitteet. Sen keskiössä on kiertotalous, uusiutuva energia sekä ympäristövastuullisesti toimivat asukkaat ja yritykset. Tavoitetilana vuonna 2030 on hiilineutraali Vantaa, jossa kaupungin suunnittelu ja toteutus on resurssiviisasta, luonto monimuotoista, luonnonvaroja käytetään kestävästi ja jossa asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen toimintatavat ovat vastuullisia. Samalla luodaan edellytyksiä kestäväälle hyvinvoinnille.

Elinympäristö

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
7. Kannustamme kuntalaisia huolehtimaan yhteisestä ympäristöstä.	Otamme käyttöön Lapset ja nuoret ympäristönsä rakentajina -toimintamallin, jossa kehitetään lasten ja nuorten osallistumista kaupunki-ympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen	Prosessien ja tilaisuuksien lukumäärä	Kadut ja puistot Kaupunkirakenne ja ympäristö Kiinteistöt ja tilat Varhaiskasvatus Perusopetus Toisen asteen koulutus Ruotsinkieliset palvelut Liikuntapalvelut
	Panostamme päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa ruoan, erityisesti kasvisruoan laadun parantamiseen.	Palveluntuottajan seuranta-tiedot Koululounas on laadultaan hyvää (Kouluterveyskysely) Koululounas on maultaan hyvää (Kouluterveyskysely) Ei syö koululounasta päivittäin (Kouluterveyskysely)	Varhaiskasvatus Perusopetus Toisen asteen koulutus Ruotsinkieliset palvelut Vantti Palmia

Edistämme turvallisuuden tunnetta ja yhdenvertaisuutta

Turvallisuussuunnitelma vastaa Vantaan turvallisuus-haasteisiin. Sen neljä kärkeä ovat lähisuuhdeväkivalta, nuoriso, päihteet ja liikkumisen turvallisuus. Turvallisuussuunnittelun tavoitteena on ennaltaehkäistä ja torjua tapaturmia, onnettomuuksia, rikoksia ja häiriöitä sekä parantaa asukkaiden ja yhteisön turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta.

Lasten ja nuorten toiveesta turvallisuus on huomioitu myös Lapsiystävällinen Vantaa -toimintasuunnitelmas-sa, jonka yksi tavoite on: kaikki aikuiset ennaltaehkäise-

vät väkivaltaa, häirintää, välinpitämätöntä kohtelua ja hyväksikäyttöä sekä puuttuvat niihin välittömästi. Lasten ja nuorten turvallisuuden tunnetta edistetään tarjoamalla turvallisempia tiloja sekä turvallisia aikuisia. Esimerkiksi jalkautuvassa nuorisotyössä nuorisotyöntekijät jalkautuvat sinne, missä nuoret ovat eli kaduille, asemille ja kauppakeskuksiin kohdaten nuoria heidän arjen ympäristöissään.

Tämän lisäksi kasvatuksen ja oppimisen toimialalla on koottu Kiusaamisen ehkäisy ja puuttumisen toimenpi-deohjelma.

Elinympäristö

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
8. Edistämme turvallisuuden tunnetta ja yhdenvertaisuutta.	Lisäämme ammattilaisten osaamista siitä, miten toimia, kun he kohtaavat tai kuulevat lasten tai nuorten kohtaamasta kiusaamisesta, väkivallasta, seksuaalisesta häirinnästä tai sopimattomasta käytöksestä.	Koulutusten lukumäärä	Varhaiskasvatus Perusopetus Toisen asteen koulutus Ruotsinkieliset palvelut Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Elinikäinen oppiminen Liikuntapalvelut Kuntademokratia Kadut ja puistot Kaupunkirakenne ja ympäristö Kiinteistöt ja tilat
	Otamme käyttöön turvallisemman tilan periaatteet kaikissa kuntalaisen käytössä olevissa kaupungin tiloissa.	Tilojen lukumäärä, joissa on otettu käyttöön turvallisemman tilan periaatteet	Varhaiskasvatus Perusopetus Toisen asteen koulutus Ruotsinkieliset palvelut Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Elinikäinen oppiminen Liikuntapalvelut Kuntademokratia Kadut ja puistot Kaupunkirakenne ja ympäristö Kiinteistöt ja tilat

Jatkuva oppiminen

Ylläpidämme ja edistämme kuntalaisten osaamista sekä tarjoamme monipuolista koulutusta kaikenikäisille

Aina oppiva Vantaa -verkosto kokoaa oppimista edistävä tahot yhteen ja viestii kaikille oppimisen mahdollisuuksista. Verkostossa jaetaan tietoa, tehdään yhdessä ja opitaan toisilta. Toiminta on osa UNESCO:n Learning Cities -verkostoa.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen keskeinen tehtävä on tukea jokaisen lapsen myönteistä kuvaa itsestään oppijana. Inklusiivisten periaatteiden mukaisesti lähipäiväkodissa ja -koulussa tuetaan jokaisen

kasvuun omaan potentiaaliinsa lapsen vahvuuksista ja mielenkiinnon kohteista ammentaen sekä järjestämällä tarvittavaa oppimisen tukea. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyöllä varmistetaan, että siirtymä esiopetuksesta alkuopetukseen on sujuva ja turvallinen jokaiselle lapselle.

Myös nuorisotyöllisin keinoin mahdollistetaan jatkuvaa oppimista. Nuorisotyöntekijät rakentavat erilaisia käytäntöjä, joiden avulla oppimista voi tapahtua. Esimerkkeinä käytännöistä on osallistava budjetointi, yhdessä kokkaaminen, teatterin tekeminen ja nuorten vapaa-ajan toisten nuorten kanssa. Turvallinen oppimisympäristö, joka mahdollistaa ajatusten vaihtamisen, toisten

kuuntelemisen ja kunnioittamisen sekä yhtäaikaisen mahdollisuuden tehdä tai vetäytyä tekemisestä, on osa nuorisotyön keinovalikoimaa jatkuvan oppimisen mahdollistamisessa.

Elinikäisen oppimisen palvelut antavat valmiuksia oppia. Palvelut tukevat jatkuvaa oppimista ja tarjoavat joustavasti mahdollisuuksia osaamisen hankkimiseen ja päivittämiseen oppijan omien tarpeiden ja elämäntilanteen mukaisesti. Opinnoissa korostuu oppimaan oppimisen, oppimisprosessin ja yhdessä oppimisen merkitys. Opiskelun voi aloittaa taiteen perusopetuksessa joissakin taidelajeissa jo vauvaikäisenä. Aikuisopinnot on puolestaan suunnattu yli 19-vuotiaille.

Jatkuva oppiminen

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
9. Ylläpidämme ja edistämme kuntalaisten osaamista ja tarjoamme monipuolista koulutusta kaikenikäisille.	Toteutamme lähipäiväkoti ja -kouluperiaatetta, jotta jokaisen oppijan yksilöllinen ja laadukas oppimisen polku toteutuu.	Lähipäiväkoti ja -kouluperiaate toteutuu	Varhaiskasvatus Perusopetus
	Varmistamme laajan kurssitarjonnan / taiteen perusopetustoiminnan, jotta jokaisen lapsen ja nuoren on mahdollista löytää itselleen parhaiten sopiva harrastus.	Kurssitarjonnan / taiteen perusopetustoiminnan määrät	Elinikäinen oppiminen
	Toteutamme kokeiluja joustavista oppilaitosrajat ylittävistä opinnoista toisen asteen koulutuksessa.	Toteutuneiden kokeilujen määrä	Toisen asteen koulutus

Vahvistamme muunkielisten luottamusta ja osallisuutta yhteiskuntaan tarjoamalla kielikoulutusta ja lisäämällä kulttuurienvälistä ymmärrystä

Lasten ja nuorten palveluissa kiinnitetään erityistä huomioita yhdenvertaisuuden toteutumiseen, esimerkiksi eri kieli- ja kulttuuriryhmien tarpeiden huomioimiseen palvelujen toteutuksessa. Käytännössä tämä tarkoittaa palvelujen muotoilua niin, että erilaiset kohderyhmät tulevat huomioituksi. Esimerkiksi kouluissa monikieliset ohjaajat tukevat muunkielisten perheiden ja oppilaiden kotoutumista. Myös toisella asteen koulutuksessa pilotoidaan monikulttuurisuusasian- ja kielikoordinaattoreiden työtä.

Vantaalla laaditaan valtuustokausittain kotouttamisohjelma, jonka tavoitteena on varmistaa, että kunnan yleiset palvelut soveltuvat myös maahan muuttaneille ja että kunta on valmistautunut järjestämään maahan muuttaneille kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä. Uusi kotouttamisohjelma julkaistaan vuoden 2023 aikana.

Jatkuva oppiminen

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
10. Vahvistamme muunkielisten luottamusta ja osallisuutta yhteiskuntaan tarjoamalla kielikoulutusta ja lisäämällä kulttuurienvälistä ymmärrystä.	Lisäämme lapsia ja nuoria kohtavien työntekijöiden kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoista osaamista.	Koulustilaisuuksien määrä	Varhaiskasvatus Perusopetus Toisen asteen koulutus Ruotsinkieliset palvelut Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Elinikäinen oppiminen Liikuntapalvelut
	Järjestämme yhdessä lasten ja nuorten kanssa kulttuurienvälistä ymmärrystä vahvistavia tapahtumia päiväkodeissa, kouluissa ja vapaa-ajan toiminnoissa.	Tapahtumien määrä	Varhaiskasvatus Perusopetus Toisen asteen koulutus Ruotsinkieliset palvelut Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Elinikäinen oppiminen Liikuntapalvelut

”Nuoret ehdottivat kasvisruoan laadun parantamista yhdeksi teoksi, joka laajennettiin koskemaan myös yleisesti ruoan laadun parantamista päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa.”

Lasten ja nuorten ehdotukset hyvinvointisuunnitelman teoksi

Lasten ja nuorten ehdotuksia siitä, mitä meidän tulisi tehdä sovittujen toimenpiteiden toteutumiseksi koottiin helmikuussa 2023 järjestetyn KUULUUKO KOULU? -hackathonin sekä nuorisovaltuuston edustajille järjestetyn työpajan ideoista.

KUULUUKO KOULU? -hackathonissa ideoiduista ehdotuksista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan päättyi kaksi ideaa. Lapset ja nuoret ideoivat yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksien edistämiseksi oppilaiden järjestämän kirpputorin, jonka tavoitteena on vähentää pikamuodin käyttöä ja lisätä kierrätystä. Ehdotusta muokattiin koskemaan laajempaa kohderyhmää ja kattamaan laajemmin yhteisöllisen toiminnan, ja se otettiin mukaan suunnitelmaan toimenpiteen 6 alle. Toisena suunnitelmaan päätyneenä ehdotuksena oli kulttuuripäivä, jossa tutustutaan erilaisiin kulttuureihin esimerkiksi perinneruokiin tutustumalla. Ehdotusta muokattiin jälleen kattamaan laajemman joukon kulttuurienvälistä ymmärrystä vahvistavia tapahtumia. Lasten ja nuorten ehdottama teko löytyy toimenpiteen 10 alta.

Myös useat nuorisovaltuuston työpajassa ideoidut ehdotukset toimivat pohjana lopullisten tekojen muo-
toilussa. Nuoret ehdottivat lasten ja nuorten elämän-
hallinta- ja terveystaitojen vahvistamista ja toivoivat
kouluissa opettavan mahdollisimman paljon liikun-
taa ja vähennettävän istumatyötä. Nämä ehdotukset
yhdistettiin yhdeksi teoksi toimenpiteen 3 alle. Nuoret
toivoivat myös, että harrastusmahdollisuuksista kerrot-
taisiin entistä paremmin lapsille, nuorille ja huoltajille.
Ehdotus päättyi teoksi toimenpiteen 4 alle.

Nuoret ehdottivat kasvisruoan laadun parantamista
yhdeksi teoksi, joka laajennettiin koskemaan myös
yleisesti ruoan laadun parantamista päiväkodeissa,
kouluissa ja oppilaitoksissa. Nuorten ehdotus päättyi
toimenpiteen 7 alle. Nuorisovaltuuston työpajassa nousi
esiin myös toiveet vuorovaikutuskoulutuksesta lasten
ja nuorten kanssa toimiville sekä lupa puhua myös
omaa äidinkieltä koulupäivän aikana. Nämä ehdotukset
yhdistettiin toimenpiteen 10 alle yhdeksi teoksi, jolla li-
sätään lapsia ja nuoria kohtaavien työntekijöiden kieli-,
kulttuuri- ja katsomustietoista osaamista.

8 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUS, SEURANTA JA ARVIOINTI

Hyvinvointisuunnitelman toteutuksesta vastaavat kaikki kaupungin toimijat yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Vuosittaiset toimenpiteet sovitaan toimialojen, palvelualueiden ja -yksiköiden tulokorttien laadinnan yhteydessä. Hyvinvointia rakentava Vantaa -johtoryhmä vastaa kokonaisuudesta ja siitä, että hyvinvointisuunnitelman tavoitteet, toimenpiteet ja teot sekä toimijoiden yhteinen työ ja sen kehittäminen huomioidaan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi toteutetaan valtuustokauden strategian arviointiaikataulun mukaisesti. Tämän lisäksi ikäryhmäkohtaiset asiantuntijaryhmät seuraavat ikäryhmäkohtaisten hyvinvointisuunnitelmien tekojen toteutumista vuosittain ja raportoivat niiden edistymisestä Hyvinvointia rakentava Vantaa -johtoryhmälle ja vaikuttamistoimielimille.

Suunnitelman koonnista on vastannut Vantaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden asiantuntijaryhmä:

Bäck Annika: suunnittelija, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Haapanen Petri: turvallisuusasiantuntija, kaupunkistrategian ja johdon toimiala

Honkanen Johanna: perusopetuksen aluepäällikkö, kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Inkeroinen Milja: vuorovaikutusasiantuntija, kaupunkiympäristön toimiala

Kettunen Kaisa: lasten ja nuorten kulttuuripalveluiden päällikkö, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Kotiranta Laura: valmisteleva sihteeri, osallisuus-suunnittelija, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Ristimäki Tia: puheenjohtaja lasten ja nuorten palveluiden koordinaattori, kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Tuominen Hanna: varhaiskasvatuksen asiantuntija, kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Vahtola Ville: liikunnansuunnittelija, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Voutilainen Reetta: perheitä tukevien palvelujen johtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

TYÖIKÄISTEN JA
NUORTEN AIKUISTEN

HYVINVOINTI- SUUNNITELMA

2023–2025

Vantaa
Vanda

SISÄLLYS

TYÖIKÄISTEN JA NUORTEN AIKUISTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2023–2025

1 TAUSTA	65
2 TYÖIKÄISTEN JA NUORTEN AIKUISTEN HYVINVOINTI	66
3 TYÖIKÄISTEN JA NUORTEN AIKUISTEN PALVELUT	71
4 HYVINVOINTITYÖTÄ TEHDÄÄN YHDESSÄ	79
5 TYÖIKÄISTEN JA NUORTEN AIKUISTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TEOT	85
6 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUS, SEURANTA JA ARVIOINTI	89

1 TAUSTA

Vantaan hyvinvointityön tarkoituksena on turvata kaikkien kaupunkilaisten hyvinvointi huomioiden eri ikäryhmät, turvallisuus, hyvinvointierojen kasvaminen ja hyvinvointialueuudistus. Työikäisten ja nuorten aikuisten hyvinvointisuunnitelmaan on koottu tietoa kyseisen ikäryhmän hyvinvoinnista, sitä tukevista palveluista Vantaalla sekä kuvattu erilaisia toimenpiteitä ja konkreettisia tekoja, joilla vantaalaisten työikäisten ja nuorten aikuisten hyvinvointia pyritään kaupunkitasoisesti edistämään. Työikäisten ja nuorten aikuisten hyvinvointisuunnitelman kohderyhmänä ovat 18–65-vuotiaat Vantaan kaupungin asukkaat.

Työikäisten ja nuorten aikuisten hyvinvointisuunnitelma on osa kaupunkitasoista hyvinvointisuunnitelmaa. Kaupunkitasoisessa hyvinvointisuunnitelmassa on kuvattu kaupungin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työn tavoite ja tarkoitus, rakenne, yhteys kaupungin strategiatyöhön sekä kaupunkitasoisesti sovitut toimenpiteet. Ikäkausittaisiin suunnitelmiin, kuten työikäisten ja nuorten aikuisten hyvinvointisuunnitelmaan, on puolestaan kirjattu kunkin ikäryhmän hyvinvointia tukevat teot.

Työikäisten ja nuorten aikuisten hyvinvointisuunnitelma on laadittu yhteistyössä ikäryhmäkohtaisen asiantuntijaryhmän ja koordinaatioryhmän kanssa.

Asiantuntijaryhmässä on edustus kaikilta toimialoilta, ja työtä on johtanut Hyvinvointia rakentava Vantaa -johtoryhmä. Asiantuntijatyöryhmä on kerännyt omilta vastuualueiltaan tietoa ja kokemuksia ikäryhmäkohtaisen hyvinvointisuunnitelman tueksi. Työryhmään osallistuneet ovat tuottaneet käytännön tietoa mm. palveluista, toimintamalleista ja yhteistyörakenteista.

Hyvinvointisuunnitelman valmistelussa on kuultu myös vaikuttamistoimielimiä. Vantaalla toimii useita vaikuttamistoimielimiä, joista nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto ovat lakisääteisiä. Näiden lisäksi Vantaalla toimii myös monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta, svenska kommittén sekä paikallisromanityöryhmä. (Lue vaikuttamistoimielinten esittelyt hyvinvointisuunnitelman yleisestä osasta luvusta 3.2.)

Kuntalaisia ja järjestöjä on kuultu hyvinvointisuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden laatimisen tueksi. Hyvinvointisuunnitelman toimenpide-ehdotukset on käsitelty eri vaikuttamistoimielimissä ja kuntalaisilta ja järjestöiltä on kerätty niihin kommentteja yleisen verkkokyselyn kautta. Hyvinvointisuunnitelman tilastolliset taustatiedot on kerätty pääosin vuoden 2022 Vantaan hyvinvointikatsauksesta, vuoden 2020 Vantaan hyvinvointikertomuksesta sekä vuoden 2022 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hyvinvoinnin tilannekuvaraportista. Taustatietoa kuntalaisten hyvinvoinnista on täydennetty myös useista muista tilasto- ja tutkimuslähteistä.

2 TYÖIKÄISTEN JA NUORTEN AIKUISTEN HYVINVOINTI

Ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointi voidaan mieltää hyvin laaja-alaisesti ja kokonaisvaltaisesti. Tässä suunnitelmassa hyvinvoinnin osa-alueina nähdään terveys, yhteisöllisyys, elinympäristö, jatkuva oppiminen sekä työ ja toimeentulo. Näistä hyvinvoinnin osa-alueista rakentuu yksilön koettu hyvinvointi, elämänlaatu ja onnellisuus. Tähän osioon on koottu vantaalaisten hyvinvointia kuvaavaa tilastotietoa ja tutkimustuloksia näiden eri hyvinvoinnin osa-alueiden näkökulmasta.

Vantaalainen työkäinen väestö kokee hyvinvointinsa tilastojen valossa melko hyvänä. Reilu puolet vantaalaisesta työkäisestä väestöstä pitää elämänlaatuaan hyvänä ja harva kokee arkensa turvattomaksi. Reilu kolme neljästä vantaalaisesta työkäisestä on tyytyväinen asuinalueensa olosuhteisiin. Kuitenkin noin 12 prosenttia Vantaalla asuvista on kokenut väkivaltaa tai uhkailua. Vantaan lukema ei ole merkittävästi suurempi kuin pääkaupunkiseudun kokonaislukema. Naisten kokema väkivalta ja uhkailu on puolet yleisempää kuin miesten. (Vantaan hyvinvointikatsaus 2022.)

Elämänlaadun hyväksi kokeneiden osuus vantaalaisista on kuitenkin laskenut viime vuosina. Erot miesten ja naisten välillä elämänlaadun ja turvattomuuden kokemuksissa ovat pieniä, ja vain alle 5 prosenttia

tunsi päivittäisen elämänsä turvattomaksi. Vauvaperheiden vanhemmista suurin osa, yli 90 prosenttia, on tyytyväinen elämäänsä. Noin 15 prosenttia vantaalaisista työkäisistä tuntee itsensä kuitenkin yksinäiseksi. Yksinäisten osuus on kasvanut 6,1 prosenttiyksikköä vuodesta 2018 vuoteen 2020. Vantaalaisten kokema yksinäisyys on muuta maata korkeammalla tasolla. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on aikuisväestössä lapsia ja nuoria matalampi ja sukupuolien välinen ero on pienempi. Siinä missä tytöt ovat keskimäärin poikia yksinäisempiä, aikuisista naiset ovat yksinäisiä hieman miehiä harvemmin. Vauvaperheiden vanhemmista synnyttänyt vanhempi tuntee olonsa yksinäiseksi selvästi toista vanhempaa useammin. (Vantaan hyvinvointikatsaus 2022.)

”Vantaalaisista työkäisistä yli 27 prosenttia koki vuonna 2020 työkykynsä olevan heikentynyt.”

Korona-aikana Vantaan työttömyysaste nousi nopeasti kaikissa ikäryhmissä. Vaikka työllisyys onkin parantunut viime vuosina huomattavasti, on se edelleen matalammalla tasolla kuin ennen koronaa. Pitkäaikaistyöttömien osuus on kasvanut sekä miesten että naisten keskuudessa Vantaan ja Keravan alueella, kuten muuallakin Suomessa. Keskimäärin pitkäaikaistyöttömien osuus on hieman valtakunnallista tasoa korkeampi. Pitkäaikaistyöttömissä alle 40-vuotiaiden osuus on kasvanut, vaikka eniten pitkäaikaistyöttömiä on edelleen

60–64-vuotiaissa vantaalaisissa. Työttömyys ei Vantaalla ole kasautunut tietyille asuinalueille. (Tilastokatsaus 4:2022, Vantaa.) Vantaan maahanmuuttajien työllisyys-tilanne on selvästi huonompi kuin suomalaistaustaisilla asukkailla. Maahanmuuttajien työllisyysaste oli vuonna 2021 60 prosenttia. Sukupuolten välillä on suurempia eroja kuin suomalaistaustaisessa väestössä. Maahanmuuttajamiesten työllisyysaste oli 66 prosenttia ja naisten 53 prosenttia. (Kototietokanta, 2023.) Eniten koronapandemiasta vaikuttaa kärsineen ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyys-tilanne. (Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla: asuminen, työllisyys ja tulot vuonna 2020)

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen asukkaat ovat keskimääräistä suomalaista terveempiä. Vantaalaisista työkäisistä kuitenkin yli 27 prosenttia koki vuonna

2020 työkykynsä olevan heikentynyt. Matalammin koulutetut kokevat terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi puolet useammin kuin korkeasti koulutetut. Työkäisistä vantaalaisista noin viidesosa kokee olevansa psyykkisesti merkittävästi kuormittunut. Luku on kasvanut 6,2 prosenttiyksikköä, ja vantaalaiset ovat kuormittuneempia suhteessa koko maahan. Psyykinen kuormittuneisuus on usein yhteydessä muihin elämäntapahtumiin, kuten toimeentulovaikkeuksiin tai pitkittyneeseen työttömyyteen. (Vantaan hyvinvointikatsaus 2022.) Yli 27 prosenttia vantaalaisesta aikuisväestöstä käyttää säännöllisesti liikaa alkoholia. (Sotkanet). Vantaalla toteutettiin päihdetilannekysely syksyllä 2022. Vantaan vastaajista 43 prosenttia oli pelännyt julkisella paikalla kohtaamiaan päihtyneitä henkilöitä ja 30 prosenttia oli joutunut päihtyneen henkilön sanallisen häirinnän tai ahdistelun kohteeksi edellisen 12 kuukauden aikana.

”Vantaan väestöstä jo lähes neljäsosa eli yli 50 000 asukasta on ulkomaalaistaustaisia.”

Joka neljäs 18–24-vuotias vantaalainen sai toimeentulotukea vuonna 2021, ja 25–65-vuotiaista toimeentulotukea saaneiden osuus oli yli 12 prosenttia. Lapsiperheistä toimeentulotukea sai kuitenkin joka kuudes eli lähes 17 prosenttia. Vantaalaisista asuntokunnista lähes 18 prosenttia sai yleistä asumistukea vuonna 2021. Toimeentulotuen saajien määrä etenkin nuorissa aikuisissa nousi merkittävästi koronan aikana. Valtakunnallisesti toimeentulotukea saaneiden määrä on kuitenkin kääntynyt laskuun. ([Sotkanet](#))

Vantaalla oli 291 asunnottomaa henkilöä vuonna 2022. Asunnottomana oli 72 henkilöä enemmän, kuin vuonna 2021. Pitkäaikaisasunnottomana oli vuonna 2022 34 henkilöä. Pitkäaikaisasunnottomien määrä oli pudonnut alle puoleen, kun se vuonna 2021 oli 76 henkilöä. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus [ARAn selvityksen mukaan](#) asunnottomien määrä Vantaalla on kasvanut, koska häätöjen määrä on suuri Vantaalla ja se selittää asunnottomien määrän kasvua. Korona-ajan palveluvelka näkyy edelleen mm. nuorilla henkilöillä. Erot ja määräraikaiset vuokrasopimukset aiheuttavat ainakin lyhytaikaista asunnottomuutta, lisäksi luottohäiriömerkinnät ovat lisääntyneet.

Noin viidesosa vantaalaisista työikäisistä osallistuu aktiivisesti järjestötoimintaan. Määrä on hieman laskenut vuodesta 2018. [Osallisuusindikaattorin](#) perusteella Vantaalla asuvat kokevat osallisuutta hieman vähemmän kuin pääkaupunkiseudulla keskimäärin. Vantaan osallisuusindikaattorin keskiarvo on 78,4 pistettä asteikolla 0–100. Muut hyvinvointiin liittyvät kokemukset vaikuttavat myös koettuun osallisuuteen. Mm. terveytensä heikommaksi kokeneiden osallisuuden kokemus on keskiarvoa heikompaa. (Vantaan hyvinvointikatsaus 2022). Työikäisten osallistuminen Vantaan aikuisopiston kursseille notkahti koronavuosina 2020 ja 2021 yli 18 000:sta vajaaseen 15 000:een, mutta nousi jo yli koronaa edeltävän tason vuonna 2022. Vuonna 2022 aikuisopiston kursseilla oli osallistujia yli 18 000.

Vantaan väestöstä jo lähes neljäsosa eli yli 50 000 asukasta on ulkomaalaistaustaisia, jotka puhuvat yhteensä yli 120 kieltä. Lähes puolet on viron- ja venäjänkielisiä. Vantaan koko väestönlisäys on vieraskielisten varassa. Vantaan ulkomaalaistaustaiset eivät ole yhtenäinen joukko vaan sosiaaliset, koulutukselliset ja työllisyyteen liittyvät erot eri taustoista tulleiden välillä ovat suuria. Sillä on vaikutuksensa myös eri taustoista tulevien hyvinvointiin. Iso osa Vantaan ulkomaalaistaustaisista on nuoria aikuisia ja työikäisiä. Raportti [Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla: asuminen, työllisyys ja tulot vuonna 2020](#) kertoo, että Suomeen muuttaneiden

elämäntilanteet ja elinolot vaihtelevat paljon kaikilla tarkastelluilla osa-alueilla. Taustamaaryhmien väliset erot heijastavat eroja Suomeen muuton perusteissa ja muuttajien koulutustasossa. Myös sukupuolten välillä on etenkin länsimaiden ulkopuolelta tulevista maaryhmissä paikoin suuria eroja. Pääkaupunkiseudulla on paljon elämässään menestyneitä maahanmuuttajia, mutta monilla on vaikeuksia oman paikkansa löytämisessä. Työllisyysaste on selvästi alempi ja työttömyysaste korkeampi kuin kantaväestöön kuuluvilla etenkin silloin, kun maahanmuuttajat ovat kotoisin maista, joista on tullut paljon pakolaisia ja turvapaikanhakijoita.

Ulkomaalaistaustaisten hyvinvointia, osallisuutta ja terveyttä selvitettiin FinMonik-tutkimuksessa (2018–2019), ja seuranta jatkuu MoniSuomi-tutkimushankkeessa. FinMonik-tutkimuksen mukaan suurimmalla osalla ulkomaalaistaustaisista on vähintään yksi ystävä ja he pitävät yhteyttä läheisiinsä, joilta he saavat myös tarvittaessa apua. Tutkimus nostaa esiin myös väestöryhmäkohtaisia terveyseroja: pahoinvointi ja terveysriskien yleisyys korostuvat erityisesti niissä maaryhmissä, joissa maahan muuttaminen on yleistä pakolaisuuden vuoksi. Myös syrjintä ja turvattomuuden kokemukset ovat varsin yleisiä joissain maaryhmissä. Vantaalla asuu paljon pakolaistaustaisia henkilöitä, joiden hyvinvoinnin tukemiseen palvelujärjestelmässä tarvitaan erityisiä toimia.

Vuoden 2020 lopun tietojen mukaan Vantaan 15 vuotta täyttäneestä väestöstä 30 prosenttia oli suorittanut enintään perusasteen, 39 prosenttia toisen asteen ja 32 prosenttia korkea-asteen tutkinnon. Vantaalaisten koulutustaso on selvästi noussut vuosikymmenten saatossa. Vuodesta 1990 vuoteen 2020 enintään perusasteen käyneiden osuus on laskenut 46 prosentista 30 prosenttiin, kun taas toisen asteen suorittaneiden osuus on kasvanut 33 prosentista 39 prosenttiin ja korkea-asteen suorittaneiden osuus 22 prosentista 32 prosenttiin. (Vantaan väestö 2021/2022.) Vantaan ammatillisessa koulutuksessa opintojen keskeyttämisprosentti on saatu pienemmään vuosien 2019–2022 toteutettujen kehittämistoimien ansiosta. Vuonna 2022 keskeyttämisprosentti oli 11,3 prosenttia, kun vuonna 2020 se oli 20,6 prosenttia.

Vantaalaisten koulutusrakenteessa on eroja sukupuolen mukaan, sillä naiset ovat korkeammin koulutettuja kuin miehet. Vuonna 2020 naisilla oli enemmän alimman korkea-asteen ja alemman korkeakouluasteen tutkintoja, mutta ylempien korkeakouluasteen tutkintoja oli naisilla ja miehillä lähes yhtä paljon. Tarkastelussa ovat mukana 25 vuotta täyttäneet, sillä sitä nuoremmilla koulutus on usein kesken. Vantaan 25 vuotta täyttäneestä väestöstä koulutetuin ikäluokka oli 45–49-vuotiaat ja erityisesti 40–54-vuotiaat naiset, joista peräti puolella oli korkea-asteen tutkinto ja vain 16 prosenttia oli ilman perusasteen jälkeistä koulutusta. Ulkomaalaistaustaisten koulutustaustoista ei ole luotettavaa tietoa, sillä suurelta osalta maahanmuuttajista puuttuu tieto ulkomailla suoritetuista tutkinnoista suomalaisessa tutkintorekisterissä. Pääkaupunkiseudun ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista miltei puolella (47 prosenttia) ei vuonna 2018 ollut tutkintorekisterissä tietoa perusasteen jälkeisestä tutkinnosta tai koulutustaso oli tuntematon.

”Vantaan ammatillisessa koulutuksessa opintojen keskeyttämisprosentti on saatu pienemmään vuosien 2019–2022 toteutettujen kehittämistoimien ansiosta.”

”Pidentyvien työurien tavoittelu edellyttää merkittävää panostusta ihmisten fyysisen kunnon, toimintakyvyn ja parempien ravitsemustottumusten vahvistamiseen.”

Suurin osa työikäisistä vantaalaisista liikkuu suosituksiin nähden liian vähän ja noin joka viides on lihava. Liian vähäinen liikkuminen eli liikkuminen, joka ei yllä liikkumisen suosituksen vähimmäismäärään, maksaa yhteiskunnalle vuodessa vähintään 3,2 miljardia euroa (Kolu ym. 2022). OKM:n tuottaman kansallisen Liikuntaraportin 2018–2022 kyselytietojen perusteella vain 26 prosenttia vastaajista täytti liikuntasuosituksen. Päivittäinen yli kahdeksan tunnin paikallaanolo valveilla ollessa puolestaan aiheuttaa vuosittain noin 1,5 miljardin euron kustannukset Suomessa. Työikäisistä vain noin kolmannes käyttää suosituksen mukaisesti kasviksia ja hedelmiä, mikä on heikkojen liikuntatottumusten tavoin yhteydessä mm. elintapasairauksiin ja ylipainoon. Ravitsemustottumukset, vähäinen liikkuminen ja runsas paikallaanolo lisäävät mm. terveydenhuollon kustannuksia ja tuottavuuskustannuksia, ikäihmisten koti- ja laitoshoidon kustannuksia sekä syrjäytymisen kustannuksia. Pidentyvien työurien tavoittelu edellyttää siis merkittävää panostusta ihmisten fyysisen kunnon, toimintakyvyn ja parempien ravitsemustottumusten vahvistamiseen.

Varusmiesten kuntotesteillä arvioidaan palvelukseen osallistuvien kestävyyttä ja lihaskuntoa. Lisäksi testien yhteydessä mitataan kehon pituus ja paino. Tulokset kuvaavat melko kattavasti keskimäärin 19-vuotiaan nuoren miehen kuntotasoa. Vuoden 2021 varusmiesten kestävyyskunto on mittaushistorian toiseksi huonoin. Lihaskunnoltaan hyväkuntoisten varusmiesten osuus on viime vuosina hieman laskenut ja heikkokuntoisten

osuus kasvanut. Kiitettävien ja hyvien tulosten osuus vuonna 2021 oli vajaat 33 prosenttia ja heikkojen tulosten osuus yli 23 prosenttia. Varusmiesten kehon paino on kasvanut ja aerobinen kunto heikentynyt koko mittaushistorian aikana muutamia poikkeusvuosia lukuun ottamatta. Kehon keskipaino on noussut vajaassa 30 vuodessa 70,8 kilosta 78,7 kiloon. Vuonna 2022 suomalaisista kutsuntaikäisistä miehistä kolme neljäsosaa määrittiin varusmiespalvelukseen. Terveydellisiin perustein palveluksesta rauhan aikana vapautettiin lähes yhdeksän prosenttia kutsuntaikäisistä miehistä. Puolustusvoimien mukaan mielenterveyden häiriöt ja käytöshäiriöt olivat syynä vapautukseen yli puolella vapautuksen saaneista.

Vähäinen liikkuminen ja runsas istuminen ovat erityisesti kehittyneissä maissa entistä merkittävämpiä kansanterveyteen ja kansantalouteen vaikuttavia tekijöitä. Nämä riskitekijät ovat keskeisessä roolissa lähes kaikissa tarttumattomissa sairauksissa, kuten aineenvaihduntasairauksissa sekä erilaisissa sydän- ja verenkiertoelimistön sairauksissa. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta liikkumisen lisääminen on erityisen hyödyllistä niille, jotka liikkuvat kaikkein vähiten. Vähän liikkuvien kannustamiseksi liikuntaneuvonta ja elintapaohjaus ovat hyviä keinoja kannustaa henkilöitä liikkumisen lisäämiseen. Tuoreen tutkimuksen mukaan mittaamiseen pohjautuvat terveysteknologiset ratkaisut tehostavat elintapaohjausta ja osoittavat myös toiminnan vaikuttavuuden.

3 TYÖIKÄISTEN JA NUORTEN AIKUISTEN PALVELUT

Koska vantaalaisten aikuisten väliset hyvinvointierot ovat merkittäviä, on Vantaa halunnut strategiassaan erityisesti panostaa syrjäytymis- ja eriarvoistumiskehityksen katkaisemiseen. Aikuisväestön osalta on haluttu keskittää toimia erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevaan väestöön. Tavoitteena on, ettei kukaan jää Vantaalla yksin. Nuorten aikuisten ja työikäisten kohdalla erityisesti koulutustason nosto, työllisyyden ja kotoutumisen edistäminen sekä yksinäisyyden torjuminen ovat keskeisiä strategiakauden 2022–2025 tavoitteita.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on toimintaa, jolla tuetaan ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen. Mahdollisuuksia luodaan pitämällä huolta olosuhteista, jotka tukevat ihmisten hyvinvointia ja terveellisten valintojen tekemistä. Van-

taan kaupungin hyvinvointia tukeva palvelutarjonta on monipuolista, ja sitä toteutetaan yhteistyössä alueen oppilaitosten, kulttuuri- ja liikuntatoimijoiden, työnantajien, yritysten ja järjestöjen kanssa. Seuraavassa kuvataan vantaalaisille työikäisille ja nuorille aikuisille suunnattuja palveluita, joilla tuetaan heidän mahdollisuuksiaan ylläpitää ja parantaa niin omaa kuin koko lähiyhteisönkin hyvinvointia.

Koulutus ja työllistyminen

Vantaa järjestää toisen asteen koulutusta sekä nuorille että aikuisille. Koulutusta järjestetään kuudessa lukiossa ja [Vantaan ammattiopisto Variassa](#). Opetuksen lähtökohtina ovat mm. oppivelvollisten kouluttaminen, osaavan työvoiman varmistaminen ja jatko-opintovalmiuksien takaaminen. Toisen asteen koulutus vastaa siitä, että kaikille vantaalaisille perusopetuksen päättäneille on opiskelupaikka ja huolehtii oppivelvollisuuden toteuttamisesta. Opiskelijoille laaditaan henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat, joiden mukaan seurataan opintojen edistymistä. Tavoitteena on tukea jokaisen opiskelijan valmistumista ja jatkokon pääsyä. Opintojen etenemistä seurataan oppilaitoksissa monin tavoin ja mahdollisiin etenemisen haasteisiin ja keskeyttämisen riskeihin puututaan aktiivisesti. Oppilaitoksissa järjestetään vuosittain hyvinvointiviikkoja sekä yhteisöllisyyttä ja opiskelijoiden osallisuutta kehitetään muun muassa oppilaitosnuoristyöntekijöiden, opiskelijakuntatoiminnan ja ryhmäytymisen kautta. Nuorisotyöntekijöiden lisäksi moniammatillista tukea tarjoavat kuraattorit, psykologit, terveydenhoitajat ja psykiatriset sairaanhoitajat sekä keväällä 2023 työnsä aloittanut monikulttuurisuusohjaaja.

Vantaan ammattiopisto Varia järjestää työikäisille mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen ja kouluttamiseen tutkintotavoitteisen koulutuksen lisäksi muun muassa työvoimakoulutuksen ja erilaisten lisäkoulutusten muodossa. Varia tarjoaa myös oppisopimuskoulutusta, maahanmuuttajakoulutusta sekä aikuisten perusopetusta. Vantaan kaupunki ei järjestä vamman, sairauden, kehityksessä viivästyksen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityistä tukea tarvitseville tarkoitettua koulutusta, vaan opetus on Suomessa keskitetty seitsemään ammatilliseen erityisoppilaitokseen.

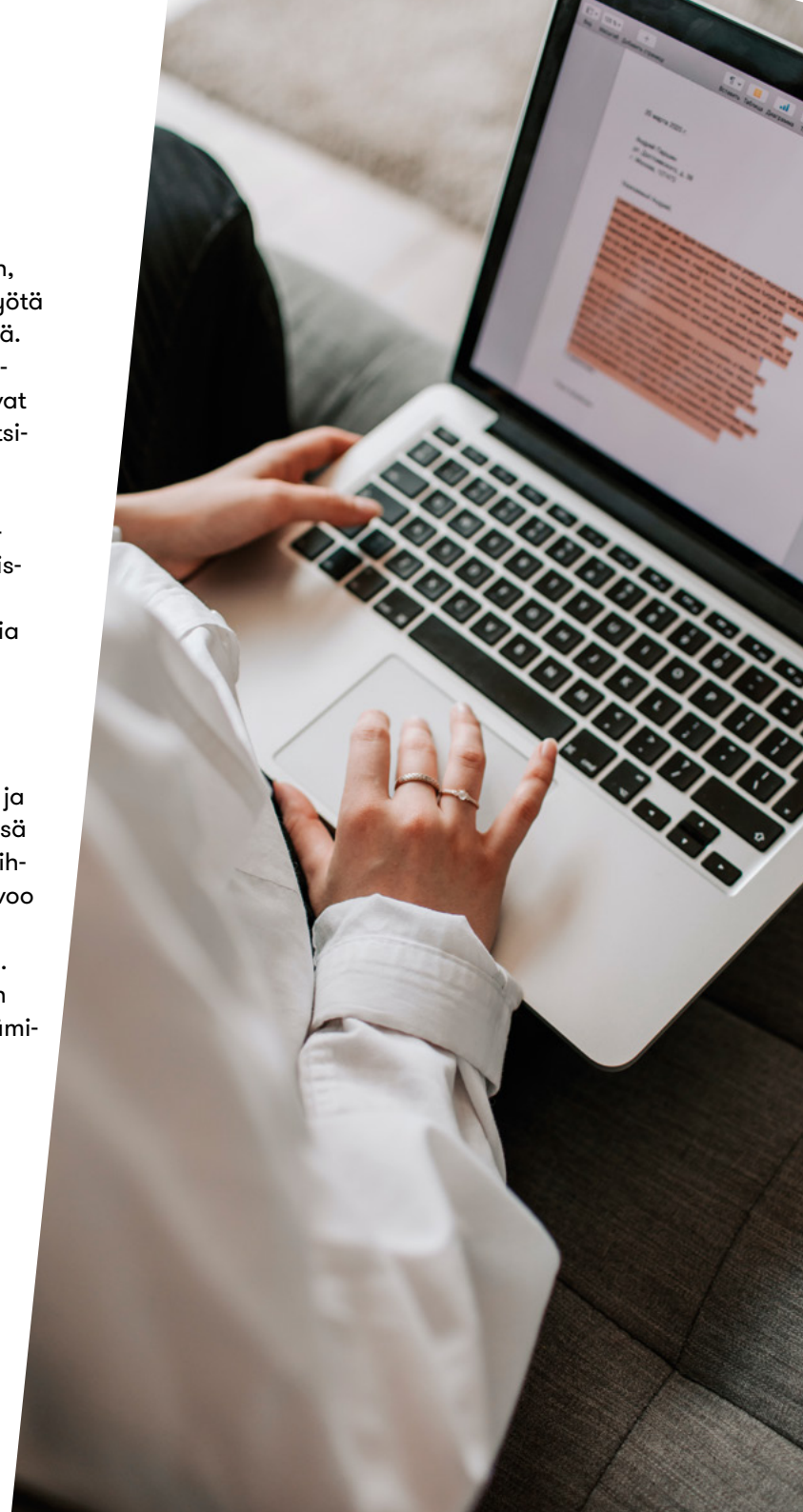
Vantaan työllisyyspalveluissa tarjotaan monipuolista ja yksilön tarpeet huomioivaa tukea työnhakuun ja koulutukseen ohjautumiseen. Asiakkailta on henkilökohtainen omavalmentaja, joka ohjaa työllistymistä tukevien palveluiden valinnassa ja työllistymiseen liittyvissä kysymyksissä. Omavalmentajat ohjaavat asiakkaan työhön, koulutukseen tai tarvittaessa palveluihin. Palveluita on tarjolla suuri valikoima esimerkiksi työkokeiluista ja palkkatuesta kuntoutukseen ja työttömien terveystarkastuksiin.

Työllisyyspalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan järjestämisessä. Monialainen yhteispalvelu TYP on malli, jossa kuntakokeilu, hyvinvointialue ja Kela palvelevat pidempään työttömänä olevia työnhakijoita. Yhteispalvelu tarjoaa työnhakijalle eri viranomaisten palveluita yhden luukun periaatteella työ-, koulutus- tai kuntoutusratkaisuiden löytämiseksi. Ohjaamo tarjoaa

tukea alle 30-vuotiaille nuorille esimerkiksi työhaun, opiskelun ja hyvinvoinnin kysymyksissä. Ohjaamotyötä tehdään moniammatillisesti ja matalalla kynnyksellä. Ohjaamoon voi hakeutua ilman ajanvarausta. Työllisyyspalveluiden omavalmentajan lisäksi nuoret voivat tavata ohjaamossa esimerkiksi Kelan työntekijän, etsivän nuorisotyön asiantuntijan tai sosiaaliohjaajan.

Kulttuuri- ja kirjastopalvelut hyödyntävät työllisyyspalveluiden tarjoamia erilaisia monimuotoisen työllistämisen keinoja ja näin tarjoavat niin työllistymisen kuin oppisopimuskoulutuksen kautta mahdollisuuksia työllistymiseen.

Vantaan osaamiskeskuksessa autetaan Suomeen muuttaneita vantaalaisia kotoutumaan ja työllistymään. Alkuvaiheen kotoutumispalveluissa ohjataan ja neuvotaan kotoutumiseen ja työllistymiseen liittyvissä kysymyksissä ja kartoitetaan maahan muuttaneen ihmisen palvelutarvetta. Vantaan osaamiskeskus neuvoo ja ohjaa vantaalaisia maahanmuuttajia osaamisen tunnistamisessa, kouluttautumisessa ja työhaussa. Palveluihin kuuluvat muun muassa henkilökohtainen ura- ja ammatinvalinnan ohjaus, digitaitojen kehittäminen sekä koulutus- ja työhaussa tukeminen.

Vantaan aikuisopistolla tarjotaan kursseja kaiken ikäisille. Aikuisopiston kaikki kurssitarjonta tarjoaa virikkeitä, oppimisen kokemuksia ja terveyttä sekä hyvinvointia. Erityisesti terveelliseen ruokavalioon ja elämäntapaan liittyvät kurssit ja luennot, liikunnalliset kurssit ja muut hyvinvointikurssit tukevat vantaalaisten hyvinvointia. Myös kaikki muu toiminta ja kurssit, joissa ihminen pääsee kehittämään itseään ja tekemään asioita samanhenkisten ihmisten kanssa, tukevat hyvinvointia. Yhteisöllisyyden kokemukset sekä irrottautuminen hetkellisesti kenties stressaavasta arjesta luovat hyvinvointia. Tutkimusten mukaan kansalaisopistossa

opiskelu parantaa ihmisten hyvinvointia ja vähentää muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluiden tarvetta. Hyvinvointia lisää ihmisten osaamistason nousun lisäksi itseluottamuksen ja ystävöverkoston kasvu. (Suomi nousuun sivistystyöllä? Kansalaisopisto-opiskelun tuottamien hyötyjen taloudellinen merkitys – esitutkimus 2015, Kansalaisopiston aikuisopiskelijat luokkakuvassa: kansalaisopiston merkitys kuntalaisille ja kunnalle 2018 ja Hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa – kansalaisopiston hyödyt osallistujille, kaupungille ja alueelle 2019)

Aikuisopiston kursseille on työttömien mahdollista saada tietyn perusteiden 50 prosentin alennus kurssimaksusta. Lisäksi kurssilaisen avustajalta kurssimaksua ei peritä. Opistolla on järjestetty muun muassa kotitalouskursseja kehitysvammaisille, samoin ohjelmassa on jo useamman vuoden ollut tarjolla kursseja afaatikoille. Yleisten kielitutkintojen suorittamiseen on mahdollista hakea erityisjärjestelyä, jolloin esimerkiksi koeaikaa voidaan pidentää. Maahanmuuttajakoulutusta järjestetään runsaasti, ja osa siitä on ilmaista kaupungin tai valtion hankerahoituksella. Vantaan aikuisopistossa on mahdollista suorittaa peruskoulun oppimäärä aikuisten perusopetuksessa. Aikuisten perusopetuksessa voi opiskella, jos ei ole käynyt koulua omassa maassa tai Suomessa tai jos koulu on vielä kesken. Vantaan aikuisopisto järjestää myös erityisesti maahanmuuttajille suunnattua aikuisten perusopetusta. Koulutuksen tavoitteena on antaa valmiudet toisen asteen opintoihin tai työelämään.

Nuoriso- ja yhteisöpalvelut

Nuoriso- ja yhteisöpalveluissa työikäisiä ja nuoria aikuisia vantaalaisia palvellaan monen eri työmuodon kautta ja moniammatillisen henkilöstön voimin. Etsivässä nuorisotyössä kohdataan työn ja opiskelun ulkopuolella olevia nuoria ja ohjataan heitä yksilöllisesti tarvitsemiensa palveluiden ja tuen piiriin. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä ja tavoittaa etenkin ne nuoret, jotka ovat joutuneet palveluiden ja tukiverkoston ulkopuolelle. Nuorten työpajoilla nuoret saavat monipuolista ja yksilöllistä valmennusta kohti työ- ja opiskeluelämää. Valmennuksessa heidän sosiaaliset taitonsa ja työelämävalmiutensa vahvistuvat ryhmätoiminnan ja yksilöohjauksen keinoin. Nuorten työpajat tekevät tiivistä yhteistyötä työllisyyspalveluiden kanssa nuorten työllistymisen edistämiseksi. Etsivä nuoristyö ja nuorten työpajatoiminta perustuvat nuorisolakiin.

Nuorille aikuisille on tarjolla myös monipuolista ja maksutonta harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa, jota toteutetaan yhteistyössä alueella toimivien järjestöjen ja muiden nuorten parissa työskentelevien tahojen kanssa. Nuorten aikuisten palveluissa tavoitteena on kannustaa nuoria aikuisia aktiiviseen kansalaisuuteen, kuten omatoimiseen harrastamiseen, johon on saatavilla tukea ja koulutusta. Nuorille aikuisille on tarjolla avointa toimintaa kahdella nuorisotilalla, joissa nuoret aikuiset voivat tavata toisiaan ja viettää aikaa yhdessä muun muassa pelaten. Nuorille aikuisille järjestetään myös kiipeilytoimintaa sekä erilaisia lajikokeiluja. Sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöihin kuuluville tai omaa identiteettiään pohtiville on tarjolla avoimia sateenkaarevia iltoja.

Oppilaitosnuorisotyössä tuetaan nuoria aikuisia oppilaitosympäristössä yhteisöllisen työn ja yksilöohjauksen keinoin. Oppilaitosnuorisotyön tavoitteena on parantaa nuorten ja opiskeluyhteisöjen hyvinvointia ja ennaltaehkäistä opiskeluiden keskeytyksiä. Oppilaitosnuorisotyö toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Varian eri toimipisteiden kanssa. Kulttuurinen nuorisotyö tarjoaa nuorille aikuisille mahdollisuuden muun muassa musiikin harrastamiseen ja tiloja oman musiikin tekemiseen. Kulttuurista nuorisotyötä tehdään yhteistyössä muun muassa kulttuurijärjestöjen ja kulttuurialan ammattilaisten kanssa. Yksi keskeinen toimintamuoto on erilaiset tapahtumat, ja niitä suunnitellaan sekä toteutetaan yhdessä nuorten kanssa.

Vantaalaisten hyvinvointia tuetaan monenlaisin yhteistyön keinoin. Yhteisöpalvelut tarjoavat vantaalaisille matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, yhteisöllistä toimintaa, lakisäätöistä rikos- ja riita-asioiden sovittelua sekä ruoka-apua. Asukastiloilla mahdollistetaan toisten ihmisten kohtaaminen arjessa, järjestetään yhteisöpajoja ja yhteisöruokailuja. Asukastiloilla on myös tarjolla digitukea sekä yleistä neuvontaa ja ohjausta. Rikos- ja riita-asioiden sovittelussa on kyse maksuttomasta palvelusta, jossa vapaaehtoiset sovittelijat toimivat välittäjinä tapahtuneen rikoksen tai riidan osapuolten välillä ja auttavat heitä neuvottelussa. Tarkoituksena on käsitellä uhrille aiheutuneita henkisiä ja aineellisia haittoja sekä pyrkiä sopimaan toimenpiteistä niiden hyvittämiseksi.

Vantaalaisille tarjotaan ruoka-apua Yhteisen pöydän verkostoon kuuluvien toimijoiden jakamana. Ruoka-apun jakajia on noin 80 eri puolilla Vantaata järjestöissä, seurakunnissa ja kaupungin toimipisteissä. Ruoka-apuverkosto on nähtävillä Yhteisen pöydän verkkosivuilla. Yhteisestä pöydästä ja sen verkostosta hyöttyy yli 5000 vähävaraista vantaalaista joka viikko.

Kulttuuripalvelut ja kirjastot

Mahdollisuus nauttia kulttuurista on tärkeä osa hyvinvointia. Kulttuurilla, kirjallisuudella ja taiteella on erityinen tehtävä toimia yhteisön voimavarana, lisätä hyvinvointia ja yhteistä ymmärrystä ja tarjota reittejä tulevaisuuteen. Kyky ja halu katsoa maailmaa toisen näkökulmasta ja laajentaa omaa näkökulmaa kasvaa. Vantaan kulttuuri- ja kirjastopalvelut tuottavat paljon maksuttomia, kaikille saavutettavissa olevia palveluita. Vantaan kaupunginmuseon ja Vantaan taidemuseon Artsin näyttelyt ovat kävijöille maksuttomia, ja kirjastot avaavat maksutta ovensa laajoihin aineistokokoelmiin ja työskentelytiloihin.

Myös lukuisat taide- ja kulttuuritapahtumat tarjoavat vantaalaisille osallisuuden ja yhteisöllisyyden elementtejä yhdenvertaisesti. Monet kulttuuri- ja taidetapahtumat ovat maksuttomia tai hyvin edullisia. Kulttuuritarjonta on parhaimmillaan arjessa jaksamista lisäävä ja kannustava voima, joka toimii sekä nuorille aikuisille että työikäisille tukena syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä tarjoten luontevan kanavan pysyä yhteiskunnan palveluiden piirissä. Sen välilliset vaikutukset ulottuvat myös sosiaali- ja terveystalvumenoihin, kun ihmiset voivat henkisesti paremmin.

Vantaan kulttuuripalvelut tuottaa työikäisille tapahtumia laajalla kirjolla niin, että jokaisella olisi houkutteleva ja helppo polku kulttuurin yhteisöllisyyttä edistävän sekä virkistävän vaikutuksen piiriin. Tätä tavoitetta tuetaan kulttuuritalojen Martinus ja Lumosali säännöllisen toiminnan avulla sekä avustuksilla kulttuuri- ja taide-toimintaan. Kulttuuripalvelut tuottavat lukuisia tapahtumia ja antavat myös vahvaa ammatillista osaamista kaupungin vetovoimatapahtumien ja muiden yhteistyötapahtumien käyttöön niin prosesseja helpottaen kuin uusia tapahtumia etsienkin. Tapahtumia järjestetään valotaiteesta ja leffapiknikeistä taidenäyttelyihin, luennoista tanssitapahtumiin, gaaloista rock-festivaaleihin ja teemapäivistä kaupunginosajuhliin.

Nuorille aikuisille kohdennetuissa taide- ja kulttuuripalveluissa kiinnitetään erityisesti huomioita yhdenvertaisuuteen, kulttuuristen oikeuksien toteutumiseen sekä taiteen ja kulttuurin saavutettavuuteen. Tarjolla on lukuisia maksuttomia konsertteja, tapahtumia ja työpajoja, joiden suunnitteluun ja sisältöihin nuoret aikuiset ovat osallistuneet. Museopalveluissa on järjestetty nuorille aikuisille erityisiä Night at the Museum -tapahtumia, joissa museossa on voinut viettää uudella tavalla aikaa, kuunnella musiikkia ja pelata lautapelejä. Kulttuuritehdas Vernissassa on toteutettu muun muassa nuorten aikuisten Pinnan alla -klubia yhteistyössä Velmu ry:n kanssa.

”Kulttuuripalvelut tuottavat lukuisia tapahtumia ja antavat myös vahvaa ammatillista osaamista kaupungin vetovoimatapahtumien ja muiden yhteistyötapahtumien käyttöön niin prosesseja helpottaen kuin uusia tapahtumia etsienkin.”

Kulttuuripalveluilla on ollut roolia myös esimerkiksi vammaisten musiikkitapahtumien tuotannoissa sekä pääkaupunkiseudun kuntien kulttuurisen nuorisotyön ryhmittymässä. Työtä jatketaan muuttuvassa tilanteessa muun muassa kehittämällä uusia tapahtumia sekä elävöittämällä kulttuurin keinoin kaupunginosia, joissa on erityisiä hyvinvointiin liittyviä haasteita. Lisäksi kulttuuripalvelut tuottavat säännöllisin väliajoin yhdessä liikuntapalveluiden kanssa nuorten hyvinvointia edistävien paikkojen, kuten skeitti- ja urheilupuistojen, avajaisia tuoden näitä toimintoja kaupunkilaisille tunnetuiksi.

Vantaalla on yhteensä 11 kirjastoa. Lisäksi Vantaalla toimii kirjastoauto, joka tuo kirjastopalvelut alueille, joissa ei ole kiinteää kirjastoa. Kirjastot ovat Vantaalla kaikille avoimia, esteettömiä kohtaamispaikkoja ja kulttuurikeskuksia. Kirjastoissa on lehtiä, kirjoja, musiikkia, elokuvia ja muita aineistoja, joihin on mahdollista tutustua paikan päällä tai lainata kotiin. [Helmet.fi](https://www.helmet.fi)-yhteistyö laajentaa kokoelman pääkaupunkiseudun laajimmaksi, ja lukemisesteisille tarjolla ovat saavutettavuuskirjasto Celian kokoelmat. Kotikirjasto-palvelu tuo tarvittaessa aineistot kotiin saakka.

Kirjaston moninaisissa, vapaassa käytössä olevissa sekä erikseen varattavissa tiloissa voi kuka tahansa opiskella, harrastaa ja oleskella. Asiakkailta on käytössä langaton verkko, tietokoneita ja yleisimmät tietokoneohjelmat. Lisäksi kirjasto tarjoaa tilojaan asiakkaille omaehtoiseen tapahtumajärjestämiseen ilmaiseksi ja auttaa tarvittaessa tapahtumien markkinoinnissa.

Kirjasto myös järjestää yhdessä kumppaneiden kanssa monilukutaitoa edistävää elämyksellistä, pedagogista toimintaa: esimerkiksi lukupiirejä eri teemoista, kirjallisuusterapiaa, novellikoukku-tapahtumia, digiopastuksia, studion käytön opastusta, perinteisiä kirjailijavierailuita ja asiantuntijaluentoja. Vuosina 2022–2023 kirjastot kehittävät erityisesti nuorille suunnattua tapahtumatoimintaa: nuoret ovat päässeet suunnittelemaan kirjastotiloihin itselleen merkityksellistä toimintaa, ja kirjastot yhteistyökumppaneineen auttavat toiminnan käytännön järjestelyissä.

Liikuntapalvelut

Vantaalla on tarjolla monipuolisia liikuntapalveluita. Vantaalla on laaja liikkumista edistävä verkosto hyvistä ja kehittyvistä kevyenliikenteenväylyistä aina monipuolisiin ulko- ja sisäliikuntapaikkoihin, luontoliikuntaa unohtamatta. Erilaisia liikuntapaikkoja Vantaalla on 1009, joista kaupungin omistamia 901. Näistä liikunnan palvelualue vastaa 525 liikuntapaikasta. Koulujen ja päiväkotien pihat sekä lähiliikuntapaikat ovat oivallisia liikunnanlisäjiä, ja niiden suunnitteluun osallistetaan niiden käyttäjät. Vantaan liikuntapaikkaverkosto pitää sisällään muun muassa viisi uimahallia, neljä jäähallia, kuusi liikuntahallia, kolme jalkapallohallia, erilaisia kenttiä ja stadionin, lähiliikuntapaikkoja, kuntoportaat, skeittipaikkoja, tekojäitä ja luistelualueita, latuja ja ulkoilureittejä, uimarantoja ja ulkoilualueita sekä kalastuspaikkoja. Liikunnallisia mahdollisuuksia kehitetään vastaamaan kuntalaisten tarpeita, tästä osoituksena Vantaan vuosikymmenen suurin liikuntahanke Elmon urheilupuisto, joka tulee tarjoamaan monipuoliset liikuntamahdollisuudet kaikenikäisille.

Liikunnan palvelualueen ohjatun liikuntatoiminnan tarjonnasta löytyy vaihtoehtoja myös työikäisille. Tarjolla on eritasoisia ja -sisältöisiä jumppia ja vesijumppia. Tarjolla on myös maksuttomia, kaikille avoimia virtuaalijumppia ohjatun liikunnan nettisivuilla. Ohjatun liikunnan kausilla viikoittaisia livevirtuaalijumppia on 2–3, ja milloin vain katsottavissa olevia erisisältöisiä tallenteita löytyy noin 20 kappaletta. Kesäkaudella järjestetään ohjattuja liikuntaryhmiä ulko- ja sisätiloissa sekä erilaisia testitapahtumia. Virtuaalijumppien livehetykset jatkuvat myös kesäkaudella, viikoittain livejumppia on tarjolla 6–10.

Liikkumiseen ja muiden elintapojen edistämiseen voi saada tukea maksutta Vantaalla järjestettävän elintapa- ja liikuntaneuvonnan myötä. Elintapaohjausta toteutetaan kuudella terveysasemalla ja se koostuu kahdesta eri palvelusta: pidempikestoisesta hyvinvointimentoroinnista ja lyhytkestoisemmasta liikuntaneuvonnasta. Terveysaseman henkilökunnalla on mahdollisuus

ohjata potilaitaan palveluiden pariin. Toiminnasta vastaa Vantaan kaupungin liikunnan palvelualue, mutta sitä toteutetaan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Toiminta on suunnattu vantaalaisille aikuisille, jotka kuuluvat elintapasairauksien riskiryhmiin elintapojensa puolesta. Asiakkaan terveyttä edistäviin muutoksiin käytetään tukena mobiilisovellusta, jonka avulla asiakas pääsee maksutta tutustumaan ammattilaisten tuottamaan sisältöön ja olemaan yhteydessä henkilökohtaiseen mentoriinsa. Lisäksi asiakkaiden prosessin tueksi on perustettu vertaistoimintaa ja toimintaan osallistuville on tarjolla muun muassa erilaisia liikuntakokeiluja.

”Liikunnan palvelualue tukee järjestöjen soveltavaa liikuntatoimintaa taloudellisilla avustuksilla.”

Vantaan kortteliliiga on matalan kynnyksen harrastusliikuntaa, jossa toimintaa järjestetään erilaisissa pallopeleissä sarja- ja turnausmuotoisesti sekä erilaisen liikuntahaasteiden muodossa. Toiminnan alaikäraja sarjamuotoiselle toiminnalle on 15 vuotta, yläikärajaa ei ole. Vantaan kortteliliigan maksuttoman toiminnan tarkoitus on mahdollistaa liikunnan iloa, hyvää fiilistä ja yhteisöllisyyttä reilulla pelillä ja matalalla kynnyksellä. Palloilusarjoja järjestetään jalkapallossa, pipolätkässä, jääkiekossa, beach-lentiksessä, salibandyssä, koripallossa, tenniksessä ja sulkapallossa. Lisäksi Vantaan kortteliliigan toimintaa on järjestetty myös yleisurheilussa ja frisbeegolfissa. Kortteliliiga on aktivoinut kuntalaisia liikkumaan myös erilaisten liikunnallisten haasteiden, kuten pyöräily- ja kävelyhaasteiden muodossa. Lajien kirjoa ja toimintaa on tarkoitus kasvattaa tulevaisuudessa. Vantaan kortteliliigan toimintaan voivat osallistua kaikki yli 15-vuotiaat, yksin tai joukkueen kanssa.

Vantaan kaupungin liikunnan palvelualue järjestää soveltavan liikunnan ryhmiä henkilöille, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen vuoksi vaikeuksia osallistua yleisiin ryhmiin. Erityisryhmien itsenäistä liikkumista tuetaan erityisryhmien liikuntakorteilla. Diagnooseihin perustuvien erityisuimakortin ja erityisryhmien kuntosalikortin tavoitteena on aktivoida erityisen tuen tarpeessa olevia omaehtoisen liikunnan pariin. Myös vantaalaiset liikuntaseurat ja potilas- ja

vammaisyhdistykset tarjoavat soveltavaa liikuntaa eri kohderyhmille Vantaalla. Liikunnan palvelualue tukee järjestöjen soveltavaa liikuntatoimintaa taloudellisilla avustuksilla.

Soveltavaa liikuntaa edistetään liikunnan palvelualueen Erityisen hyvää liikuntaa -hankkeessa, joka on osa Yhdessä liikkeelle – Liikkuva Vantaa -hanketta. Osahankkeen tavoitteena on aktivoida erityisen tuen tarpeessa olevia, terveytensä kannalta liian vähän liikkuvia kuntalaisia. Hankkeessa kehitetään olemassa olevia soveltavan liikunnan toimintamalleja, luodaan uutta toimintaa erityisryhmiin kuuluville kuntalaisille sekä parannetaan palvelujen viestintää ja markkinointia.

Hyvinvointikertomus tutuksi ja terveellinen ravitsemus tavaksi -hankkeessa kehitetään kuntalaisten terveyttä tukevia palveluja, kuten ravitsemusneuvontaa vuosina 2022–2024. Hanke kehittää ylipainon hoitopolkua ja pilotoi digitaalista hoitopolkua hyödyntävää elintapaohjauksen mallia. Hankeaikana tarjotaan matalan kynnyksen ravitsemusneuvontaa chatissa, puhelimitse sekä sähköpostitse. Palvelut pyritään sisällyttämään kunnan palveluihin myös hankeajan jälkeen.

4 HYVINVOINTITYÖTÄ TEHDÄÄN YHDESSÄ

Kattava ja laadukas hyvinvointityö Vantaalla edellyttää toimivia kumppanuuksia, yhteistyöverkostoja ja yhteistä työtä. Työkäisiin ja nuoriin aikuisiin kohdennetuissa hyvinvointia tukevissa palveluissa tehdään laaja-alaista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja yhteistyölle on olemassa toimivia rakenteita. Keskeisimpiä kumppanuuksia ovat Vantaan ja Keravan hyvinvointialue ja erityisesti hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelut sekä hyvinvointialueella tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ.

Vantaan alueella toimii lukuisia eri alojen järjestöjä ja seuroja, joiden kanssa tehdään monipuolista ja erittäin merkityksellistä yhteistyötä vantaalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Myös seurakunnat ja yhteisöt sekä alueen eri oppilaitokset ovat tärkeitä kumppaneita vantaalaisten hyvinvoinnin tukemisessa. Työllisyyttä edistetään lukuisten työntantajien ja elinkeinoelämän kumppaneiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

Hyvinvointityön kumppanuudet työikäisten ja nuorten aikuisten palveluissa

Vantaa tukee taloudellisesti lukuisia kolmannen sektorin toimijoita hyvinvointityön edistämiseksi eri elämäntilanteilla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avustuksia myönnetään järjestöille, yhteisöille ja toimintaryhmille, joiden toiminta edistää vantaalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Näitä avustuksia ovat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminta-avustus sekä merkittävää yhteiskunnallista työtä tekevien toiminta-avustus. Avustettavan toiminnan tulee olla yhteensopivaa kaupungin strategisten tavoitteiden ja arvojen kanssa. Molempia

avustuksia jaetaan vuosittain. Avustuspäätöstä valmisteltaessa tehdään yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa, jotta avustukset täydentäisivät toisiaan päällekkäisyyden sijaan.

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunta myöntää vuosittain liikunnan avustuksia noin 90 yhdistykselle, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on noin 50 000 henkeä. Liikuntatoimintaan tarkoitetut avustukset jakaantuvat seuraaviin avustusmuotoihin: toiminta-avustus liikuntajärjestöille, soveltavan liikunnan kohdeavustus, harrasteliikunnan kohdeavustus, vuokratuki, Vantaan markkinointituki liikuntaan sekä kilpa- ja huippu-urheilutuki edustusjoukkueille. Avustuksia voi hakea vantaalainen rekisteröity yhdistys tai muu vantaalaisia palveleva toimija.

”Eri puolilla Vantaata sijaitsevia nuorisotiloja tarjotaan vuokrattaviksi vantaalaisille nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöille, monikulttuurijärjestöille, palvelujärjestöille ja muille vantaalaisille järjestöille.”

Kaupunki mahdollistaa esimerkiksi harrasteliikunnan kohdeavustuksella ja maksuttomalla tilojen käytöllä liikuntaseurojen järjestämän matalan kynnyksen harrastustoiminnan kaupungin tiloissa. Tällä tavoin seura voi kattaa kaupungin tuella sekä ryhmän ohjaamisesta että tilojen käytöstä syntyvät kulut. Näin ollen toimintaan osallistuvalla harrastaminen voi olla maksutonta tai hyvin edullista. Tämän mahdollistamiseksi avustuserusteisiin on tehty tarkennuksia ja liikuntatilojen maksuperusteisiin tehtiin laaja rakenteellinen muutos.

Osana hyvinvoinnin edistämistä kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunta myöntää vuosittain avustuksia kulttuuritoimintaan eli taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalvelujen tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä varten. Avustuksia myönnetään niin ammattimaisesti toimivien kulttuuritahojen perustoimintaan kuin pienille yhdistyksille kertaluonteisten tapahtumien järjestämiseen.

Vantaalla kannustetaan asukkaita luomaan kaupunkia elävöittävää toimintaa eri puolille kaupunkia. Sitä varten on mahdollista hakea paikallisen kansalaistoiminnan avustuksia toimintaan, joka on kaikille avointa ja edistää yhteisöllisyyttä asuinalueella, esimerkiksi kyläjuhlien, erilaisten asukastapahtumien tai muun innovatiivisen hankkeen järjestämiseen.

Vantaan kaupunki toimii myös vapaaehtoistoiminnan tukena ja mahdollistajana sekä kumppanina monien järjestöjen toiminnassa. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa vantaalaisille monenlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa ja välittää toisista ihmisistä. Vantaalla on lukuisia mahdollisuuksia toimia vapaaehtoisena eri toiminnoissa. Kaupungin sekä eri järjestöjen vapaaehtoistehtäviä on koottu vapaaehtoistyö.fi -sivustolle.

Kuntalaisten omaehtoisen toiminnan tukemiseksi järjestöille ja yhdistyksille tarjotaan erilaisia tiloja oman toiminnan järjestämiseen. Eri puolilla Vantaata sijaitsevia nuorisotiloja tarjotaan vuokrattaviksi vantaalaisille nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöille, monikulttuurijärjestöille, palvelujärjestöille ja muille vantaalaisille järjestöille. Myös asukastilojen tilat ja välineet ovat vantaalaisten järjestöjen ja yhteisöjen käytettävissä. Järjestöt ja yhteisöt voivat varata kohtaamispaikkojen tiloja käyttöönsä ja hakea nuorisotilojen käyttövuoroja Timmi-varausjärjestelmän kautta. Kirjastojen opiskelu-, työskentely- ja harrastustilat ovat Timmissä kaikkien kuntalaisten suoraan varattavissa. Lisäksi kirjasto tarjoaa avointa tilaa ja kokoustilojaan järjestöille ja yhdistyksille myös säännölliseen toimintaan ja kaikille avoimeen tapahtumat toimintaan.

Asukastilaverkostossa yhteistyö järjestökentän kanssa on hyvin laaja-alaista ja aktiivista, ja 207 järjestötoimijaa onkin asukastiloilla mukana erilaisissa tapahtumissa, yhteisöpajoissa sekä ohjaamis- ja neuvontatilanteissa yhteistyökumppaneina tarjoten muun muassa asumisneuvontaa ja muuttajaneuvontaa. Monikielistä matalan kynnyksen neuvontaa sekä kaupungin monikielistä viestintää vakiinnutetaan Vantaa-infoihin Neuvova Vantaa -kehittämishankkeessa, joka toimii tiiviissä yhteistyössä järjestöjen kanssa. Yhteisöpalveluissa tehdään yhteistyötä myös alueen oppilaitosten kanssa erilaisten toimintojen ja tapahtumien osalta, ja asukastilat toimivat myös opiskelijoiden harjoittelupaikkoina. Asukastiloissa tuotetaan erilaisia neuvontapalveluita vantaalaisille myös yhteistyössä valtakunnallisten toimijoiden kuten TE-toimiston ja Kelan kanssa. Lisäksi muun muassa Heureka'n kanssa aloitettiin vuonna 2022 Tiede kuuluu kaikille -työpajat. Erilaisten kaupungin hankkeiden myötä yhteistyötä tehdään vaihtelevien teemojen ympärillä. Yhteistyössä hankekumppaneiden

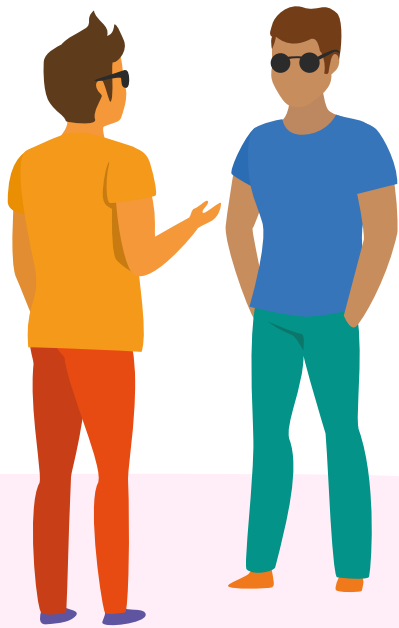
kanssa on muun muassa pureuduttu asunnottomuuden ehkäisyyn, järjestetty monikielistä neuvontaa sekä saatu hammashoito jalkautumaan. Sovittelutoimisto tekee erityisen tiivistä yhteistyötä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kanssa. Lisäksi sovittelutoimintaan liittyvää asiakasohjausyhteistyötä tehdään verkostoissa kaupungin, hyvinvointialueiden ja järjestöjen kanssa.

Ruoka-apu tuotetaan kattavan yhteistyöverkoston avulla. Vantaalla on 86 ruoka-apua jakavaa verkoston paikkaa kuten järjestöjä, seurakuntia ja hyvinvointialueen toimipisteitä. Ruoka-apu ei olisi mahdollista ilman yli 50 hävikkiruokaa lahjoittavaa yritystä. Yhteisen pöydän toiminta on kaupungin omaa palvelutuotantoa, ja se on rakennettu vastaamaan isoimpienkin ruokahävikin lahjoittajien tarpeisiin. Ruokahävikin saannin mahdollistavat noin 50 hävikkiruokan aktiivista lahjoittajaa eli elintarviketehtaat, tukut ja kaupat.

Saatu ruokahävikki lajitellaan terminaalilla ja sieltä hävikkikuormat kuljetetaan Yhteisen pöydän kylmäautoilla ruoka-apuverkostoon. Tämä säästää aikaa ja rahaa ruoka-apun jakajilta sekä on resurssiviisasta. Viikoittain terminaalin läpi kulkee noin 14 000 kiloa hävikkiruokaa, josta hyöttyy 5 000 vantaalaista viikoittain. Vakituisten toiminnan rahoittajat ovat Vantaan nuoriso- ja yhteisöpalvelut (noin 75 prosenttia) ja Vantaan seurakuntayhtymä (noin 25 prosenttia). Yhteisen pöydän viisihenkinen tiimi on palkattu sekä kaupungin että seurakuntayhtymän rahalla ja on valmiina palvelemaan monin tavoin vantaalaista, laajaa ruoka-apua jakavaa verkostoa sen kehittäessä omaa ruoka-aputoimintaansa.

”Monet asukkaat saavat tarvitsemiaan palveluita omalla kielellään yhteistyön ja palveluverkon tiiviillä yhteistyöllä ja ohjauksella.”

Yhteisöpalveluissa tehdään arjessa tiivistä yhteistyötä työllisyyspalveluiden kanssa. Yhteinen pöytä ja Vantaan asukastilat työllistävät pitkäaikaistyöttömiä monipuolisesti erilaisiin työtehtäviin. Yhteinen pöytä työllistää muun muassa logistiikan ja varastoalan työtehtäviin ja asukastilat ohjaajan ja ICT-ohjaajan / digituen osaajan tehtäviin. Palkkatukityöllistämässä kiinnitetään erityistä huomiota perehdyttämiseen, työturvallisuuteen ja työllistämispolkujen tukemiseen. Yhteisöpalveluiden työtehtävistä on työllistynyt työmarkkinoille valtaosa määräaikaisista palkkatukityöllistetyistä.

Asukastilojen ohjaus- ja digitukitiimi tekee arjessa yhteistyötä Vantaa-infon ja Neuvova Vantaa -tiimin kanssa. Monet asukkaat saavat tarvitsemiaan palveluita omalla kielellään yhteistyön ja palveluverkon tiiviillä yhteistyöllä ja ohjauksella. Asukastiloissa toimii myös Järjestöringin kautta maahanmuuttajaneuvojia, jotka täydentävät monikielisten palveluiden valikoimaa.

Vantaan kaupungilla tehdään monialaista yhteistyötä myös Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kanssa. Kuntalaisia ohjataan tarvittaessa sosiaali- ja terveyspalveluihin ja neuvotaan palveluiden käytössä. Hyvinvointialue myös tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluita, kuten opiskeluhuollon palveluita osana toisen asteen koulutusta ja lukiokoulutusta. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue ja Vantaan kaupunki toimivat yhteistyökumppaneina erilaisissa palveluita kehittämissä hankkeissa, joiden tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen ja sujuvien palvelupolkujen varmistaminen. Myös lakisääteisissä yhteistyöverkostoissa kuten nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa Vantaan ja Keravan

hyvinvointialue toimii aktiivisessa roolissa tuottamassa vantaalaisia koskevaa hyvinvointitietoa ja kehittämässä palvelukokonaisuuksia.

Kuntalaisia koskevan hyvinvointitiedon tuottaminen ja jakaminen kunnan ja hyvinvointialueen kesken on ensiarvoisen tärkeää, jotta hyvinvointialueella olisi paremmat mahdollisuudet kohdistaa resurssejaan tarkoituksenmukaisesti. Tiedon avulla voidaan myös paremmin ennakoida vantaalaisten tulevia palvelutarpeita ja ennaltaehkäistä ongelmien syvenemistä. Hyvinvointialueen on tärkeää tuottaa tietoa myös kunnan suuntaan muun muassa vantaalaisten sairastavuudesta ja sosiaalisesta hyvinvoinnista, jotta ennalta ehkäiseviä toimia voidaan kohdistaa tehokkaammin. Vantaan kaupungilla ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on myös yhteinen lakisääteinen tehtävä tehdä ennalta ehkäisevää päihdetyötä. Tähän liittyvänä yhteistyönä hyvinvointialue tuottaa Vantaan kaupungille muun muassa koulutusta ja asiantuntijuutta päihteiden käytön ja pelihaittojen ennalta ehkäisyyn liittyen.

Vantaan kaupunki panostaa monella tapaa ennalta ehkäiseviin palveluihin ja niiden jatkuvaan kehittämiseen. Liikuntapalveluissa on vuosien kokemus terveyttä edistävästä hankkeista. Terveyttä edistävät hankkeet tekevät yhteistyötä hyvinvointialueen terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Esimerkiksi STM-hankkeessa kehitetty elintapaohjauksen malli on suunniteltu yhteistyössä terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Hyvinvointia tukevien palveluiden välinen palvelupolku on pyritty kehittämään mahdollisimman ehjäksi. Tällä pyritään siihen, että palveluiden käyttäjät saavat tarvittavan tuen, eikä palvelukatkoksia syntyisi eri toimintojen välillä.

Yhteistyön erilaiset muodot

Järjestöjen ja muiden kolmannen ja neljännen sektorin toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on sekä tukea kansalaisyhteiskunnan toimijuutta että tarjota vantaalaisille mahdollisimman monipuolisia palveluita. Yhteistyökumppaneiden järjestämä toiminta, kuten erilaiset pienryhmät, täydentävät kunnan tarjoama palveluvalikoimaa. Työikäisille ja nuorille aikuisille järjestetään muun muassa erilaisia liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia, kulttuurielämyksiä ja pienryhmätoimintaa yhteistyössä järjestöjen kanssa. Tarjolla on muun muassa mielen hyvinvointia ja arjen hallintaa tukevia ryhmiä, kulttuuritapahtumia sekä liikuntaa eri ikäisille.

Joillekin vähemmistöille toimintaan osallistumisen kynnystä madaltaa se, että toiminta järjestetään omalle ryhmälle. Esimerkiksi STEAn rahoittama Sastipe tukke - terveyttä sinulle -hanke (2021–2023) edistää romani-naisten terveyslukutaitoa. Hakunilassa kokoontuvassa ryhmässä pohditaan oman ja perheenjäsenten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Hanke kouluttaa myös kokemusasiantuntijoita, joilla on tietoja, taitoja sekä valmiuksia toimia vertaistukena, kokemuskouluttajana ja asiantuntijana palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä.

Vantaan Liikkuva opiskelu tarjoaa toisen asteen opiskelijoille henkilökohtaista ja yksilöllisesti suunniteltua hyvinvointivalmennusta. Tarkoituksena on tukea ja kannustaa opiskelijaa liikkumaan, mahdollistaa positiivisia ja kannustavia kokemuksia liikunnan parissa sekä edistää opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Toiminta on maksutonta, ja valmennuksen sisältö suunnitellaan yhdessä opiskelijan kanssa.

”Työikäisille ja nuorille aikuisille järjestetään muun muassa erilaisia liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia, kulttuurielämyksiä ja pienryhmätoimintaa yhteistyössä järjestöjen kanssa.”

Kulttuuri- ja kirjastopalvelut järjestävät yhteistyössä järjestöjen ja kulttuuri-instituutioiden kanssa vuosittain lukuisia tapahtumia, luentosarjoja, festivaaleja ja muita kulttuuriaktiviteetteja. Lisäksi kulttuuriavustuksin tuetaan omaehtoisten, kaikille avointen tapahtumien tuottamista. Kulttuuri- ja kirjastopalveluiden yhteistyö järjestöjen kanssa edistää kaupunkilaisten sosiaalista kanssakäymistä ja yhteisöllisyyttä. Järjestöjen ja kumppaneiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä luodaan erilaisia vapaa-ajanviettomahdollisuuksia, joissa asukkaat voivat tutustua toisiinsa ja muodostaa uusia ystävyys-suhteita. Yhteistyön avulla tavoitetaan erilaisia kohde-ryhmiä ja edistetään kulttuurista moninaisuutta.

Kirjasto tekee erityisesti monikielisen kirjastotoiminnan osalta paljon yhteistyötä paikallisten ja alueella toimivien eri järjestöjen kanssa. Esimerkiksi Luetaan yhdessä -verkosto toimii kolmessa vantaalaisessa kirjastossa ja Hakunilan kansainvälinen yhdistys on järjestänyt menestyksellistä tapahtumatoimintaa alueen kirjastoissa. Yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa toteutetaan myös kirjaston kotikirjastopalvelu, jonka avulla kuntalaiset, jotka eivät sairauden tai vamman vuoksi pääse asioimaan kirjastossa, saavat lainattavat aineistot toimitettuina kotiin. Myös digiopastuksia järjestetään paljon erilaisten kumppanien kanssa.

Vantaan työllisyyspalvelut tekee laajaa yhteistyötä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kanssa. Yhteis-

työssä toteutetaan muun muassa monialaisen yhteispalvelun TYPin toiminta sekä Ohjaamopalveluita. Hyvinvointialue tuottaa työllisyyspalveluiden asiakkaille esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa, työttömien terveystarkastuksia ja sosiaaliohjaajien palveluita. Asiakkaita myös aktiivisesti ohjataan sosiaali- ja terveyspalveluiden ja työllisyyspalveluiden välillä molemmin suuntaisesti. Työllisyyspalveluissa tehdään laajasti yhteistyötä myös oppilaitosten, elinkeinopalveluiden ja nuorisopalveluiden kanssa. Yhteistyökumppaneita ovat myös järjestöt, työnantajat ja erilaiset hankkeet. Työnhakijoita ohjataan heidän palvelutarpeensa mukaan laajaan valikoimaan eri palveluita, jotka tukevat asiakkaita erilaisissa elämäntilanteissa.

5 TYÖIKÄISTEN JA NUORTEN AIKUISTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TEOT

Tähän osioon on kerätty erilaisia toimenpiteitä ja niiden alle konkreettisia tekoja, joilla edistetään vantaalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tekojen toteutumista seurataan kuluvalle strategiakaudella seurantamittareilla. Seurantamittarit on valittu kuvaamaan mahdollisimman konkreettisesti valittuja toimenpiteitä ja tekoja. Taulukkoon on kuvattu myös tekojen toteuttamiseen osallistuvat palvelualueet ja vastuutahot.

Työ ja toimeentulo

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
1. Vahvistamme asukkaiden työ- ja toimintakykyä kattavilla palveluilla.	Mahdollistamme työn ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille riittävät palvelut työllistymisen ja opiskeluiden tueksi.	Ohjaamon asiakkaat Nuorisotyöttömyys Nuorten aktivointiaste NEET-nuorten määrä	Työllisyyspalvelut Nuoriso- ja yhteisöpalvelut
	Tuemme opintojen henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien mukaista etenemistä hyödyntämällä chatbot-palvelua ohjauksen ja tuen tarpeiden kartoittamisessa.	Annie-sovelluksen käyttöraportit	Toisen asteen koulutuksen palvelualue
	Varmistamme hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön rakenteita ja palvelupolkuja.	Yhteistyöverkostojen määrä	Kaikki palvelualueet
	Tarjoamme ja kehitämme yhdenvertaista liikuntaa soveltavan liikunnan kohderyhmälle.	Tarjolla olevan liikunnan määrä	Liikunnan palvelualue

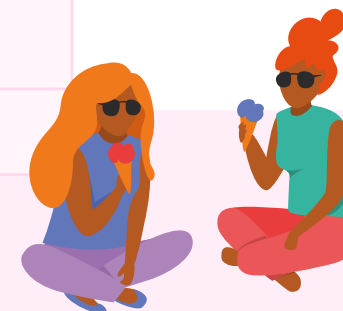

Terveys

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
2. Vahvistamme kuntalaisten mielen hyvinvointia.	Tarjoamme mielenterveyden edistämiseen liittyvää koulutusta henkilöstölle.	Koulutuksen suorittaneiden määrä	Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Työllisyyspalvelut
3. Tuemme kuntalaisten terveellisiä elintapoja.	Lisäämme ohjatun liikunnan tarjontaa liikuntapaikoilla ja virtuaalisesti.	Ohjatun liikunnan tuntimäärät ja osallistuvien määrä	Liikunnan palvelualue
	Vakiinnutamme Liikkuvan opiskelun hyvinvointivalmennuksen toisen asteen opiskelijoille tukemaan heidän terveydenluketaitonsa ja hyvinvointinsa kehittymistä.	Vakiintunut / ei vakiintunut Valmennukseen osallistuvien ja sen läpikäyvien opiskelijoiden määrä (aloitus- ja lopetus-kyselyt)	Liikunnan palvelualue Kasvatuksen ja oppimisen toimiala
	Vakiinnutamme elintapaohjauspalvelu Hyvinvointimentoroinin osaksi kunnan palveluita.	Vakiintunut / ei vakiintunut Valmennukseen osallistuvien määrä	Liikunnan palvelualue
	Vakiinnutamme Hyvinvointikertomus tutuksi ja terveellinen ravitsemus tavaksi -hankkeessa vaikuttavimmiksi todetut käytänteet osaksi kunnan palveluita (matalan kynnyksen ravitsemusneuvonta, ylipainon digihoitopolku, ryhmämuotoinen elintapaneuvonta).	Vakiintunut / ei vakiintunut	Liikunnan palvelualue
	Tarjoamme säännöllisen maksuttoman sisäkävelyvuoron kaupungin liikuntatiloissa talviaikana.	Vuorojen määrä / talvikausi Kävijämäärä	Liikunnan palvelualue
4. Vahvistamme hyvinvointia liikunnan ja kulttuurin avulla koko elämänsäajan ajan.	Toteutamme Euroopan urheiluviikolla 3.-6.-luokkalaisille suunnatun monipuolisen suur tapahtuman.	Toteutunut / ei toteutunut Kävijämäärä	Liikunnan palvelualue
	Lisäämme yhden uuden maksuttoman lajikokeilumuodon nuorten aikuisten liikuntaryhmätarjontaan.	Toteutunut / ei toteutunut	Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Liikunnan palvelualue
	Otamme kortteliliigaan uusiksi lajeiksi mölkyn ja petankin.	Toteutunut / ei toteutunut	Liikunnan palvelualue
	Toteutamme NAM -Night at the Museum -tapahtumasarjan, jossa kohderyhmänä ovat nuoret aikuiset.	Tapahtumien osallistujat ja palaute	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut
	Tarjoamme maksuttomia taide- ja kulttuuritapahtumia sekä museo- käyntejä.	Maksuttomien taide- ja kulttuuritapahtumien määrä	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

Yhteisöllisyys

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
5. Tuemme asukkaiden ja yhteisöjen toiminta-mahdollisuuksia, ettei kukaan jää yksin.	Tarjoamme lisää tiloja asukkaiden omaehtoiselle toiminnalle.	Järjestöille myönnettyjen tilojen käyttövuorojen määrä eri palvelualueilla Asukkaiden ja yhteisöjen toiminnan määrä eri tiloissa	Nuoriso- ja yhteisöpalvelut Kulttuuri- ja kirjastopalvelut
	Pilotoimme MEK-osahankkeessa yhteisökehittäjä-mallia, jolla edistetään yhteisöllisyyden rakentumista asukkaiden kesken.	Toteutunut toiminta ja osallistuneiden määrä	Nuoriso- ja yhteisöpalvelut
	Kehitämme MEK - Lähiöt liikkeessä -osahankkeen kautta Lähiliikuttajat-toimintaa tukemaan kuntalaisten yhteisöllistä liikuntaa.	Osallistuneiden määrä, ryhmien määrä	Liikunnan palvelualue
	Kehitämme kuntalaisille avoimen tekemisen ja kokeilemisen mahdollistavan Värkkäämö -kädentaitopajakonseptin Kivistön kirjastossa.	Toteutunut ryhmämuotoinen pajatoiminta	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut
6. Edistämme kuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia.	Tarjoamme asukastiloilla ja nuorisotiloilla vantaalaisille lisää avointa vapaa-ajan toimintaa.	Toimintaan osallistuneiden määrä	Nuoriso- ja yhteisöpalvelut
	Kehitämme ja toteutamme erilaisia yhteisötyön muotoja (yhteisöruokailut, retket, verkostojen kokoaminen).	Toteutuneiden toimintojen ja osallistuneiden määrä	Nuoriso- ja yhteisöpalvelut
	Kehitämme vapaaehtoistoimintaa kulttuuri- ja kirjastopalveluissa.	Toteutuneiden toimintojen ja osallistuneiden määrä	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

Elinympäristö

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
7. Kannustamme kuntalaisia huolehtimaan yhteisestä ympäristöstä.	Toteutamme kestävän kehityksen kasvatusta osana nuorten aikuisten palveluita.	Kestävään kehitykseen liittyvien tapahtumien ja pienryhmävalmennusten määrä Tapahtumien ja osallistujien määrä	Nuoriso- ja yhteisöpalvelut
	Järjestämme asukkaiden kanssa ympäristön siisteyteen liittyviä talkoita ja tempauksia.	Tapahtumien ja osallistujien määrä	Kaupunkiympäristön toimiala Kaikki palvelualueet
8. Edistämme turvallisuuden tunnetta ja yhdenvertaisuutta.	Otamme käyttöön turvallisemman tilan periaatteet kaikissa kuntalaisten käytössä olevissa kaupungin tiloissa.	Turvallisemman tilan periaatteita noudattavien tilojen määrä	Kaikki palvelualueet
	Lisäämme henkilöstön lähisuhdeväkivallan tunnistamisen ja puheeksi oton osaamista Väkivallaton VaKe-hankkeen tuottamalla koulutusmateriaalilla.	Koulutuksen käyneen henkilöstön määrä	Kaikki palvelualueet

Jatkuva oppiminen

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
9. Ylläpidämme ja edistämme kuntalaisten osaamista ja tarjoamme monipuolista koulutusta kaikenikäisille.	Tarjoamme eri ikäisille soveltuvia maksuttomia luentoja.	Luentojen määrä Osallistujamäärä	Aikuisopisto
	Mahdollistamme kurssisuoritusten tallentamisen Koski-varantoon.	Osallistujamäärä Suoritetut kurssit	Aikuisopisto
	Tarjoamme kirjastoissa eri asiantuntijoiden luentoja ajankohtaisista aiheista maksutta.	Luentojen määrä Osallistujamäärä	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut
	Tarjoamme taidesisältöisiä luentosarjoja.	Luentojen määrä Osallistujamäärä	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut
10. Vahvistamme muunkielisten luottamusta ja osallisuutta yhteiskuntaan tarjoamalla kielikoulutusta ja lisäämällä kulttuurienvälistä ymmärrystä.	Tarjoamme S2-koulutusta osaamiskeskustoiminnan yhteydessä.	Palveluohjauksien määrä vieraskielisten ja kotoutujien palveluihin Osaamiskeskuksen S2-opetukseen osallistuneiden määrä.	Työllisyyspalvelut
	Kehitämme asiakkaille työpaikoille jalkautuvaa kielikummipalvelua osaamiskeskuksessa.	Kielikummipalveluun osallistuneiden yritysten ja asiakkaiden määrä	Työllisyyspalvelut
	Tarjoamme kirjastoissa kielitaidon oppimiseen aineistopalveluita kuten verkkokielikursseja.	Palvelun käyttötilastot	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

6 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUS, SEURANTA JA ARVIOINTI

Hyvinvointisuunnitelman toteutuksesta vastaavat kaikki kaupungin toimijat yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Vuosittaiset toimenpiteet sovitaan toimialojen, palvelualueiden ja -yksiköiden tulokorttien laadinnan yhteydessä.

Hyvinvointia rakentava Vantaa -johtoryhmä vastaa kokonaisuudesta ja siitä, että hyvinvointisuunnitelman tavoitteet, toimenpiteet ja teot sekä toimijoiden yhteinen työ ja sen kehittäminen huomioidaan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi toteutetaan valtuustokauden strategian arviointiaikataulun mukaisesti. Tämän lisäksi ikäryhmäkohtaiset asiantuntijaryhmät seuraavat ikäryhmäkohtaisten hyvinvointisuunnitelmien tekojen toteutusta vuosittain ja raportoivat niiden edistymisestä Hyvinvointia rakentava Vantaa -johtoryhmälle ja vaikuttamistoimielimille.

Työikäisten ja nuorten aikuisten ikäryhmäkohtaisesta hyvinvointisuunnitelmasta on vastannut asiantuntijatyöryhmä, johon ovat kuuluneet seuraavat henkilöt:

Hanna Hänninen: puheenjohtaja, Nuorten aikuisten palveluiden päällikkö, Nuoriso- ja yhteisöpalvelut

Anu Anttila: sihteeri, Suunnittelija, Yhteiset palvelut

Laura Metso: sihteeri, Projektiasiantuntija, Liikuntapalvelut

Heli-Kaarina Degerman: Koulutuspäällikkö, Aikuisopisto

Reeli Karimäki: Kulttuuripäällikkö, Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

Hanna Sauli: Asiakkuuspäällikkö, Työllisyyspalveluiden kuntakokeilu

Jani Raivio: Liikunnansuunnittelija, Liikuntapalvelut

Suvi Linden: Asiakkuuspäällikkö, Työllisyyspalveluiden kuntakokeilu

Ulla Kauranen: Hankepäällikkö, Työllisyyspalveluiden kuntakokeilu

Hanna Kukkonen: Kehittämispäällikkö, Toisen asteen koulutuksen palvelualue

Taru Patrikainen: Projektikoordinaattori, Liikuntapalvelut

Eeva Ahte: Kehittämispäällikkö vs., Toisen asteen koulutuksen palvelualue

Minna Ryhänen: Tehtäväaluepäällikkö, Aikuissosi-aalisyö, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Saara Nykänen: Suunnittelija, Työllisyyspalveluiden kuntakokeilu

IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN
**HYVINVOINTI-
SUUNNITELMA**
2023–2025

Vantaa
Vanda

SISÄLLYS

IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2023–2025

1 JOHDANTO	92
2 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTI	93
3 IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUT VANTAALLA	95
3.1 Kaupunkiympäristön toimialan palvelut	96
3.2 Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialan palvelut	97
3.2.1 Kulttuuri- ja kirjastopalvelut	97
3.2.2 Liikuntapalvelut	98
3.2.3 Elinikäinen oppiminen	100
3.2.4 Nuoriso- ja yhteisöpalvelut	100
3.3 Kaupunkistrategian ja johdon toimialan palvelut	101
3.3.1 Kuntalaispalvelut	101
4 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN OSALLISUUS JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUDET VANTAALLA	102
4.1 Vantaan kaupungin vanhusneuvosto	103
4.2 Vantaan kaupungin vammaisneuvosto	104
4.3 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vanhusneuvosto	105
5 KUMPPANUUDET	106
5.1 Vantaan ja Keravan hyvinvointialue	107
5.2 Yhdistys- ja järjestötoiminta	108
5.3 Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt	109
5.4 Helsingin seudun liikenne	109
6 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TEOT	110
7 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUS, SEURANTA JA ARVIOINTI	113

1 JOHDANTO

Kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6. §:n 3. momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista säädetyn lain (2012/980) tarkoituksena on:

- Tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista.
- Parantaa ikääntyneen väestön mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja tarvitsemiensa palvelujen kehittämiseen kunnissa ja hyvinvointialueilla.
- Parantaa iäkkään henkilön mahdollisuutta saada laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja sekä ohjausta muiden tarjolla olevien palvelujen käyttöön yksilöllisten tarpeittensa mukaisesti ja riittävän ajoissa silloin, kun hänen heikentynyt toimintakykynsä sitä edellyttää.
- Vahvistaa iäkkään henkilön mahdollisuutta vaikuttaa hänelle järjestettävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sisältöön ja toteuttamistaan sekä osaltaan päättää niitä koskevista valinnoista.

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma on osa kaupunkitasoista hyvinvointisuunnitelmaa. Kaupunkitasoisessa hyvinvointisuunnitelmassa on kuvattu kaupungin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työn tavoite ja tarkoitus, rakenne, yhteys kaupungin strategiatyöhön sekä kaupunkitasoisesti sovitut toimenpiteet. Ikäkausittaisiin suunnitelmiin, kuten ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelmaan, on puolestaan kirjattu kunkin ikäryhmän hyvinvointia tukevat teot.

2 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTI

Vantaalla asui vuonna 2021 noin 37 500 yli 65-vuotiasta, joista 75 vuotta täyttäneitä ja sitä vanhempia oli noin 16 300. Vantaan väestö ikääntyy nopeasti, ja vähintään 75 vuotta täyttäneitä tulee olemaan Vantaalla vuoden 2030 väestöennusteen mukaan jo noin 23 500. Ikääntyneeseen väestöön liittyen voidaan todeta, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella asuvista 75 vuotta täyttävistä ja sitä vanhemmista lähes kaikki asuvat kotona, ja heistä puolet asuu yksin. Luku on kansallista keskitasoa ja yhtäläinen Vantaan ja Keravan välillä.

10 prosentilla yli 75-vuotiaista ikääntyneistä on suuria vaikeuksia itsestään huolehtimisessa. Vastaava osuus yli 75-vuotiaista kokee myös saavansa arkipäivän askareissa riittämättömästi tai ei lainkaan apua. Huomionarvoista on, että naisten osuus on näissä lähes kaksinkertainen miehiin nähden. Palveluiden fyysisen saavutettavuuden merkitys korostuu yli 65-vuotiailla. Vantaalla 69 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä ja sitä vanhemmista asuu enintään 500 metrin etäisyydellä päivittäistavarakaupoista.

Yksinäiseksi itsensä kokee 8,9 prosenttia yli 65-vuotiaista vantaalaisista. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on lähes tuplaantunut ikääntyneiden keskuudessa. Kuitenkin vantaalaisilla ikääntyneillä on yksinäisyyden kokemusta hieman vähemmän verrattuna koko maan ikääntyneisiin. Kotihoidon RAI-arvioiduista asiakkaista 28 prosenttia tunsi itsensä yksinäiseksi vuonna 2022. Vastaavasti palvelutalossa asuvista 18 prosenttia tunsi itsensä yksinäiseksi. Psykkisesti merkittävästi kuormituneiden osuus ikääntyneissä on Vantaalla kasvanut. Suunta on sama valtakunnallisesti, mutta Vantaalla osuus on hieman suurempi ja kasvu voimakkaampaa. (Vantaan hyvinvointikatsaus 2022).

Vantaan hyvinvointikatsauksen (2022) mukaan ikääntyneissä elämänlaatunsa hyväksi kokeneiden osuus on kasvanut kahden vuoden aikana yli viisi prosenttiyksiköä. 60 prosenttia yli 65-vuotiaista vantaalaisista kokee siis elämänlaatunsa hyväksi. Suunta on sama myös maanlaajuisesti, mutta Vantaalla osuus on kasvanut enemmän kuin koko maassa. Vantaalla ikääntyneiden tyytyväisyys asuinalueen olosuhteisiin on myös hieman suurempi kuin koko maassa. Yli 65-vuotiaista 86 prosenttia on tyytyväisiä asuinalueensa olosuhteisiin. Asuinalueeseen tyytyväisten osuus on noussut.

Suurin osa vantaalaisista ikääntyneistä ei liiku terveysliikuntasuosituksen mukaan riittävästi. Yli 65-vuotiaista vain 36,3 prosenttia liikkuu tarpeeksi. Ikääntyneistä vain noin kolmannes käyttää suosituksen mukaisesti (vähintään 500 g/päivä) kasviksia ja hedelmiä. Yli 65-vuotiaista 5,8 prosenttia tupakoi, ja 38,6 prosenttia käyttää suosituksen mukaan liikaa alkoholia (AUDIT-C). Lihavien osuus yli 65-vuotiaista on 17,6 prosenttia. Melkein puolet yli 65-vuotiaista on ottanut influenssarokotteen.

”Vantaalaisista eläkeläisistä 32 prosenttia kertoo, että ei useimmiten saa digitukea, kun sitä tarvitsee.”

Vanhuuseläkettä saa 39 332 vantaalaista, ja keskimääräinen eläke on 1947 €/kk. Helsingissä keskiarvo on 2159 ja Espoossa 2341. Tämän lisäksi Vantaalla toimeentulotukea saa noin 1500 yli 65-vuotiasta.

Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus on yleisesti laskenut Vantaalla, poikkeuksena yli 65-vuotiaat. Ikääntyneiden vantaalaisten aktiivinen osallistuminen järjestötoimintaan on kasvanut vuodesta 2018. Kun katsotaan kaikkia ikäluokkia, osallisuusindikaattorin perusteella Vantaalla asuvat kokevat osallisuutta hieman vähemmän kuin pääkaupunkiseudulla keskimää-

rin. Osallisuuden kokemuksessa ei ole suuria alueellisia eroja. (Vantaan hyvinvointikatsaus 2022.)

Vantaalaisista eläkeläisistä 32 prosenttia kertoo, että ei useimmiten saa digitukea, kun sitä tarvitsee. Iäkäämmät vastaajat toivovat saavansa digitukea etenkin kasvokkain. Vanhimmat ikäryhmät arvioivat selvästi nuorempia harvemmin pystyvänsä tekemään itsenäisesti arkipäivän digiasiointoja (esimerkiksi digilaitteen peruskäyttö, verkkoasiointi, päivittäminen, tiedoston tallentaminen tai liittäminen sähköpostiin, tilin luominen yms.). (Vantaan hyvinvointikatsaus 2022.)

Lähteet:
[Sotkanet](#) ja [Vantaan hyvinvointikatsaus 2022](#)

Lisätietoa ikääntyneiden vantaalaisten hyvinvoinnista löytyy myös seuraavista sivustoista:

[Tilasto- ja tutkimustietoa Vantaasta](#)

[Hyvinvointikompassi](#)

[Terveystemme.fi](#)

3 IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUT VANTAALLA

Vantaan kaupunki tarjoaa laajamittaisesti erilaisia palveluita ikääntyneiden hyvinvoinnin lisäämiseksi. Vuoden 2023 alussa voimaan tullut sosiaali- ja terveystoimen uudistus on muuttanut hyvinvointipalveluiden rakennetta merkittävästi.

Ikääntyneen väestön palvelut voidaan jakaa kaikille asukkailla tarkoitettuihin perustason palveluihin, kuten erilaisiin kulttuuri-, liikunta- ja muihin vapaa-ajanpalveluihin sekä sellaisiin erityispalveluihin, joihin pääsy vaatii jonkinlaisen palvelutarpeen tai hoidon arvioinnin. Suuri osa hyvinvointialueen tuottamista vanhuspalveluista on tällaisia erityispalveluja, ja vastaavasti kunta järjestää perustason palveluja. Ikäihmisistä enin osa käyttää kaikille tarkoitettuja perustason palveluja, kuten kirjastoa ja liikuntapalveluja. Erityispalveluja (esimerkiksi asumispalvelut, kotihoito, sairaala) käyttää

vain 10,5 prosenttia yli 65-vuotiaista (Kuuden suurimman kaupungin vanhusten sosiaali- ja terveystoimen palvelut ja kustannukset vuonna 2021, 19).

Tässä hyvinvointisuunnitelmassa käsittelemme vain niitä palveluita, jotka Vantaan kaupunki tuottaa yksin tai yhteistyössä muiden kumppaneidensa kanssa. Lisäksi esittelemme läheisten kumppaneiden olennaisesti kaupunkiin liittyviä ikääntyneisiin kohdistuvia palveluita. Hyvinvointialueelta emme nosta esiin kuin sellaisen, joka tehdään selkeässä yhteistyössä kaupungin kanssa.

3.1 KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALAN PALVELUT

Vantaan kaupungin kaupunkiympäristön toimiala vastaa

- kestävän kaupunkikehityksen edistämisestä
- kaavoituksesta ja maankäytön suunnittelusta sekä rakennusvalvonnasta
- julkisen kaupunkitilan suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta
- liikennesuunnittelusta ja pysäköinninvalvonnasta
- ympäristönsuojelusta ja ympäristöterveydenhuollosta
- maanhankinnasta ja -luovutuksesta
- kaupungin toimitiloista.

Kaikki asuminen ja liikkuminen tapahtuu rakennetussa ympäristössä, joten toimialan päätöksillä ja suunnitelmilla on suuri merkitys jokapäiväiseen arkeen, esimerkiksi esteettömyyden ja saavutettavuuden kautta. Kaavoituksella ja suunnittelulla voidaan vaikuttaa esimerkiksi alueiden välisiin hyvinvointieroihin ja palvelujen sijainteihin.

Kaavoituksen lisäksi toimialan näkyvimpiä tehtäviä ovat muun muassa rakennuslupien myöntäminen, kaupungin toimitilojen rakennuttaminen, kunnallistekniikan, katujen ja puistojen suunnittelu, toteutus ja kunnossapito sekä ympäristönsuojelu.

Tärkeä teema maankäytön suunnittelussa on vuorovaikutus asukkaiden kanssa. Suunniteltavista hankkeista järjestetään joka vuosi lukuisia vuorovaikutustilaisuuksia, joissa esiin tuodut näkökulmat huomioidaan suunnitteluprosessissa. Merkittävien hankkeiden päätöksenteossa kuullaan myös tärkeitä edunvalvontaryhmiä, kuten vanhusneuvostoa.

Kaupunkiympäristön toimialalla edistetään ikääntyneiden liikkumismahdollisuuksia ja palvelujen saavutettavuutta sekä esteettömyyttä aina uutta suunniteltaessa sekä erilaisten kehittämishankkeiden kautta. Vuonna 2023 on käynnistynyt kaksi erityisesti ikääntyneiden liikkumismahdollisuuksia ja osallistumista edistävää hanketta.

Turvalliset ja esteettömät reitit Vantaan ikäihmisille (TERVI)

Hankkeessa kehitetään Vantaan kaupungin julkisen kaupunkiympäristön (kadut ja puistot) kävely-ympäristöjen turvallisuutta ja esteettömyyttä. Kohderyhminä ovat erityisesti ikäihmiset sekä liikkumis- ja toimimisekselliset. Hankkeessa kehitetään turvallisen kaupunkiympäristön suunnittelun toimintamalleja sekä lisätään eri osapuolten ymmärrystä kaikkia palvelevista kävelyn olosuhteista ja eri liikkujaryhmien toiveista ja tarpeista.

Kävely-ympäristö ja palveluiden saavutettavuus Vantaan Korsossa ja Hakunilassa

Hankkeessa tarkastellaan sitä, miten palvelujen saavutettavuus kävellessä toteutuu Korsossa ja Hakunilassa kahden keskeisen kävelijäryhmän eli ikääntyneiden sekä lasten ja nuorten kannalta, huomioiden läpäisyperiaatteella myös toimintaesteet. Palvelujen saavutettavuuden lisäksi arvioidaan liikkumisen turvallisuutta ja esteettömyyttä sekä kokemusta ympäristön viihtyisyydestä. Hankkeessa yhdistellään eri tutkimusmenetelmiä – esimerkiksi kävelylabrat, haastattelut, työpajat ja esteettömyysauditoinnit – siten, että pystytään samalla arvioimaan kaupunkiympäristön käveltävyyttä kokonaisvaltaisesti ja vuorovaikutteisesti osallistujien kanssa.

3.2 KAUPUNKIKULTTUURIN JA HYVINVOINNIN TOIMIALAN PALVELUT

3.2.1 KULTTUURI- JA KIRJASTOPALVELUT

Kulttuuritoiminnat ja tilat

Kulttuurinen seniorityö ja kulttuuriluotsitoiminta ovat kulttuuri- ja kirjastopalveluiden puolella ikääntyneelle väestölle suunnattua toimintaa. Kulttuurisen seniorityön tavoitteena on tuoda ikääntyneiden vantaalaisten elämään ja arkeen erilaisia kulttuuri- ja taide-elämyksiä ja -kokemuksia. Niihin kuuluu niin esityksiä, konsertteja, näyttelyitä kuin erilaisia tapahtumia ja festivaalejakin.

Kohdennettua kulttuurista vanhustyötä viedään erityisesti kaupungin omiin vanhustenkeskuksiin, palvelutaloihin ja päivätoiminnan ryhmiin. Tarjolla on vaihtuvia taidenäyttelyitä, teatteria, konsertteja ja työpajoja. Vuodesta 2017 asti on järjestetty ensimmäinen ikäihmisille suunnattu valtakunnallinen, usealla paikkakunnalla toteutettu Armas-festivaali, joka on ollut vuosittain tärkeä juhla. Vanhustenviikolla lokakuussa järjestetään myös paljon senioreille suunnattuja tapahtumia ympäri Vantaata.

Kulttuuriluotsitoiminta on kulttuuripalvelujen vapaaehtoistoimintaa ja olennainen osa Vantaan kulttuurista vanhustyötä. Sen tavoitteena on saada yhä useampi ikäihminen uskaltamaan lähteä uusiin kulttuurikoke-

muksiin turvallisesti aiheeseen perehtyneen kulttuuriluotsin seurassa. Kulttuuriluotsin kanssa voi lähteä tutustumaan eri kulttuurikohteisiin museoista teattereihin ja oopperasta kulttuuritaloihin.

Kulttuuripalvelujen avustuspäärahoista myönnetään myös toiminta-avustuksia vantaalaisten eläkeläis- ja veteraanijärjestöjen kulttuuritoimintaan. Se tarkoittaa pääasiassa yhdistysten kulttuuriharrastuskerhoja ja yhdistysten tekemiä taide- ja kulttuurimatkoja. Myös yksittäisiä seniori-ikäisille suunnattuja tapahtumia tuetaan kohdeavustuksin.

Kirjastopalvelut

Kaupunginkirjaston toimipisteet ovat esteettömiä. Useimmat palvelut sopivat ja ovat avoimia jokaiselle ikään tai terveyteen katsomatta. Kirjaston aineistot valitaan siten, että ne kattavat kaikki elämän- ja kiinnostuksen alueet, ja niitä on saatavissa myös äänikirjoina. Tietyin ehdoin kaikenlaista kirjaston materiaalia voi saada myös suoraan kotiin toimitettuna joko kirjaston kotipalvelun tai Celia-kirjaston kautta. Kirjaston tapahtumiin ja lukupiireihin ovat kaikki terveilleitä. Erikseen sovittaessa on mahdollista osallistua myös erityiseen kirjallisuusterapiaan, jonka puitteissa käsitellään elämän vaikeitakin hetkiä, surua tai sairautta.

Kirjaston laitteet, kuten tietokoneet ohjelmistoinen, kopiokoneet ja tulostimet, ovat maksutta kaikkien käytettävissä. Myös tiloja voi käyttää tapaamiseen, työskentelyyn, kokoontumiseen tai pienimuotoisten näyttelyiden järjestämiseen. Eläkeikäisten tietotekniik-

kayhdistys Enter ry tarjoaa kirjastoissa vertaisopastusta tietokoneen, älypuhelimien, sovellusten ja sosiaalisen median käytön opiskeluun. Myös kaupungin omat Pilviagentit opastavat laitteiden ja sähköisten palveluiden käytössä.

Kirjastossa voi iäkkäämpikin ihminen työskennellä vapaaehtoisena, esimerkiksi koululaisten läksyapuna.

3.2.2 LIIKUNTAPALVELUT

Ohjattu liikunta

Liikunnan palvelualueen ohjatun liikuntatoiminnan tarjonnasta löytyy runsaasti vaihtoehtoja seniori-ikäisille liikkujille. Tarjolla on eritasoisia ja -sisältöisiä jumppia, vesijumppia ja ohjattuja kuntosaliryhmiä. Senioreille suunnattuja ryhmiä järjestetään viikoittain lähes 200. Tarjolla on myös maksuttomia, kaikille avoimia virtuaalijumppia ohjatun liikunnan nettisivuilla. Sivuille ei tarvitse kirjautua erikseen. Ohjatun liikunnan kausilla viikoittaisia livevirtuaalijumppia on 2–3, ja milloin vain katsottavissa olevia erisisältöisiä tallenteita löytyy noin 20 kappaletta. Kesäkaudella järjestetään ohjattuja liikuntaryhmiä ulko- ja sisätiloissa sekä erilaisia testitapahtumia. Virtuaalijumppien live-lähetykset jatkuvat myös kesäkaudella, ja viikoittain livejumppia on tarjolla 6–10.

Sporttikortti 70+

70 vuotta täyttäneet vantaalaiset pääsevät maksutta Vantaan kaupungin liikunnan palvelualueen hallinnassa oleviin uimahalleihin ja kuntosaleille arkisin ennen kello 16:00 (poikkeuksena Korson uimahalli ja Koivukylän vanhustenkeskuksen kuntosali, näihin maksuton sisäänpääsy kaikkina aukioloaikoina). Maksutonta käyttöä varten asiakkaat saavat Sporttikortin.

Vertaisohjattu toiminta

Liikunnan palvelualue koordinoi viikoittain toimivia vertaisohjattuja liikuntaryhmiä yhdessä 80 vapaaehtoistoimijan kanssa. Ryhmät on suunnattu 60 vuotta täyttäneille vantaalaisille. Tarjolla on kuntosaliryhmiä (62 kpl) sekä mahdollisuus pelata bocciaa (1 ryhmä) ja sulkapalloa (1 ryhmä).

Hyvinvointimentorointi ja liikuntaneuvonta

Liikkumiseen ja muiden hyvien elintapojen edistämiseen voi saada tukea maksutta Vantaalla järjestettävän elintapa- ja liikuntaneuvonnan myötä. Elintapaohjausta toteutetaan kuudella terveysasemalla ja se koostuu kahdesta eri palvelusta: pidempikestoisesta hyvinvointimentoroinnista ja lyhytkestoisemmasta liikuntaneuvonnasta. Terveysaseman henkilökunnalla on mahdollisuus ohjata potilaitaan palveluiden pariin. Toiminnasta vastaa Vantaan kaupungin liikunnan palvelualue, mutta sitä toteutetaan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Toiminta on suunnattu vantaalaisille aikuisille, jotka kuuluvat elintapasairauksien riskiryhmiin elintapojensa puolesta. Asiakkaan terveyttä edistäviin muutoksiin käytetään tukena mobiilisovellusta, jonka avulla asiakas pääsee maksutta tutustumaan ammattilaisten tuottamaan sisältöön ja olemaan yhteydessä henkilökohtaiseen mentoriinsa. Lisäksi asiakkaiden prosessin tueksi on perustettu vertaistoimintaa ja toimintaan osallistuville on tarjolla mm. erilaisia liikuntakokeiluja.

Ikiliikkujat

Ikiliikkujat-hanke aloitettiin Vantaan kaupungilla 2020 elokuussa. Hankkeessa on kehitetty Senioripaku, joka kurvaa erilaisiin senioreiden tapaamisiin ja kohtaamisiin aktivoiden senioreiden toimintaa. Lisäksi hankkeessa pilotoidaan Sporttikaveritoimintaa ikääntyneille. Toiminnan tavoitteena on aktivoida vähän liikkuvien senioreiden arkea ja ohjata heitä liikuntapalveluiden pariin mielenkiinnon kohteiden mukaan. Hankkeessa järjestetään ulkoiluystäväkoulutuksia tukemaan vapaaehtoisten ulkoiluystävien toimintaa ja tuomaan uusia vapaaehtoisia mukaan yhteistyössä Ikäinstituutin ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kanssa. Lisäksi yhdistystoimijoille järjestetään koulutusta siitä, miten omaan yhdistystoimintaan voi lisätä aktiivisuutta tapaamisten yhteyteen. Hanke on saanut jatkorahoituksen ja jatkuu ainakin 31.12.2023 saakka.

Ravitsemusneuvonta

Vantaan kaupungin Hyvinvointikertomus tutuksi ja terveellinen ravitsemus tavaksi -hanke (2022-2024) tarjoaa matalan kynnyksen ravitsemusneuvontaa sähköpostitse, chat-palveluna sekä puhelimitse. Ravitsemusneuvonnasta voi kysyä apua mihin tahansa syömiseen tai ruokaan liittyvään asiaan. Palvelu on maksuton ja avoin kaikille kuntalaisille. Kaupungin ravitsemusasiantuntija vierailee pyynnöstä myös senioriyhdistyksissä tai muissa tapahtumissa luennoimassa.

3.2.3 ELINIKÄINEN OPPIMINEN

Aikuisopisto

Vantaan aikuisopiston ohjelmassa on vuosittain noin 2000 kurssia, joille muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta ikäihmiset ovat tervetulleita. Erityisesti ikäihmisille suunnattuja kursseja ja luentosarjoja tarjotaan useissa aineissa (esimerkiksi kielet, kotitalous, yhteiskunnalliset aineet ja tietotekniikka). Aikuisopistolla järjestetään myös yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa ikäihmisille kohdennettu ravitsemusluennon ja ruoanlaittokurssin yhdistelmä. Kaikissa aineissa tarjotaan myös päiväkursseja, jotka ajankohtansa puolesta sopivat ikääntyneille. Koko kurssitarjonta löytyy osoitteesta: <https://aikuisopisto.vantaa.fi/fi/aikuisopiston-kurssit>

”Asukastilat tarjoavat mahdollisuuden kohtaamiseen, yhdessä tekemiseen ja osallistumiseen.”

3.2.4 NUORISO- JA YHTEISÖPALVELUT

Asukastilat

Asukastilat toimivat kaikille vantaalaisille yhteisinä olohuoneina. Ne tarjoavat mahdollisuuden kohtaamiseen, yhdessä tekemiseen ja osallistumiseen.

Asukastiloihin voi aukioloaikojen puitteissa piipahtaa koska tahansa vaikka kahville, juttelemaan muiden kanssa tai kysymään neuvoa. Asukastiloissa järjestetään monenlaista harraste-, kerho- ja virkistystoimintaa. Asukastiloissa on asiakastietokoneita sekä mahdollisuus saada digitukea tietokoneella asiointiin. Asukastiloissa järjestetään aukiolon puitteissa sovittuina päivinä yhteisölounaita, jonne ovat kaikki asukkaat tervetulleita. Yhteisölounailta hyödynnetään Yhteisen pöydän kautta tulevaa ruokahävikkiä.

Asukastilan toiminta on aina maksutonta. Asukastilat ovat kaikenlaisesta syrjinnästä vapaita alueita. Kaupungin asukastiloista vastaavat pääasiassa kaupungin yhteistyöntekijät, jotka tekevät päivittäin yhteistyötä asukastilan vapaaehtoisten sekä alueen toimijoiden ja järjestöjen kanssa. Asukastilojen yhteisökahveille ovat kaikki tervetulleita. Yhteisökahveilla tullaan tutuiksi ja kehitetään yhdessä asukastilan yhteisöllisiä pajoja ja tapahtumia.

Asukastilojen käyttövuoroja varataan Timmi-tilavarausjärjestelmän kautta, paitsi asukastila Rubiinin tilat. Vakiokäyttövuorolaisille löytyy asukastiloilta järjestölokeraita tavaroiden säilytykseen.

3.3 KAUPUNKISTRATEGIAN JA JOHDON TOIMIALAN PALVELUT

3.3.1 KUNTALAISPALVELUT

Vantaa-info

Vantaa-info tarjoaa Vantaan kaupungin ja yhteistyökumppaneiden palveluihin liittyvää yleisneuvontaa ja tukea palveluihin hakeutumisessa. Asiakkaan tarvitsemat palvelut etsitään yhdessä ja asiakkaan tarpeita kuunnellen. Vantaa-infoon voi ottaa yhteyttä puhelimitse, sähköpostilla, chatissa tai asioimalla asiointipisteissä. Asiointipisteissä on tarjolla neuvontaa monikielisesti. Vantaa-infosta saa digitukea. Vantaa-infon digituki on Vantaan kaupungin sähköisen asioinnin ja palveluiden käytön tukea. Ohjaamme asiakkaita kaupungin ja yhteistyökumppaneiden, kuten HSL:n ja Kelan sähköisiin palveluihin. Lisäksi autamme asiakastietokoneiden ja oheislaitteiden kuten skannerin käytössä.

Vantaa-infossa voidaan etsiä sopivat julkisen liikenteen reitit asiointi- ja vapaa-ajan menoihin. Tiloissa järjestetään infoja ja neuvontaa senioreita kiinnostavista teemoista. Vantaa-infosta saa hankittua yli 70-vuotiaille vantaalaisille tarkoitettua liikuntapalveluiden Sporttikortin, joka oikeuttaa maksuttomaan uimahallien ja niiden kuntosalien käyttöön määriteltynä aikana.

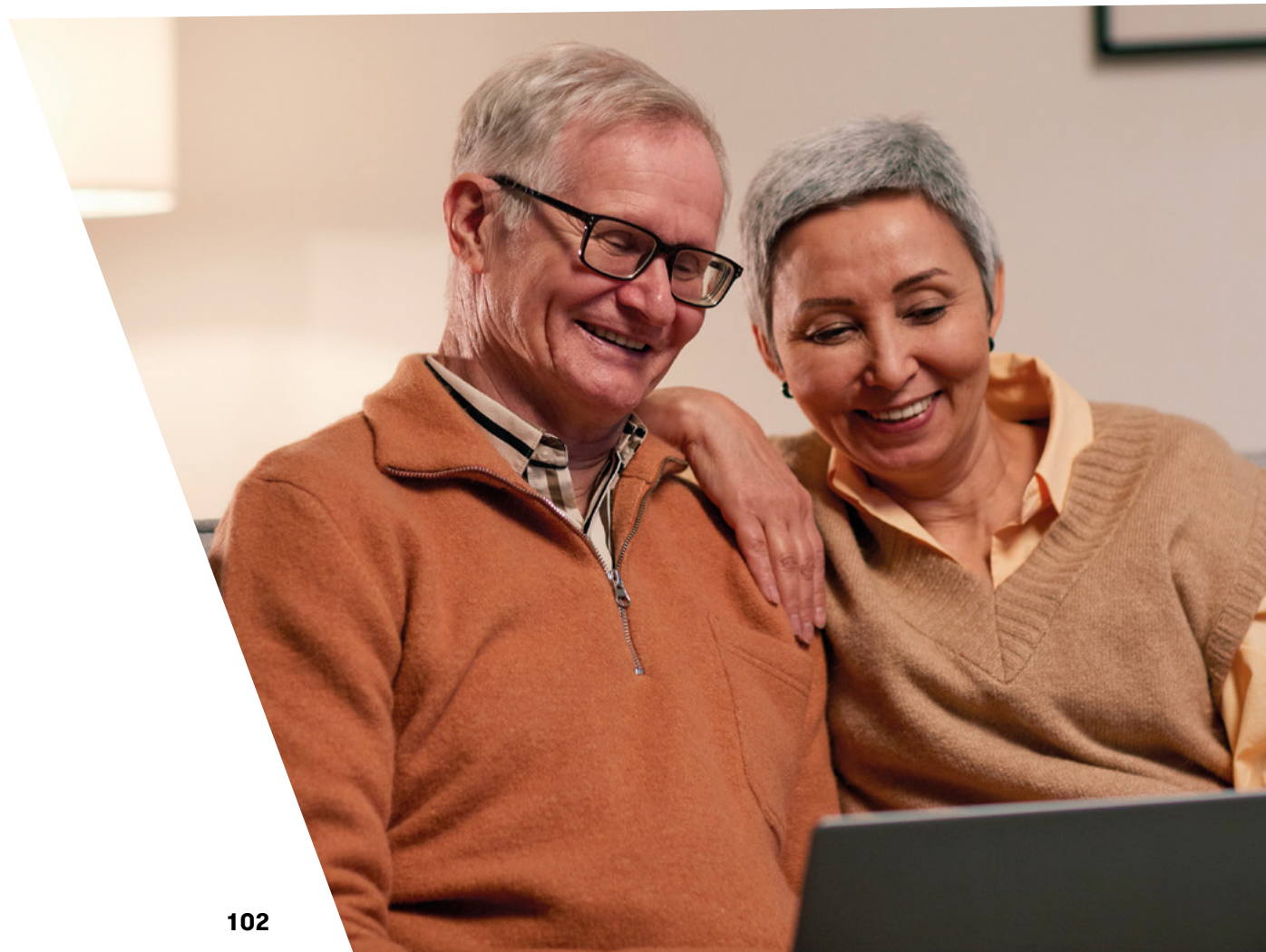

4 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN OSALLISUUS JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUDET VANTAALLA

Ikääntyneellä väestöllä on perustuslain ja kuntalain määräämä oikeus osallistua ja vaikuttaa heihin koskeviin asioihin. Vantaalla osallisuutta rakennetaan koko väestön keskuudessa koko kaupunkiorganisaatiota läpileikkaavan Osallistuva Vantaa 2022–2025-ohjelman puitteissa.

Vantaalla toimii useita vaikuttamistoimielimiä, joista nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto ovat lakisääteisiä. Näiden lisäksi Vantaalla toimii myös monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta, svenska kommittén sekä paikallisromanityöryhmä. (Lue vaikuttamistoimielinten esittelyt hyvinvointisuunnitelman yleisestä osasta luvusta 3.2.)

Edustuksellisen vaikuttamisen näkökulmasta ikääntyntä väestöä erityisesti koskettavat vaikuttamistoimielimet vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Ikääntyneen väestön osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien näkökulmasta olennaisia toimijoita ovat muun muassa erilaiset yhdistykset ja järjestöt Vantaalla. Yhdistyksistä ja järjestöistä on kirjoitettu lisää kumppanuuksien kohdalla luvussa 5.

4.1 VANTAAN KAUPUNGIN VANHUSNEUVOSTO

Vanhusneuvosto on kuntalain 27 §:ssä tarkoitetulla tavalla Vantaan ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asetettu vaikuttamistoimielin. Vanhusneuvosto osallistuu ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen arviointiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Sen tehtävänä on edistää ikääntyneen väestön mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien palvelujen suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan. Lisäksi neuvosto ottaa kantaa ja antaa lausuntoja asioista, joilla on vaikutusta iäkkään väestön elinoloihin ja iäkkäiden henkilöiden palveluihin. Vanhusneuvosto tekee aloitteita kaupunginhallitukselle vanhusneuvoston kohderyhmää koskevissa asioissa. Tehtävänsä toteuttamiseksi vanhusneuvosto osallistuu aktiivisesti Vantaan ikääntymispoliittisen ohjelman ja sen toimeenpanosuunnitelman seurantaan, suunnitteluun ja toteuttamiseen yhdessä kaupungin toimialojen ja työryhmien kanssa. Vantaalla vanhusneuvosto on toiminut jo vuodesta 1999 asti.

4.2 VANTAAN KAUPUNGIN VAMMAISNEUVOSTO

Vantaan vammaisneuvosto on kuntalain 28. §:ssä tarkoitettulla tavalla kaupungin ja sen alueella toimivien vammaisten henkilöiden, heidän omaistensa ja vammaisjärjestöjen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asetettu vaikuttamistoimielin. Vammaisneuvoston tehtäviin kuuluu mm. vammaisten henkilöiden vaikutusmahdollisuuksien edistäminen, kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan osallistuminen sekä lausuntojen antaminen vammaisia henkilöitä koskevissa asioissa. Lisäksi neuvosto osallistuu vammaisiin henkilöihin kuuluvan väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen arviointiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Vammaisneuvostotoiminnan tavoitteena on edistää vammaisten ihmisten yhdenvertaisuutta muiden kuntalaisten kanssa sekä edistää Vantaan kaupungin esteettömyyttä. Kaupunginhallitus nimeää vammaisneuvoston edustajat, ja vammaisneuvosto koostuu vammaisjärjestöjen sekä kaupungin eri toimialojen ja seurakuntayhtymän edustajista. Lisäksi laki määrää, että vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja heitä edustavilla järjestöillä tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus. Vammaisjärjestöjen edustajien erityisasiantuntemus on merkittävä voimavara kaupungille. Vammaisneuvoston jäsenillä on laaja-alaista sekä ajankohtaista vammaisasioihin

liittyvää erityisasiantuntemusta. Vammaisneuvoston rakennusryhmä kokoontuu säännöllisesti ja laatii esteettömyyslausunnot julkisista rakennuskohteista. Vammaisten ihmisten oikeuksien ja elämäntilanteen huomioiminen päätöksenteossa taataan jatkuvalla viranomaisten ja kansalaisten vuorovaikutuksella. Vantaalla vammaisneuvosto on toiminut kaupungissa jo vuodesta 1979 lähtien.

”Vammaisten ihmisten oikeuksien ja elämäntilanteen huomioiminen päätöksenteossa taataan jatkuvalla viranomaisten ja kansalaisten vuorovaikutuksella.”

4.3 VANTAAN JA KERA VAN HYVINVOINTIALUEEN VANHUSNEUVOSTO

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vanhusneuvosto on hyvinvointialuelain (611/2021) 32. §:n mukainen vaikuttamistoimielin, jonka tarkoituksena on varmistaa ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet hyvinvointialueen toimintaan. Vanhusneuvoston tehtävänä on ottaa kantaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vanhusneuvosto arvioi olevan merkitystä ikääntyneen väestön ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta. Hyvinvointialueen vanhusneuvoston yhdeksän jäsentä on valittu Vantaan ja Keravan vanhusneuvostojen jäsenistä siten, että hyvinvointialueen vanhusneuvostossa on Vantaan vanhusneuvostosta kuusi edustajaa ja Keravan vanhusneuvostosta kolme edustajaa.

5 KUMPPANUUDET

Vantaan kaupungin toiminta-alueella toimii useita yhdistyksiä ja järjestöjä, jotka tarjoavat paljon erilaista toimintaa ikääntyneille.

Kaupunki tekee järjestöjen kanssa eri tavoin yhteistyötä ja mahdollistaa kansalaistoimintaa muun muassa avustuksin ja tarjoamalla toiminnalle tiloja. Muita merkittäviä kumppaneita ovat muun muassa seurakunnat, muut uskonnolliset yhteisöt sekä sote-uudistuksen myötä tullut Vantaan ja Keravan hyvinvointialue.

5.1 VANTAAN JA KERAVAN HYVINVOINTIALUE

Vuoden 2023 alusta käynnistynyt Vantaan ja Keravan hyvinvointialue hoitaa sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut myös vantaalaisille. Hyvinvointialueelle on määritelty seuraavat toimialat: lasten, nuorten ja perheiden palvelut, aikuissosiaalityö ja vammaispalvelut, vanhusten palvelut, terveydenhuollon palvelut sekä pelastustoimen palvelut ja konsernipalvelut. Yhteistyötä hyvinvointialueen toimialojen sekä kaupungin palvelualueiden kanssa tehdään monin eri tavoin.

Vantaa-info tuottaa myös Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen asiakaspalvelua yleisneuvonnan ja -ohjauksen osalta. Tähän sisältyy myös digituen an-

tamista ja puheluiden yhdistämistä eteenpäin hyvinvointialueen yleisiin neuvontanumeroihin. Vantaa-infon asiointipisteet toimivat myös hyvinvointialueelle menevän kirjepostin vastaanottoaikoina.

Yhteisöllisyyttä edistävät ikäystävälliset kylät -hanke

Hankkeen tavoitteena on luoda kaksi ikäystävällisen kylän konseptia: toinen Katriinaan Kivistön alueelle ja toinen Hakunilaan. Konseptit sisältävät ideoita, suunnitteluohjeita ja -periaatteita tulevia asuinalueita ja palveluita varten.

Konsepteja on luotu syksyn 2022 aikana palvelumuotoilun menetelmin yhdessä ikääntyvien ihmisten, työntekijöiden, Vantaan kaupungin eri yksiköiden ja kokemusasiantuntijoiden kanssa. Lisäksi Osallistuva Vantaa -alustalla oli kysely, johon saattoivat vastata kaikki asukkaat. Konseptit valmistuivat huhtikuussa 2023, jonka jälkeen niitä on testattu Tikkurilan vanhuskeskuksen suunnittelutyössä. Ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma on rahoittanut hanketta.

5.2 YHDISTYS- JA JÄRJESTÖTOIMINTA

Vantaalla toimii useita aktiivisia paikallisia eläkeläisjärjestöjä. Järjestöt tarjoavat jäsenilleen mm. säännöllistä kerhotoimintaa (mm. liikunta-, käsityö-, keilailu- ja kuorolaulukerhoja), retkiä, tapahtumia ja luentoja. Eläkeläisjärjestöjen lisäksi Vantaalla toimii useita potilas- ja vammaisjärjestöjä sekä niiden paikallisyhdistyksiä. Yhdistykset tarjoavat jäsenilleen vertaistukea ja monipuolisesti erilaista toimintaa. Yhdistysten kautta on saatavilla vertaistukea mm. muistisairauksiin (Vantaan Muistiyhdistys ry, Uudenmaan Muistiluotsi), sydänsairauksiin (Vantaan Sydän ry), diabetekseen (Vantaan Diabeteksen Vertaistuki ry / Pääkaupunkiseudun Diabetesyhdistys ry), hengityssairauksiin (Vantaan Hengitysyhdistys) ja aivoverenkiertohäiriöihin (Uudenmaan AVH-yhdistys ry /Vantaan AVH-kerho) .

Vantaa tekee monin tavoin yhteistyötä järjestöjen kanssa. Avustusten ja tilojen lisäksi monenlainen yhteistyö ja yhteinen kehittäminen on Vantaalle elintärkeää. Esimerkiksi digitukea annetaan ja kehitetään yhteistyössä kaupungin toimijoiden ja järjestöjen kanssa. Kehittämistä tehdään erityisesti Vantaa-infon koordinoimassa digituen verkostossa, jossa jaetaan tietoa eri toimijoiden järjestämistä koulutuksista, vaihdetaan kokemuksia ja arjen vinkkejä digituen antamisesta sekä kehitetään yhdessä esimerkiksi digituen markkinointia.

5.3 SEURAKUNNAT JA USKONNOLLISET YHTEISÖT

Vantaan evankelisluterilaisten seurakuntien tekemä työ senioreiden parissa on laajaa ja monipuolista. Sitä tehdään seitsemässä paikallisseurakunnassa ja Vantaan seurakuntayhtymän yhteisessä seurakuntatyössä.

Seurakuntien seniorityö tähtää ikäihmisten hengelliseen ja henkiseen hyvinvointiin, syrjäytymisen ehkäisyyn ja yhteisöllisyyttä lisäävään toimintaan. Toimintaa ohjaa kirkon vanhustyön strategia, joka korostaa vanhusten hyvän kohtelun merkitystä ja heidän oikeuksiaan.

Seurakuntien seniorityössä on työntekijöiden rinnalla suuri joukko vapaaehtoisia muun muassa tukihenkilöinä, ryhmien, kerhojen ja olotilakahviloiden ohjaajina sekä erilaisten kodin pienten korjauspalveluiden tekijöinä. Lisäksi seurakuntien yhteisöruokailuissa on paljon senioreita sekä ruokailemassa että erilaisissa vapaaehtoistehtävissä. Länsi-Vantaalla toimii myös keikka-apu, josta voi saada saattajan esimerkiksi kauppaan tai lääkäriin.

Vantaalla toimii evankelisluterilaisten seurakuntien lisäksi myös useita muita uskonnollisia yhteisöjä.

5.4 HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE

Vantaan joukkoliikenteen suunnittelusta, järjestämisestä ja matkustajainformaatiosta vastaa Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL). HSL päättää myös lippulajeista, lippujen hinnoista ja alennusryhmistä. HSL:n jäsenkuntia ovat Vantaan lisäksi Helsinki, Espoo, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Sipoo, Tuusula ja Siuntio.

Vantaan kaupunki tukee joukkoliikennettä maksamalla HSL:lle joukkoliikenteen kuntaosuuksia sekä osallistamalla suunnitteluun yhteistyössä HSL:n kanssa. Vantaa valvoo kuntalaisten etuja joukkoliikenteen suunnittelussa ja pyrkii edistämään joukkoliikennepalveluiden toteutumista Vantaan alueella. Joukkoliikenteen käyttämien katujen, pysäkkien, bussiterminaalien ja kääntöpaikkojen kaavoitus, suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito kuuluvat kaupungille.

6 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TEOT

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
1. Vahvistamme asukkaiden työ- ja toimintakykyä kattavilla palveluilla.	Lisäämme ikääntyneille suunnatun ohjatun liikunnan määrää liikuntapaikoilla ja virtuaalisesti sekä vertaisohjatun ja soveltavan liikunnan ryhmien saatavuutta.	Ohjatun liikunnan ryhmien määrät ja osallistujamäärät	Liikunnan palvelualue
	Panostamme viestinnän monikanavaisuuteen, jonka avulla tavoitamme myös ikääntyneet.	Viestintäkanavien määrä	Toimialojen viestintä
	Kehitämme esteettömiä liikkumismahdollisuuksia asuinalueiden lähellä (esim. riittävästi levähdyspenkkejä).	Esteettömän ympäristön ja penkkien määrä alueittain	Kadut ja puistot palvelualue Liikunnan palvelualue
2. Vahvistamme kuntalaisten mielen hyvinvointia	Vähennämme ikääntyneiden yksinäisyyttä tehostamalla ohjausta palveluiden piiriin ja tiivistämällä yhteistyötä terveyspalveluiden kanssa (esim. kulttuuriluotsi, Senioripaku, vertaisohjattu toiminta).	Osallistujamäärät Kysely yksinäisyydestä tai Sotkanetin tilastot Vertaistoiminnan koulutusten määrä	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Liikunnan palvelualue
	Tarjoamme avoimia maksuttomia tai edullisia monikäyttötiloja toimintaan kaikille kuntalaisille.	Monikäyttötilojen läheisyys asuinalueilla ja niiden käyttöaste	Kiinteistöt ja tilat -palvelualue Kaupunkirakenne ja ympäristö -palvelualue
3. Tuemme kuntalaisten terveellisiä elintapoja.	Vakiinnutamme elintapaohjauspalvelu hyvinvointimentoroinnin osaksi kunnan palveluita.	Vakiintunut/ei vakiintunut (Osallistujamäärät)	Liikunnan palvelualue
	Varmistamme, että saavutettavia ja esteettömiä puistoja ja ulkoilualueita on lähellä asukkaita.	Puistojen määrä ja läheisyys	Kaupunkirakenne ja ympäristö -palvelualue Kadut ja puistot -palvelualue

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
4. Vahvistamme hyvinvointia liikunnan ja kulttuurin avulla koko elämänkaaren ajan.	Lisäämme matalan kynnyksen ohjattuja liikuntaryhmiä ja virtuaalijumppia.	Palveluiden ja osallistujien määrä	Liikunnan palvelualue
	Hyödynnämme tyhjiä tiloja tarjoamalla striimattuja livejumppia tyhjissä paikoissa vanhuksille. Striimaamme livejumppia myös asukastiloihin ja vanhustenkeskuksiin.	Striimausmäärät Osallistujamäärä Käytössä olevien tilojen määrä Ryhmien maantieteellinen kattavuus	Liikunnan palvelualue
	Tuomme kulttuuria ikääntyneiden lähelle esimerkiksi asumisyksiköihin.	Tapahtumien määrä	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut
	Kehitämme kulttuuriluotsipalvelua	Osallistujien määrä	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Liikunnan palvelualue
5. Tuemme asukkaiden ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksia, ettei kukaan jää yksin.	Kartoitamme ja otamme käyttöön uusia tiloja vertaisohjattujen ryhmien käyttöön (esim. taloyhtiöiden tilat, vanhustenkeskusten tilat, täysin uudet tilaratkaisut).	Uusien tilojen määrä	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut
	Tuemme seuroja ja yhdistyksiä matalan kynnyksen vertaisohjatun toiminnan järjestämisessä.	Toiminnan ja vertaisohjaajien määrä	Liikunnan palvelualue
	Etsimme uusia yhteiskäyttötiloja sellaisille asuinalueille, joissa tiloja ei ole tarpeeksi. Helpotamme vuorojen varaamista.	Toiminnan ja vertaisohjaajien määrä	Liikunnan palvelualue Nuoriso- ja yhteisöpalvelut
6. Edistämme kuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia.	Järjestämme eri vuodenaikoina yhteisiä tapahtumia ja juhlia, joissa on ohjelmaa eri ikäisille (esim. sadonkorjuujuhlat, joululaulut, hanami, kesäpäivä rannalla).	Tilojen määrä suhteessa alueen asukkaisiin	Kiinteistöt ja tilat -palvelualue

TOIMENPIDE	TEOT	MITTARIT	OSALLISTUJAT
7. Kannustamme kuntalaisia huolehtimaan yhteisestä ympäristöstä.	Olemme mukana järjestämässä ja markkinoimme valtakunnallista Siivospäivää eri järjestöille ja yhteisöille.	Tapahtumien määrä	Ympäristökeskus (yhteistyö HSY:n kanssa) Liikunnan palvelualue
	Järjestämme kaikenikäisille suunnattuja tapahtumia, joissa kannustetaan tutustumaan lähiluontoon ja sen kunnossapitoon.	Tapahtumien määrä	Ympäristökeskus (yhteistyö HSY:n kanssa) Liikunnan palvelualue
8. Edistämme turvallisuuden tunnetta ja yhdenvertaisuutta.	Otamme käyttöön turvallisemman tilan periaatteet kaikissa kuntalaisten käytössä olevissa kaupungin tiloissa.	Tilojen lukumäärä, joissa on otettu käyttöön turvallisemman tilan periaatteet.	Kaikki palvelualueet
	Parannamme liikumisen turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta (esim. valaistusta, valvontaa, kunnossapitoa).	Tehtyjen toimenpiteiden määrä	Kadut ja puistot -palvelualue
9. Ylläpidämme ja edistämme kuntalaisten osaamista ja tarjoamme monipuolista koulutusta kaikenikäisille.	Järjestämme säännöllisesti helposti saavutettavia tapahtumia vaihtuvilla teemoilla (esim. kodin turvallisuus, kulttuuri, terveelliset elintavat).	Tapahtumien ja osallistujien määrä	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Liikunnan palvelualue
10. Vahvistamme muunkielisten luottamusta ja osallisuutta yhteiskuntaan tarjoamalla kielikoulutusta ja lisäämällä Kulttuuri- ja kirjastopalvelut	Järjestämme yhteisiä tapahtumia, joissa mahdollistetaan kohtaamisia eri kulttuurien välillä (esim. ruoanlaittoiltoja eri teemoilla).	Tapahtumien ja osallistujien määrä	Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

7 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUS, SEURANTA JA ARVIOINTI

Hyvinvointisuunnitelman toteutuksesta vastaavat kaikki kaupungin toimijat yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Vuosittaiset toimenpiteet sovitaan toimialojen, palvelualueiden ja -yksiköiden tulokorttien laadinnan yhteydessä.

Hyvinvointia rakentava Vantaa -johtoryhmä vastaa kokonaisuudesta ja siitä, että hyvinvointisuunnitelman tavoitteet, toimenpiteet ja teot sekä toimijoiden yhteinen työ ja sen kehittäminen huomioidaan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi toteutetaan valtuustokauden strategian arviointiaikataulun mukaisesti. Tämän lisäksi ikäryhmäkohtaiset asiantuntijaryhmät seuraavat ikäryhmäkohtaisten hyvinvointisuunnitelmien tekojen toteutumista vuosittain ja raportoivat niiden edistymisestä Hyvinvointia rakentava Vantaa -johtoryhmälle ja vaikuttamistoimielimille.

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman teosta on vastannut asiantuntijaryhmä, johon ovat kuuluneet seuraavat henkilöt:

Emmi Pasanen: puheenjohtaja, liikenteen kehittämispäällikkö, kaupunkiympäristön toimiala

Riikka Nenonen: valmistelusihteeri, koordinaattori, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala, yhteiset palvelut

Saana Karjalainen: valmistelusihteeri, projektisuunnittelija, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala, liikuntapalvelut

Aapo Salonen: valmistelusihteeri, liikennesuunnittelijajohtaja, kaupunkiympäristön toimiala

Taru Patrikainen: liikuntakoordinaattori, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala, liikuntapalvelut

Punnala Heljä: liikunnan suunnittelija, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala, liikuntapalvelut

Pirjo Kivimäki: kulttuurituottaja, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala, kulttuuri- ja kirjastopalvelut

Eija Kylänpää: erikoiskirjastonhoitaja, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala, kulttuuri- ja kirjastopalvelut

Nina Rahja: suunnittelija, kaupunkistrategian ja johdon toimiala, kuntalaispalvelut

Olavi Laukkanen: projektipäällikkö, kaupunkistrategian ja johdon toimiala, kuntalaispalvelut

Tiina László: johtava diakoniatyöntekijä ja pappi, Vantaankosken seurakunta

Tanja Järvinen: erityisasiantuntija, vanhuspalvelut, hyvinvointialue

Aila Halonen: palvelualuejohtaja, vanhuspalvelut, hyvinvointialue

Susanne Laine: tehtäväaluepäällikkö, vanhuspalvelut, hyvinvointialue

Minna Lahnalampi-Lahtinen: toimialajohtaja, vanhuspalvelut, hyvinvointialue

VANTAAN HYVINVOINTI- SUUNNITELMA

VANDAS VÄLFÄRDSPLAN
VANTAA'S PLAN ON WELLBEING

2023–2025

Vantaa
Vanda